

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

Επιμέλεια

Βαγιωνάκη Κυριακή	A.M. 7412
Μπουντρογιάννης Εμμανουήλ	A.M. 7434
Πισσαδάκης Εμμανουήλ	A.M. 7280

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

"Φοροδιαφυγή"

Επιβλέπων: Καραμπίνης Νικόλαος

Ηράκλειο
Σεπτέμβριος, 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	4
PROLOGUE	5
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ	8
1.1 Φόρος, Φορολογία	8
1.2 Κατηγορίες Φόρων.....	12
1.3 Φορολογικός Έλεγχος	17
1.3.1 Προληπτικοί Φορολογικοί Έλεγχοι	18
1.3.2 Προσωρινοί Φορολογικοί Έλεγχοι.....	20
1.3.3 Τακτικοί Φορολογικοί Έλεγχοι.....	21
1.4 Έννοια Φοροδιαφυγής.....	21
1.5 Έννοια Παραοικονομίας.....	23
1.6 Έννοια Φοροαποφυγής.....	26
1.7 Έννοια Φοροκλοπής.....	27
1.8 Φοροαποφυγή εναντίον Φοροδιαφυγής	28
1.9 Διάκριση Μεταξύ Φοροδιαφυγής & Παραοικονομίας.....	30
1.10 Κώδικας Φορολογικών Διαδικασιών Νόμος 4174/2013	32
1.11 Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος Νόμος 4172/2013.....	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	38
2.1 Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα - Παράγοντες που την Ευνοούν.....	38
2.2 Παράγοντες που Ευνοούν την Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα	44
2.3 Έρευνα για την Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα	46
2.4 Φοροδιαφυγή με την χρήση του διαδικτύου	54
2.5 Τρόποι Φοροδιαφυγής στην Ελλάδα.....	56
2.6 Συνέπειες Φοροδιαφυγής στην Ελλάδα.....	59
2.7 Νομοθεσία κατά της Φοροδιαφυγής στην Ελλάδα.....	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ	64
3.1 Ορισμός Φυσικών Προσώπων	64
3.2 Νομοθετικό Πλαίσιο για την Φορολόγηση Φυσικών Προσώπων.....	64
3.2.1 Φορολογία Εισοδήματος προερχόμενου από μισθούς και συντάξεις	66
3.2.2 Φορολογία Εισοδήματος προερχόμενου από Επιχειρηματική Δραστηριότητα.....	67
3.2.3 Φορολογία Εισοδήματος προερχόμενου από Κεφάλαιο.....	67
3.2.4 Φορολογία Εισοδήματος προερχόμενου από Ακίνητη Περιουσία	69

3.3 Φορολογικός Έλεγχος Φυσικών Προσώπων	69
3.3.1 Τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας	72
3.3.2 Τεχνική της καθαρής θέσης	72
3.3.3 Τεχνική των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά	73
3.4 Φοροδιαφυγή Φυσικών Προσώπων	73
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ	76
4.1 Ορισμός Νομικών Προσώπων	76
4.2 Νομοθετικό Πλαίσιο για την Φορολογία Νομικών Προσώπων	77
4.3 Τρόποι Φοροδιαφυγής Νομικών Προσώπων	80
4.4 Φορολογικός Έλεγχος Νομικών Προσώπων	81
4.5 Κατάργηση Κώδικα Βιβλίων & Στοιχείων – Υιοθέτηση Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών	83
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ	87
5.1 Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή	87
5.1.1 Μέτρα Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε Εθνικό Επίπεδο	88
5.1.2 Μέτρα Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε Επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης	89
5.2 Μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα	94
5.3 Αποτελέσματα ελέγχου για την φοροδιαφυγή του Κέντρου Ελέγχου Φυσικών Προσώπων Μεγάλου Πλούτου	97
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	100
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	105

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία παρουσιάζεται και αναλύεται το φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Στόχος της πτυχιακής εργασίας είναι μέσα από τις επιμέρους ενότητες της, να υπάρξει μια σφαιρική παρουσίαση και ανάλυση του φαινομένου της φοροδιαφυγής η οποία σχετίζεται τόσο με τα φυσικά όσο και με τα νομικά πρόσωπα.

Το πρώτο κεφάλαιο περιλαμβάνει όλους τους απαραίτητους ορισμούς και έννοιες, οι οποίες σχετίζονται με το φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Επίσης παρουσιάζεται ο νέος Κώδικας Φορολογικών Διαδικασιών και ο νέος Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται το θέμα της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα και συγκεκριμένα περιλαμβάνει τους παράγοντες που συμβάλουν στην φοροδιαφυγή, τις συνέπειες της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα, το νομοθετικό πλαίσιο, καθώς επίσης παρουσιάζεται και μια έρευνα η οποία αφορά την φοροδιαφυγή στην Ελλάδα.

Το τρίτο και το τέταρτο κεφάλαιο πραγματεύονται την φοροδιαφυγή φυσικών και νομικών προσώπων αντίστοιχα. Παρουσιάζεται ο φορολογικός έλεγχος για τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα, οι τρόποι με τους οποίους φοροδιαφεύγουν τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα, καθώς και οι αντίστοιχες κυρώσεις. Επιπρόσθετα, στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στον Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών, ο οποίος αντικατέστησε τον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων και στοχεύει μεταξύ των άλλων να συμβάλει στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα μέτρα καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, τα οποία προβλέπονται από την ελληνική κυβέρνηση αλλά και από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τέλος παρατίθενται τα συμπεράσματα από την εκπόνηση της εργασίας.

PROLOGUE

This thesis presents and analyzes the phenomenon of tax evasion. The aim of the thesis is through the individual modules, to provide a comprehensive presentation and analysis of the phenomenon of tax evasion associated with both natural and legal persons with.

The first chapter contains all the necessary definitions and concepts related to the phenomenon of tax evasion. Also presented the new Tax Procedure Code and the new Income Tax Code.

The second chapter analyzes the issue of tax evasion in Greece and specifically includes the factors that contribute to evasion, the consequences of tax evasion in Greece, the legislative framework, and also presents an investigation concerning the tax evasion in Greece.

The third and fourth chapter deals with the evasion of natural and legal persons respectively. Presented the tax audit for natural and legal persons, ways evading natural and legal persons, and their respective penalties. Additionally, in the fourth chapter reference is made to the Tax Code Imaging Trade Association, which replaced the Code of Books and Records and aims among other things to help combat fraud. The fifth section outlines measures to combat tax evasion, which provided the Greek government and the European Union. Finally, the conclusions of the preparation work.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η φοροδιαφυγή αποτελεί μια παγκόσμια μάστιγα για όλες τις αναπτυγμένες χώρες. Ο όρος φοροδιαφυγή περιλαμβάνει όλες τις παράνομες πράξεις στις οποίες προβαίνουν οι φορολογούμενοι με απώτερο σκοπό την μη καταβολή των φόρων ή την μείωση του ποσού που πρόκειται να καταβάλουν σε φόρους.

Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής επιδεινώνεται κατά της περιόδους οικονομικής κρίσης, όπως συμβαίνει και αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα. Η ελληνική κυβέρνηση καλείται να εκπληρώσει όλες τις δεσμεύσεις της έναντι των δανειστών της χώρας και αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υψηλής φορολογίας και παράλληλα στην μείωση των μισθών και των συντάξεων των πολιτών. Αυτό συνεπάγεται ότι ολοένα και περισσότεροι φορολογούμενοι, φυσικά και νομικά πρόσωπα, στρέφονται προς την φοροδιαφυγή και την φοροαποφυγή έτσι ώστε να μπορέσουν να εξοικονομήσουν χρήματα και να μην τα διαθέσουν στην πληρωμή των φόρων.

Όλος αυτός ο φαύλος κύκλος της επιβολής φόρων, της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής και της παραοικονομίας, έχει άμεσες συνέπειες τόσο στον οικονομικό όσο και στον κοινωνικό τομέα της χώρας και δεν συμβάλει στην ανάπτυξη της χώρας.

Η φοροδιαφυγή δεν εμφανίστηκε ως νέο φαινόμενο της σύγχρονης εποχής και των αναπτυγμένων χωρών, αλλά υπάρχουν ιστορικά στοιχεία στα οποία γίνεται αναφορά για φοροδιαφυγή στην αρχαία Ελλάδα (Αθήνα και Σπάρτη), καθώς επίσης και στην Ρωμαϊκή και στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Επομένως για πολλούς αιώνες οι φοροφυγάδες εφευρίσκουν νέους τρόπους φοροδιαφυγής ανάλογα με τα οικονομικά μέτρα, τις νομοθετικές διατάξεις και τις κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν ανά χρονική περίοδο και αντίστοιχα οι εκάστοτε κυβερνήσεις προσπαθούν να εφευρίσκουν τρόπους για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

Δεν υπάρχει διάκριση μεταξύ της φοροδιαφυγής των φυσικών και των νομικών προσώπων, από την άποψη ότι κάποια από της δύο αυτές ομάδες δεν φοροδιαφεύγει. Αντιθέτως και τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα φοροδιαφεύγουν, χρησιμοποιώντας διαφορετικούς τρόπους η κάθε ομάδα φορολογούμενων.

Ο πιο σύνηθες τρόπος φοροδιαφυγής για τα φυσικά πρόσωπα είναι η απόκρυψη εισοδήματος είτε πρόκειται για εισόδημα το οποίο προέρχεται από

μισθωτή εργασία, είτε πρόκειται για εισόδημα από ενοικιάσεις ακινήτων είτε από άλλες πηγές στις οποίες θα γίνει αναφορά σε παρακάτω ενότητα της παρούσας εργασίας. Από την άλλη πλευρά ο πιο σύνηθες τρόπος φοροδιαφυγής των νομικών προσώπων είναι και πάλι η απόκρυψη εισοδήματος η οποία προέρχεται από πλαστά ή εικονικά φορολογικά στοιχεία, καθώς επίσης και η μη απόδοση του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας συγκαταλέγεται στους συνήθεις τρόπους φοροδιαφυγής των νομικών προσώπων.

Τα αίτια της φοροδιαφυγής προέρχονται από διάφορους παράγοντες όπως είναι η υψηλή φορολογία, ο πληθωρισμός, η παραοικονομία, η ασθενής φορολογική ηθική και άλλοι παράγοντες οι οποίοι παρουσιάζονται στην συνέχεια. Η κυβέρνηση με στόχο την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, έχει προβεί στην ψήφιση νέων νόμων οι οποίοι σχετίζονται με την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, με τον νέο Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος και με τον νέο Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης. Ο οποίος ενσωματώνει τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών στις διαδικασίες οι οποίες ασκούνται από την φορολογική Διοίκηση και από τις επιχειρήσεις, έτσι ώστε να υπάρξει απλούστευση των διαδικασιών υποβολής και ελέγχου των φορολογικών στοιχείων αλλά και καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

Γενικά για την μείωση του φαινομένου της φοροδιαφυγής απαιτούνται θεσμικές μεταρρυθμίσεις και στοχευμένες επιχειρησιακές δράσεις για τους τομείς όπου εμφανίζεται αυξημένη φοροδιαφυγή. Στο τελευταίο κεφάλαιο της παρούσας πτυχιακής παρουσιάζονται όλα τα προβλεπόμενα μέτρα από την κυβέρνηση και από την Ευρωπαϊκή Ένωση για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1.1 Φόρος, Φορολογία

Φόρος είναι η αναγκαστική εισφορά – οικονομική επιβάρυνση η οποία επιβάλλεται από τον κράτος στον πολίτη, ο οποίος ονομάζεται φορολογούμενος (Wikipedia, 2014, Tax). Το κράτος επιβάλλει τους φόρους έτσι ώστε να χρηματοδοτήσει τις δραστηριότητες του, όπως είναι η δημόσια διοίκηση, η υγεία, η πρόνοια, η δικαιοσύνη, η εκπαίδευση και η εθνική άμυνα. Όλα αυτά αποτελούν αγαθά τα οποία το κράτος παρέχει προς τους πολίτες δωρεάν, όμως για την χρηματοδότηση τους είναι απαραίτητη η ύπαρξη εσόδων. Τα έσοδα από την δημόσια περιουσία δεν επαρκούν για να καλύψουν την χρηματοδότηση όλων των προαναφερθέντων δραστηριοτήτων του κράτους, έτσι το κράτος επιβάλλοντας στους πολίτες τους φόρους επιχειρεί να καλύψει τις ανάγκες του για έσοδα. Τα βασικά χαρακτηριστικά των φόρων είναι:

- Επιβεβλημένη - αναγκαστική συμμετοχή
- Γενικά πρόκειται για χρηματική καταβολή
- Προσαρμόζεται ανάλογα με την ικανότητα που έχει ο κάθε πολίτης ή η κάθε επιχείρηση να πληρώσει
- Επιβάλλεται σε πρόσωπα και σε περιουσία που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του κράτους
- Εισπράττεται σύμφωνα με όσα ορίζονται από τους νόμους
- Εισπράττεται για την εκπλήρωση δημόσιου σκοπού
- Συνήθως απαιτείται να καταβληθεί σε τακτά χρονικά διαστήματα

Φορολογία είναι πράξη στην οποία προβαίνει η φορολογική αρχή για την είσπραξη των φόρων. Ο όρος φορολογία ισχύει για όλους τους τύπους των φόρων, από το φόρο εισοδήματος μέχρι και τον φόρο ακινήτων. Συνήθως ως φορολογία ορίζεται η πράξη και τα έσοδα που εισπράχθηκαν ονομάζονται φόροι. Πολλές φορές η φορολογία αποτελεί μια αφηρημένη έννοια, όπως είναι ένα ποσό του φόρου που εισπράχθηκε ή τα κεφάλαια τα οποία έχουν ληφθεί ως φόροι. Τεχνικά όλοι οι ορισμοί που αποδίδονται στον όρο φορολογία είναι σωστοί, όμως ο πιο κοινός ορισμός για την φορολογία είναι αυτός που δόθηκε στην αρχή της παραγράφου. Η φορολογία

αποτελεί μια από τις κύριες δυνάμεις τις οποίες διαθέτει η εκάστοτε κυβέρνηση σε σχέση με τον λαό (Investopedia, 2014).

Ο θεσμός της φορολογίας δεν είναι γέννημα της σύγχρονης εποχής, έχει τις ρίζες του στα αρχαία χρόνια και συγκεκριμένα από τότε που άρχισαν να υπάρχουν οργανωμένα και συγκροτημένα κράτη. Κάθε οργανωμένο κράτος οφείλει να παρέχει συγκεκριμένες υπηρεσίες και αγαθά προς τους πολίτες δωρεάν, έτσι μέσω της αναγκαστικής εισφοράς δηλαδή του φόρου το κράτος έχει μια πηγή εσόδων για την χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων του.

Ουσιαστικά ο στόχος της φορολογίας είναι η παροχή κεφαλαίων ή περιουσιακών στοιχείων με τα οποία το κράτος (η κυβέρνηση) εκπληρώνει τις κατάλληλες λειτουργίες για την προστασία και τη γενική ευημερία των πολιτών της. Εκτός όμως από την χρηματοδότηση των κυβερνητικών λειτουργιών, η φορολογία χρησιμοποιείται ως εργαλείο για την επίτευξη των εθνικών στόχων για κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, οι οποίοι είναι:

- Ενίσχυση των ασθενέστερων επιχειρήσεων μέσω φορολογικών απαλλαγών ή άλλων κινήτρων για ανάπτυξη
- Η προστασία των τοπικών βιομηχανιών ενάντια στον ξένο ανταγωνισμό μέσω της αύξησης των τοπικών φόρων εισαγωγής
- Η αντιμετώπιση του πληθωρισμού
- Η μείωση των ανισοτήτων στην κατανομή του πλούτου
- Η προώθηση της εφευρετικότητας και της επιστήμης
- Η χρηματοδότηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων
- Η ενίσχυση και η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των αστυνομικών δυνάμεων (tax71, 16/6/2009).

Ως φορολογικό σύστημα ορίζεται ένα νομικό σύστημα το οποίο ευθύνεται για την εκτίμηση και την είσπραξη φόρων. Ένα καλό φορολογικό σύστημα δεν σημαίνει ότι είναι και ένα τέλειο φορολογικό σύστημα το οποίο έχει μόνο "καλούς" φόρους σύμφωνα με την νομοθεσία για την φορολογία, το οποίο αποφέρει και επαρκή έσοδα για την κάλυψη των δραστηριοτήτων του κράτος και δεν προκαλεί "κακό" στους φορολογούμενους. Με την έννοια κακό νοείται η επιβολή δυσβάσταχτων φόρων στους οποίους οι πολίτες δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν.

Ένα "καλό" φορολογικό σύστημα είναι εκείνο το οποίο επιβάλλει αξιοκρατικά τους φόρους βασιζόμενο στις διατάξεις του νόμου για την φορολογία, το οποίο αποφέρει επαρκή έσοδα αλλά προκαλεί την ελάχιστη δυνατή θυσία από τους πολίτες. Κατά τον Smriti Chand, ένα καλό φορολογικό σύστημα θα πρέπει να διαθέτει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Θα πρέπει να εξασφαλίζει τα μέγιστα δυνατά κοινωνικά πλεονεκτήματα. Η φορολογία θα πρέπει να αποτελεί μέσο χρηματοδότησης των δημόσιων υπηρεσιών.
- Θα πρέπει να προκαλεί την ελάχιστη συνολική θυσία των πολιτών. Σε ένα καλό φορολογικό σύστημα, η κατανομή των φόρων μεταξύ των φορολογουμένων γίνεται ανάλογα με την ικανότητα να πληρώσουν, έτσι θα πρέπει να υπάρχει αυξημένη φορολογία για τους πλούσιους και μειωμένη για τους φτωχούς, έτσι ώστε να ελαχιστοποιείται το χάσμα της ανισότητας του εισοδήματος και του πλούτου στο κράτος, εξασφαλίζοντας καλύτερη κατανομή του πλούτου.
- Θα πρέπει να υπάρχει ισότητα στην εφαρμογή των φόρων, υπό την έννοια ότι τα άτομα που διαθέτουν την ίδια ικανότητα να πληρώσουν να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο, χωρίς καμία απολύτως διάκριση.
- Θα πρέπει οι πλειοψηφία των φόρων να αποτελείται από "καλούς" φόρους, να ικανοποιούνται οι διατάξεις της νομοθεσίας. Δηλαδή οι φόροι οι οποίοι επιβάλλονται από την κυβέρνηση να είναι δίκαιοι με την έννοια να μπορούν οι πολίτες να ανταπεξέλθουν στην πληρωμή τους και να υπάρχει ευελιξία στην πληρωμή των φόρων, για παράδειγμα να παρέχεται μια περίοδος για την πληρωμή ή ακόμα η πληρωμή των φόρων να μπορεί να γίνει σε δόσεις.
- Θα πρέπει να υπάρχει ευελιξία στο φορολογικό σύστημα, έτσι ώστε να μπορούν να γίνουν αλλαγές ανάλογα με τις μεταβαλλόμενες συνθήκες της οικονομίας. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι θα πρέπει να μπορούν να προστεθούν ή να αφαιρεθούν φόροι χωρίς όμως αυτό όμως αυτό να επιφέρει καταστροφή του φορολογικού συστήματος. Το φορολογικό σύστημα του κράτους θα πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις μεταβαλλόμενες ανάγκες της σύγχρονης διακυβέρνησης. Η ικανότητα να προσαρμόζεται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της οικονομίας είναι μια αρετή ενός καλού φορολογικού συστήματος.

- Ένα καλό φορολογικό σύστημα είναι ένα ισορροπημένο φορολογικό σύστημα. Αυτό σημαίνει ότι δεν πρέπει να υπάρχει ένα μόνο είδος φόρων, αλλά όλα τα είδη των φόρων σε ισορροπία. Ομοίως θα πρέπει να υπάρχει ισορροπία μεταξύ των άμεσων και των έμμεσων φόρων που επιβάλλονται από την κυβέρνηση.
- Σε ένα καλό φορολογικό σύστημα θα πρέπει να υπάρχει απλότητα, το οποίο συνεπάγεται την απουσία κάθε περιπλοκής η οποία μπορεί να αποφευχθεί.
- Ένα καλό φορολογικό σύστημα δεν πρέπει να εμποδίζει την ανάπτυξη του εμπορίου και της βιομηχανίας, αλλά, αντίθετα, να βοηθάει την ταχεία οικονομική ανάπτυξη της χώρας.
- Να υπάρχει εκτίμηση των δικαιωμάτων και των προβλημάτων των φορολογούμενων. Αυτό σημαίνει ότι το μεγαλύτερο μέρος των φόρων θα πρέπει να έχουν θετικά αποτελέσματα στο τομέα της παραγωγικότητας, καθώς επίσης και δίκαιη κατανομή του εθνικού εισοδήματος και πλούτου.
- Θα πρέπει να υπάρχει εξισορρόπηση του βάρους της φορολογίας και της φορολογικής επιβάρυνσης. Έτσι θα πρέπει να επιβάλλονται φόροι από το σύστημα οι οποίοι θα μπορούν να πληρωθούν από τους φορολογούμενους.

Υπάρχουν διάφοροι παράγοντες οι οποίοι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον καθορισμό του φορολογικού συστήματος μιας χώρας. Το φορολογικό σύστημα μιας χώρας αναπτύσσεται σύμφωνα με τα φορολογικά ιδεώδη της κυβέρνησης και σύμφωνα με τους στόχους της δημόσιας πολιτικής, τους οποίους το φορολογικό σύστημα καλείται να ενσωματώσει στη δομή του. Η δημόσια πολιτική είναι αυτή η οποία καθορίζει τις ανάγκες οι οποίες πρέπει να καλυφθούν σε κάθε τομέα και τα έργα που πρέπει να γίνουν, για παράδειγμα στον τομέα της υγείας, της εκπαίδευσης, της εθνικής άμυνας κ.τ.λ, οπότε μέσω της φορολογίας θα πρέπει να υπάρξουν και τα ανάλογα έσοδα έτσι ώστε να εκπληρωθούν οι στόχοι οι οποίοι τίθενται από την κυβέρνηση.

Η μορφή του φορολογικού συστήματος μιας χώρας εξαρτάται και από το ιστορικό υπόβαθρο της, αυτό σημαίνει ότι το φορολογικό σύστημα κάθε χώρας διαφέρει ανάλογα με τις θεσμικές και τις ιστορικές διαφορές. Παρ' όλα αυτά, ως κατευθυντήρια πολιτική, για ένα καλό φορολογικό σύστημα σε οποιαδήποτε χώρα, ανεξαρτήτου οικονομικού και ιστορικού υπόβαθρου, θα πρέπει να είναι η ελάχιστη

δυνατή θυσία από την πλευρά των πολιτών έτσι ώστε να εκπληρωθούν οι στόχοι της κυβέρνησης.

Για παράδειγμα σε μια λιγότερο οικονομικά ανεπτυγμένη χώρα, το φορολογικό σύστημα θα πρέπει να είναι σχεδιασμένο έτσι ώστε να υπάρξει αύξηση των οικονομικών πλεονασμάτων το οποίο συνεπάγεται και οικονομική ανάπτυξη. Οι φόροι θα πρέπει να είναι τέτοιοι ώστε να βοηθούν την αύξηση της στοιχειώδους αποταμίευσης. Η φορολογική πολιτική σε μια υποανάπτυκτη χώρα θα πρέπει να στοχεύει στην ενίσχυση του σχηματισμού κεφαλαίου και στην αύξηση των οικονομικών πλεονασμάτων μέσω της εκτροπής των πόρων από την ιδιωτική κατανάλωση στις δημόσιες επενδύσεις.

Αν και ένα φορολογικό σύστημα θα πρέπει να σχεδιάζεται έτσι ώστε να επιφέρει εξομάλυνση των ανισοτήτων του εισοδήματος και του πλούτου, ιδιαίτερα σε μια φτωχή χώρα, το φορολογικό σύστημα θα πρέπει να παρέχει κίνητρα έτσι ώστε οι πολίτες να δουλεύουν πιο σκληρά και να αποταμιεύουν, για παράδειγμα να υπάρχει μείωση της φορολογίας.

Από την άλλη πλευρά, σε μια αναπτυσσόμενη χώρα, οι φόροι θα πρέπει να αποτελούν ένα μέσο για τον περιορισμό της κατανάλωσης και για την αξιοποίηση των πόρων που συμβάλουν στην ανάπτυξη. Έτσι ένα "καλό" φορολογικό σύστημα θα πρέπει να έχει την ικανότητα να εμπνέει εμπιστοσύνη στην κυβέρνηση, η οποία στηρίζει το ηθικό των πολιτών και προωθεί παραγωγικές προσπάθειες, ατομικό ζήλο και οικονομική πρόοδο (Smriti, 2014).

1.2 Κατηγορίες Φόρων

Οι φόροι διακρίνονται σε άμεσους φόρους και σε έμμεσους φόρους ανάλογα με το συσχετισμό τους με το εισόδημα του φορολογουμένου. Άμεσοι είναι οι φόροι οι οποίοι καταβάλλονται άμεσα από τους πολίτες προς το κράτος. Οι άμεσοι φόροι

αποτελούν τον πιο καθιερωμένο τρόπο φορολόγησης των φυσικών και των νομικών προσώπων. «Η άμεση φορολόγηση θεωρείται αξιοκρατική, γιατί μπορεί να γίνει διάκριση των προσώπων σε εισοδηματικές τάξεις και να καθοριστεί ανάλογα το ύψος του φορολογικού βάρους. Συνήθως στην άμεση φορολόγηση αυξάνεται το ποσοστό φορολόγησης στα μεγαλύτερα εισοδήματα» (Wikipedia, 2014, Φορολογία).

Έμμεσοι είναι οι φόροι των οποίων η καταβολή γίνεται με μη άμεσο τρόπο. Έμμεση φορολόγηση είναι όταν τα έσοδα λαμβάνονται από όλες τις κοινωνικές ομάδες ανεξαρτήτως εισοδήματος. «Στηρίζεται στο σκεπτικό άντλησης εσόδων σε περιπτώσεις που δεν είναι αυτό εφικτό ή εύκολο μέσω των κλιμάκων της άμεσης. Παραδείγματα έμμεσης φορολόγησης αποτελούν ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), ο φόρος κύκλου εργασιών (πλην ΦΠΑ), τέλη χαρτοσήμου, φόρος μεταβίβασης ακινήτων» (Wikipedia, 2014, Φορολογία). Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των άμεσων και των έμμεσων φόρων:

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	
Άμεσοι Φόροι	Έμμεσοι Φόροι
Πιο Δίκαιοι	Ευκολία στην Είσπραξη
Σταθερότητα στην Απόδοση	Ευκολία στην Καταβολή
Μικρό Κόστος Είσπραξης	Δυσκολότερη Φοροδιαφυγή
Οι φορολογούμενοι γνωρίζουν το ακριβές ποσό πληρωμής	Μεγαλύτερη Απόδοση
ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	
Άμεσοι Φόροι	Έμμεσοι Φόροι
Δεν έχουν άμεση απόδοση	Αβέβαιη είσπραξη κατά τις περιόδους οικονομικής κρίσης
Ευνοούν την φοροδιαφυγή	Επιβαρύνουν τα νοικοκυριά από την αύξηση της τιμής των προϊόντων
Μπορούν να γίνουν αντικείμενο πολιτικής εκμετάλλευσης	Έμμεσα επηρεάζουν την αποδοτικότητα των επενδύσεων
Δύσκολη διαδικασία είσπραξης	

Επίσης η διάκριση των φόρων γίνεται σύμφωνα με την φορολογική βάση. Ως φορολογική βάση νοείται το οικονομικό μέγεθος επί του οποίου υπολογίζεται ο εκάστοτε φόρος με βάση το φορολογικό συντελεστή που ισχύει κατά περίπτωση, οικονομικό μέγεθος θεωρείται το εισόδημα, η περιουσία, η τιμή του προϊόντος κ.τ.λ. Έχοντας ως κριτήριο την φορολογική βάση γίνεται η κάτωθι ταξινόμηση των φόρων:

- Φόροι σταθερού ποσού κατά το φορολογούμενο (Κεφαλικός Φόρος): στην κατηγορία αυτή όλοι οι πολίτες, ανεξάρτητα με την οικονομική τους επιφάνεια και με το εισόδημα τους, έχουν την ίδια φορολογική επιβάρυνση. Δηλαδή όλοι οι φορολογούμενοι καλούνται να πληρώσουν συγκεκριμένη χρηματική εισφορά, η οποία ισούται με το πηλίκο της διαίρεσης των απαιτούμενων φορολογικών εσόδων προς τον αριθμό των φορολογουμένων.

Κατά το παρελθόν ο φόρος σταθερού ποσού κατά το φορολογούμενο ονομαζόταν κεφαλικός φόρος. Στην σύγχρονη φορολογική νομοθεσία ο κεφαλικός φόρος έχει αντικατασταθεί από εκλεπτυσμένες μορφές φόρων οι οποίες αξιοποιούν συγκεκριμένους δείκτες οικονομικής ευημερίας των ατόμων, το οποίο έχει ως αποτέλεσμα οι φόροι από κοινωνική άποψη να είναι πιο δίκαιοι.

Η συμβολή των φόρων σταθερού κεφαλαίου κατά φορολογούμενο στη διερεύνηση των οικονομικών επιδράσεων των διαφόρων κατηγοριών φόρων είναι σημαντική, παρόλο που έχουν μηδαμινή πρακτική αξία γιατί κατά κανόνα δε χρησιμοποιούνται.

- Φόροι Εισοδήματος: για την συγκεκριμένη κατηγορία φόρων, ως φορολογική βάση νοείται είναι το εισόδημα το οποίο αποκτούν οι ιδιωτικοί φορείς σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, το οποίο συνήθως είναι ένα έτος. Οι φόροι εισοδήματος ταξινομούνται σε δύο επιμέρους υποκατηγορίες οι οποίες είναι:
Φόροι Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων: στην υποκατηγορία αυτή ως φορολογική βάση νοείται το ετήσιο εισόδημα των φυσικών προσώπων, το οποίο προκύπτει μετά την αφαίρεση των εξόδων πραγματοποίησης του εισοδήματος, ορισμένων απαλλαγών και εξαιρέσεων.

Φόροι Εισοδήματος Νομικών Προσώπων: στην υποκατηγορία αυτή ως φορολογική βάση νοείται το των ετήσιων καθαρών κερδών των νομικών προσώπων και ιδίως των ανώνυμων εταιρειών.

- **Φόροι Κατανάλωσης:** για την συγκεκριμένη κατηγορία φόρων, ως φορολογική βάση νοείται η δαπάνη των ιδιωτικών φορέων για την προμήθεια διαφόρων αγαθών και υπηρεσιών. Τα κυριότερα είδη φόρων κατανάλωσης είναι τα εξής:
- Ο προσωπικός φόρος επί της δαπάνης:** ο συγκεκριμένος φόρος επιβάλλεται επί της συνολικής ετήσιας δαπάνης του φορολογουμένου σύμφωνα με την τεχνική του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων. «Η δαπάνη αυτή υπολογίζεται είτε ως άθροισμα των επιμέρους κονδυλίων για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών κατά τη διάρκεια του έτους είτε με βάση τις αποδείξεις λιανικής πώλησης είτε ως διαφορά της αποταμίευσης και του εισοδήματος κ.λ.π.»

Οι φόροι που επιβάλλονται σε ένα μόνο στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας: οι φόροι που ανήκουν σε αυτή την κατηγορία επιβαρύνουν την συνολική αξία του προϊόντος, σε συγκεκριμένο στάδιο το οποίο έχει επιλεγεί για να επιβάλετε ο φόρος. Συνήθως τα στάδια που επιλέγονται για την επιβολή του φόρου είναι κατά την παραγωγή του προϊόντος, κατά την διανομή του προϊόντος μέσω του χονδρεμπορίου και κατά το στάδιο του λιανικού εμπορίου.

Οι φόροι που επιβάλλονται σε δύο ή περισσότερα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας: οι φόροι που ανήκουν σε αυτή την κατηγορία επιβάλλονται είτε τη συνολική είτε την προστιθέμενη αξία σε κάθε ένα από τα στάδια που έχουν επιλεγεί για την επιβολή του φόρου και διακρίνονται σε δύο επιμέρους υποκατηγορίες:

Σωρευτικοί φόροι επί της δαπάνης: οι φόροι αυτοί επιβάλλονται επί της συνολικής αξίας του προϊόντος, που έχει δημιουργηθεί μέχρι το κάθε φορολογούμενο στάδιο.

Φόρος επί της προστιθέμενης αξίας: ο συγκεκριμένος φόρος επιβαρύνει μόνο την αξία του προϊόντος που δημιουργείται ή προστίθεται σε κάθε ένα φορολογούμενο στάδιο.

- **Φόροι Περιουσίας:** για την συγκεκριμένη κατηγορία φόρων, ως φορολογική βάση νοείται το σύνολο ή ένα μέρος της αξίας των περιουσιακών στοιχείων των ιδιωτικών φορέων. Οι φόροι περιουσίας χωρίζονται σε τρεις επιμέρους υποκατηγορίες, οι οποίες είναι:

Φόροι που επιβάλλονται στην κατοχή της περιουσίας: ο συγκεκριμένος φόρος επιβάλλεται σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα τα οποία για κάποια χρονική στιγμή έχουν στην ιδιοκτησία τους ορισμένη περιουσία. Για το φόρο κατοχής περιουσίας ανάλογα αν εκπίπτουν ή όχι από την αξία της περιουσίας τα χρέη και τα λοιπά βάρη της, υπάρχει και ο ακόλουθος διαχωρισμός:

Φόρος καθαρής περιουσίας: συνήθως ο φόρος αυτός επιβάλλεται στα φυσικά πρόσωπα και έχει ως φορολογική βάση την συνολική αξία όλων των περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου μειωμένη κατά το ποσό των οφειλών του. Δηλαδή η φορολογική βάση υπολογίζεται σύμφωνα με το σύνολο των ακινήτων, τραπεζικών καταθέσεων κ.τ.λ., μειωμένη κατά το ποσό που αντιστοιχεί προς τρίτους, υποθήκες κ.τ.λ.

Ονομαστικός φόρος περιουσίας: σε αντίθεση με τον φόρο καθαρής περιουσίας, ο φόρος περιουσίας επιβάλλεται επί της συνολικής αξίας όλων των περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου χωρίς όμως να λαμβάνεται υπόψη τυχόν οφειλές του. Ανάλογα αν φορολογούνται όλα τα περιουσιακά στοιχεία του φορολογούμενου ή ορισμένα ο ονομαστικός φόρος περιουσίας ονομάζεται γενικός ή ειδικός.

Φόροι που επιβάλλονται κατά τη μεταβίβαση της περιουσίας με ετεροβαρείς δικαιοπραξίες: ο φόρος αυτός επιβάλλεται κατά τις περιπτώσεις στις οποίες ένα άτομο λαμβάνει περιουσία χωρίς αντάλλαγμα. Οι φόροι μεταβίβασης περιουσίας διαχωρίζονται ανάλογα με την οποία για την οποία γίνεται η μεταβίβαση της περιουσίας και οι επιμέρους υποκατηγορίες είναι οι εξής:

Φόρος Κληρονομιάς: ο φόρος αυτός επιβάλλεται όταν γίνεται μεταβίβαση της περιουσίας κατά κληρονομιά ή κληροδοσία, ως φορολογική βάση σε αυτή την περίπτωση νοείται είτε ολόκληρη η περιουσία του κληρονομούμενου πριν διανεμηθεί στους κληρονόμους, είτε ως η κληρονομική μερίδα που λαμβάνει ο κάθε κληρονόμος.

Φόρος Δωρεάς: είναι ο φόρος ο οποίος επιβάλλεται σε περιπτώσεις μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων με δωρεά είτε ο κάτοχος της περιουσίας βρίσκεται εν ζωή είτε λόγω θανάτου.

Φόρος Γονικής Παροχής: ο συγκεκριμένος φόρος επιβάλλεται στις περιπτώσεις που οι γονείς μεταβιβάζουν περιουσία στα τέκνα τους.

Φόροι που επιβάλλονται κατά τη μεταβίβαση της περιουσίας με διμερείς οι συναλλαγές: ο φόρος αυτός επιβάλλεται στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το ύψος της περιουσίας δύο φορολογούμενων παραμένει αμετάβλητο αλλά η διάρθρωση του αλλάζει ως αποτέλεσμα της μεταβίβασης με αντιπαροχή περιουσιακών στοιχείων από τον ένα φορολογούμενο στον άλλο. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι φόροι μεταβίβασης ακινήτων , οι φόροι επί των χρηματιστηριακών συναλλαγών κ.τ.λ. (Δαλαμάγκας, 2003, σελ. 178).

1.3 Φορολογικός Έλεγχος

Σύμφωνα με τον Κορομηλά και Γιαννόπουλο «Φορολογικός Έλεγχος είναι το σύνολο των ελεγκτικών ενεργειών και επαληθεύσεων, διενεργείται από τους ελεγκτές του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και επιδιώκει:

- Τη διαπίστωση εφαρμογής των φορολογικών διατάξεων,
- Τη διαπίστωση της υποβολής των φορολογικών δηλώσεων και λοιπών καταστάσεων, όπως η υποχρέωση αυτή προβλέπεται από τους διαφόρους κώδικες της ελληνικής νομοθεσίας (Βιβλίων & Στοιχείων, Εισοδήματος, Φ.Π.Α. κ.λπ.),
- Την επαλήθευση του περιεχομένου των δηλώσεων σε σχέση πάντα με τα οικονομικά δεδομένα, όπως αυτά προκύπτουν από τα προβλεπόμενα και τηρούμενα βιβλία και στοιχεία και τα οποία απαραίτητα θα πρέπει να έχουν τηρηθεί σύμφωνα με τις αρχές της λογιστικής επιστήμης και του Ενιαίου

Λογιστικού Σχεδίου (στις περιπτώσεις που είναι αναγκαστική η εφαρμογή του) και

- Τον προσδιορισμό των οικονομικών αποτελεσμάτων και τον καθορισμό των φορολογικών υποχρεώσεων.»

Για να είναι αποτελεσματικό ένα σύστημα φορολογικών ελέγχων θα πρέπει να συμβάλει στην αύξηση των εσόδων του κράτους, στην αύξηση του ρυθμού της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας και στην δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών. Υπάρχει διάκριση μεταξύ των φορολογικών ελέγχων σε προληπτικούς, προσωρινούς και τακτικούς.

Οι φορολογικοί έλεγχοι πραγματοποιούνται οποιαδήποτε εργάσιμη ώρα για την επιχείρηση, από τις αρμόδιες φορολογικές αρχές οι οποίες είναι: η Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (Δ.Ο.Υ.), τα Ελεγκτικά Κέντρα και οι Υπηρεσίες Ειδικών Ελέγχων.

1.3.1 Προληπτικοί Φορολογικοί Έλεγχοι

Οι προληπτικοί φορολογικοί έλεγχοι γίνονται για να διαπιστωθεί κατά πόσο εφαρμόζονται οι διατάξεις του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, καθώς επίσης και αν έχουν εκπληρωθεί οι ληξιπρόθεσμοι φορολογικές υποχρεώσεις οι οποίες σχετίζονται με τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.), με τον Φόρο Μισθωτών Υπηρεσιών, με τους λοιπούς φόρους που παρακρατούνται κ.τ.λ.

Ο προληπτικός φορολογικός έλεγχος διενεργείται αιφνίδια, κατά την διάρκεια της διαχειριστικής περιόδου, από τους εκάστοτε ελεγκτές με απώτερο σκοπό να αποτρέψει τους προς έλεγχο φορολογούμενους από την διάπραξη παραβάσεων, όπως για παράδειγμα παραποίηση ή απόκρυψη φορολογικών βιβλίων και στοιχείων. Είθισται ο φορολογικός έλεγχος να είναι σύντομος και ουσιαστικός. Ο προληπτικός φορολογικός έλεγχος δύναται να διενεργηθεί εντός ή εκτός της επιχείρησης:

- Προληπτικός φορολογικός έλεγχος εντός της επιχείρησης πραγματοποιείται για να διαπιστωθεί εάν εφαρμόζονται σωστά και πιστά οι διατάξεις του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, καθώς και οι λοιπές διατάξεις φορολογικού αντικειμένου.
- Προληπτικός φορολογικός έλεγχος εκτός της επιχείρησης πραγματοποιείται για να διαπιστωθεί αν η διακίνηση των αγαθών γίνεται σύμφωνα με τις

προβλεπόμενες από το νόμο διατάξεις, για παράδειγμα αν κατά την διακίνηση των αγαθών τηρούνται τα απαραίτητα συνοδευτικά παραστατικά.

Η κάθε επιχείρηση οφείλει σε περίπτωση προληπτικού φορολογικού ελέγχου να ενημερώσει τους αρμόδιους ελεγκτές για οποιοδήποτε άλλο βιβλίο ή στοιχείο τηρείται και σχετίζεται με τον φορολογικό έλεγχο και τα οικονομικά της επιχείρησης, πέρα από τα υποχρεωτικά τηρούμενα βιβλία. Συνήθως κατά τον προληπτικό φορολογικό έλεγχο, ελέγχεται η διακίνηση των αγαθών, αν είναι ενημερωμένα τα βιβλία, η ύπαρξη πρόσθετων βιβλίων, η νομιμότητα των φορολογικών ταμειακών μηχανών καθώς επίσης ελέγχονται τα αποθέματα, τα ταμεία και τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης.

Ο προληπτικός φορολογικός έλεγχος κυρίως ασκείται από την Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων, από την εκάστοτε Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών και από τα Ελεγκτικά Κέντρα. Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των φορολογικών παραβάσεων που διαπιστώθηκαν από τους ελεγκτές της εφορίας και των τελωνείων στους ελέγχους που διενήργησαν από τις 7 Ιουλίου έως και τις 17 Αυγούστου στις τουριστικές περιοχές σε 8.544 επιχειρήσεις. Οι εν λόγω υπηρεσίες προέβησαν κατά το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα συνολικά σε επιτόπιο φορολογικό έλεγχο σε 17.861 επιχειρήσεις (τουριστικές και μη περιοχές) και τα αποτελέσματα των ελέγχων έδειξαν ότι η πιο συνήθης παράβαση φοροδιαφυγής ήταν η μη έκδοση αποδείξεων, με το μεγαλύτερο ποσοστό για το είδος αυτό της φοροδιαφυγής να είναι οι επιχειρήσεις εστίασης - διασκέδασης και εκείνες που δραστηριοποιούνται στον κλάδο του τουρισμού.

Σε τουριστικές περιοχές της χώρας έλαβαν χώρα **8.544** μερικοί επιτόπιοι έλεγχοι, με τις επιχειρήσεις που υπέπεσαν σε παράβαση να φτάνουν τις **1.316**.

Πηγή: Ηλεκτρονική εφημερίδα "Η Καθημερινή", 22.08.2014

Όπως φαίνεται και στο παραπάνω γράφημα το 90,7% δεν έκδιδε αποδείξεις ή έκδιδε αποδείξεις οι οποίες δεν αντιστοιχούσαν στα αληθινά ποσά (ανακριβής έκδοση στοιχείων). Το 5,26% προέβη σε άλλου είδους φορολογικές παραβάσεις και το 4,04% δεν έδειξε στους αρμόδιους ελεγκτές τα φορολογικά βιβλία της επιχείρησης. Το 61,4 % επί του συνολικού αριθμού των επιχειρήσεων στις οποίες πραγματοποιήθηκε φορολογικός έλεγχος, ήταν επιχειρήσεις εστίασης και διασκέδασης, στις οποίες το ποσοστό παραβατικότητας ανέρχεται στο 15,2%.

1.3.2 Προσωρινοί Φορολογικοί Έλεγχοι

Οι προσωρινοί φορολογικοί έλεγχοι πραγματοποιούνται μετά από διαπίστωση μη εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων φορολογικών υποχρεώσεων ή μετά από διαπίστωση εκπλήρωσης ορισμένων εκ των φορολογικών υποχρεώσεων, κατά τις περιπτώσεις στις οποίες δεν απαιτείται τακτικός φορολογικός έλεγχος ή δεν μπορεί να διεξαχθεί την συγκεκριμένη χρονική στιγμή τακτικός φορολογικός έλεγχος. Ο σκοπός των προσωρινών φορολογικών ελέγχων είναι ο καταλογισμός των φόρων, των τελών κ.τ.λ.

Στον προσωρινό φορολογικό έλεγχο υπάρχουν στοιχεία και από τον προληπτικό φορολογικό έλεγχο αλλά και από τον τακτικό φορολογικό έλεγχο, επίσης δίδεται η δυνατότητα για τον συγκεκριμένο τύπο φορολογικού ελέγχου να εκδοθούν προσωρινά φύλλα ελέγχου. Ο προσωρινός φορολογικός έλεγχος διεξάγεται για να διαπιστωθούν τα εξής:

- Αν οι εκπτώσεις εισοδήματος έχουν υπολογισθεί με βάση τις ισχύουσες διατάξεις
- Αν το δηλωθέν εισόδημα ανταποκρίνεται στα πραγματικά δεδομένα που αναφέρονται των βιβλίων και των στοιχείων της επιχείρησης.
- Το αντικείμενο εργασιών της επιχείρησης
- Αν με ανακλητική δήλωση έχουν μειωθεί νόμιμα οι φορολογικές υποχρεώσεις και επιβαρύνσεις της επιχείρησης.

Προσωρινοί φορολογικοί έλεγχοι διεξάγονται σε επιχειρήσεις οι οποίες δεν υποβάλουν δηλώσεις, σε επιχειρήσεις οι οποίες υποβάλουν αρνητικές δηλώσεις, σε επιχειρήσεις που υπάρχουν πληροφορίες ότι φοροδιαφεύγουν, καθώς επίσης σε

επιχειρήσεις οι οποίες δεν εφαρμόζουν ορθά τις προβλεπόμενες φορολογικές διατάξεις.

Μετά το πέρας του προσωρινού φορολογικού ελέγχου καταλογίζονται οι φόροι οι οποίοι προέκυψαν ότι δεν έχουν αποδοθεί μετά τον έλεγχο των τηρούμενων βιβλίων και στοιχείων της εκάστοτε επιχείρησης. Οι φόροι αυτοί μπορεί να μην έχουν αποδοθεί είτε λόγω παράλειψης δεν έχουν συμπεριληφθεί στις φορολογικές δηλώσεις, είτε λόγω υποβολής ανακριβών φορολογικών δηλώσεων.

1.3.3 Τακτικοί Φορολογικοί Έλεγχοι

Κατά τον τακτικό φορολογικό έλεγχο, ελέγχονται πλήρως όλα τα φορολογικά αντικείμενα και οι φορολογικές υποχρεώσεις μιας επιχείρησης. Κατά κανόνα οι τακτικοί φορολογικοί έλεγχοι είναι πλήρεις και οριστικοί. Μετά το πέρας ενός τακτικού φορολογικού ελέγχου προσδιορίζεται με τεκμηριωμένο πόρισμα η φορολογητέα ύλη, με βάση τα δεδομένα τα οποία προέκυψαν από τον έλεγχο των βιβλίων και των στοιχείων καθώς και από λοιπά στοιχεία και πληροφορίες που ενδεχομένως να υπήρχαν.

1.4 Έννοια Φοροδιαφυγής

Φοροδιαφυγή είναι η καθ' οιονδήποτε τρόπο απόκρυψη φορολογητέας ύλης ενός φορολογούμενου φυσικού ή νομικού προσώπου από τις φορολογικές Αρχές (Wikipedia, 2014, Φοροδιαφυγή).

Σύμφωνα με το Άρθρο 55 του Νόμου 4174/2013 περί Φορολογικών Διαδικασιών και άλλων Διατάξεων, «ως Φοροδιαφυγή νοείται:

α) η απόκρυψη καθαρών εισοδημάτων από οποιαδήποτε πηγή με μη υποβολή δήλωσης ή με υποβολή ανακριβούς δήλωσης και με σκοπό τη μη πληρωμή φόρου εισοδήματος. Ως απόκρυψη καθαρών εισοδημάτων νοείται και η περίπτωση κατά την οποία καταχωρούνται στα βιβλία πλασματικές ή εικονικές ολικά ή μερικά δαπάνες ή γίνεται επίκληση στη φορολογική δήλωση τέτοιων δαπανών, ώστε να μην εμφανίζονται καθαρά εισοδήματα ή να εμφανίζονται αυτά μειωμένα,

β) η μη απόδοση, ανακριβής απόδοση, συμψηφισμός, έκπτωση ή διακράτηση φόρου προστιθέμενης αξίας και παρακρατούμενων και επιρριπτόμενων φόρων, τελών ή εισφορών, καθώς και η μη υποβολή δήλωσης ή η υποβολή ανακριβούς δήλωσης με

σκοπό τη μη πληρωμή των παραπάνω φόρων τελών ή εισφορών, εφόσον προβλέπεται από τις διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας που αφορά φόρους που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κώδικα,

γ) η είσπραξη επιστροφής των παραπάνω φόρων από τη Φορολογική Διοίκηση μετά από παραπλάνηση της Φορολογικής Διοίκησης με την παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών ή με αθέμιτη παρασιώπηση ή απόκρυψη αληθινών γεγονότων,

δ) η έκδοση πλαστών φορολογικών στοιχείων, καθώς και η νόθευση φορολογικών στοιχείων. Θεωρείται ως πλαστό και το φορολογικό στοιχείο που έχει διατηρηθεί ή σφραγιστεί με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς να έχει καταχωριστεί στα οικεία βιβλία της αρμόδιας φορολογικής αρχής σχετική πράξη θεώρησής του και εφόσον η μη καταχώριση τελεί σε γνώση του υπόχρεου για τη θεώρηση του φορολογικού στοιχείου. Θεωρείται ως πλαστό και το φορολογικό στοιχείο και όταν οι αξίες που αναγράφονται στο πρωτότυπο και στο αντίτυπο αυτού, το οποίο χρησιμοποιείται για φορολογικούς σκοπούς είναι διαφορετικές,

ε) η έκδοση εικονικών φορολογικών στοιχείων και η αποδοχή αυτών. Εικονικό είναι το στοιχείο που εκδίδεται για συναλλαγή ανύπαρκτη στο σύνολό της ή για μέρος αυτής ή για συναλλαγή που πραγματοποιήθηκε από πρόσωπα διαφορετικά από αυτά που αναγράφονται στο στοιχείο ή το ένα από αυτά είναι άγνωστο φορολογικώς πρόσωπο, με την έννοια ότι δεν έχει δηλώσει την έναρξη του επιτηδεύματός του ούτε έχει θεωρήσει στοιχεία στην κατά τόπο αρμόδια, σύμφωνα με την αναγραφόμενη στο στοιχείο διεύθυνση, φορολογική αρχή. Εικονικό είναι επίσης το στοιχείο που φέρεται ότι εκδόθηκε ή έχει ληφθεί από εικονική εταιρία, κοινοπραξία, κοινωνία ή άλλη οποιασδήποτε μορφής επιχείρηση ή από φυσικό πρόσωπο για το οποίο αποδεικνύεται, ότι γή, οπότε στην τελευταία αυτή περίπτωση η σχετική διοικητική κύρωση επιβάλλεται, καθώς και η ποινική δίωξη ασκείται κατά του πραγματικού υπευθύνου που υποκρύπτεται. Τα φορολογικά στοιχεία στα οποία αναγράφεται αξία συναλλαγής κατώτερη της πραγματικής θεωρούνται πάντοτε για τους σκοπούς του παρόντος νόμου ως ανακριβή, ενώ τα φορολογικά στοιχεία στα οποία αναγράφεται αξία μεγαλύτερη της πραγματικής θεωρούνται ως εικονικά κατά το μέρος της μεγαλύτερης αυτής αξίας.»

Η φοροδιαφυγή εκδηλώνεται με διαφόρους τρόπους, όπως είναι:

- Αποκρύπτοντας εισοδήματα από διάφορες πηγές με σκοπό την πληρωμή χαμηλότερου φόρου.
- Εμφανίζοντας υπερβολικές ή πλαστές δαπάνες ώστε να επωφεληθεί ο φορολογούμενος από εκπτώσεις φόρου.
- Δημιουργώντας πλασματικές εταιρείες.
- Με καταστρατήγηση ευνοϊκής νομοθεσίας ειδικών σκοπών.

Η φοροδιαφυγή αποτελεί ποινικό αδίκημα το οποίο πραγματοποιείται κατά παράβαση ή καταστρατήγηση του φορολογικού νόμου. Επιπλέον αποτελεί ένα έντονα αντικοινωνικό φαινόμενο λόγω του ότι μακροπρόθεσμα το συνολικό ποσό της φοροδιαφυγής το επωμίζεται το σύνολο των φορολογούμενων με επιπρόσθετα κυβερνητικά μέτρα.

Με την φοροδιαφυγή πέρα του οικονομικού και του κοινωνικού προβλήματος, δημιουργείται μια άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών και το δημόσιο στερείται από έσοδα τα οποία προκειμένου να τα εισπράξει επιβάλλει νέες φορολογικές εισφορές. Αυτό έχει ως συνέπεια, ιδιαίτερα κατά της περιόδους ύφεσης όπου υπάρχουν μειώσεις μισθών και των εισοδημάτων, να επιδεινώνεται ο πληθωρισμός καθώς και οι μακροοικονομικές ανισορροπίες.

1.5 Έννοια Παραοικονομίας

Η έννοια της παραοικονομίας δεν έχει ένα σαφή ορισμό ουσιαστικά πρόκειται για μια οικονομική δραστηριότητα η οποία δεν καταγράφεται, λόγω του ότι αυτοί που την διαπράττουν εσκεμμένα την αποκρύπτουν. Ενίοτε ως παραοικονομία ορίζεται η μη μετρούμενη οικονομική δραστηριότητα, στον ορισμό αυτό ως μη μετρούμενη οικονομική δραστηριότητα νοείται:

- α) οικονομική δραστηριότητα, η οποία βάσει των κανόνων λογιστικής δεν μετράτε, επειδή συμβατικά θεωρείται ότι δεν αποτελεί μέρος της οικονομικής δραστηριότητας,
- β) οικονομική δραστηριότητα, η οποία ικανοποιεί τα εθνικολογιστικά κριτήρια μετρήσεως, αλλά για διάφορους λόγους διαφεύγει την μέτρηση.

Με βάση τον ως άνω ορισμό, στην παραοικονομία εντάσσονται και οι οικονομικές δραστηριότητες οι οποίες δεν καλύπτονται από τα εθνικολογιστικά κριτήρια , ουσιαστικά πρόκειται για οικονομικές δραστηριότητες οι οποίες δεν μετρούνται λόγω στατιστικών και άλλων δυσκολιών που μπορεί να υπάρχουν. Το

τμήμα αυτό που περιλαμβάνει όλες αυτές τις δραστηριότητες καλείται ανεπίσημη οικονομία.

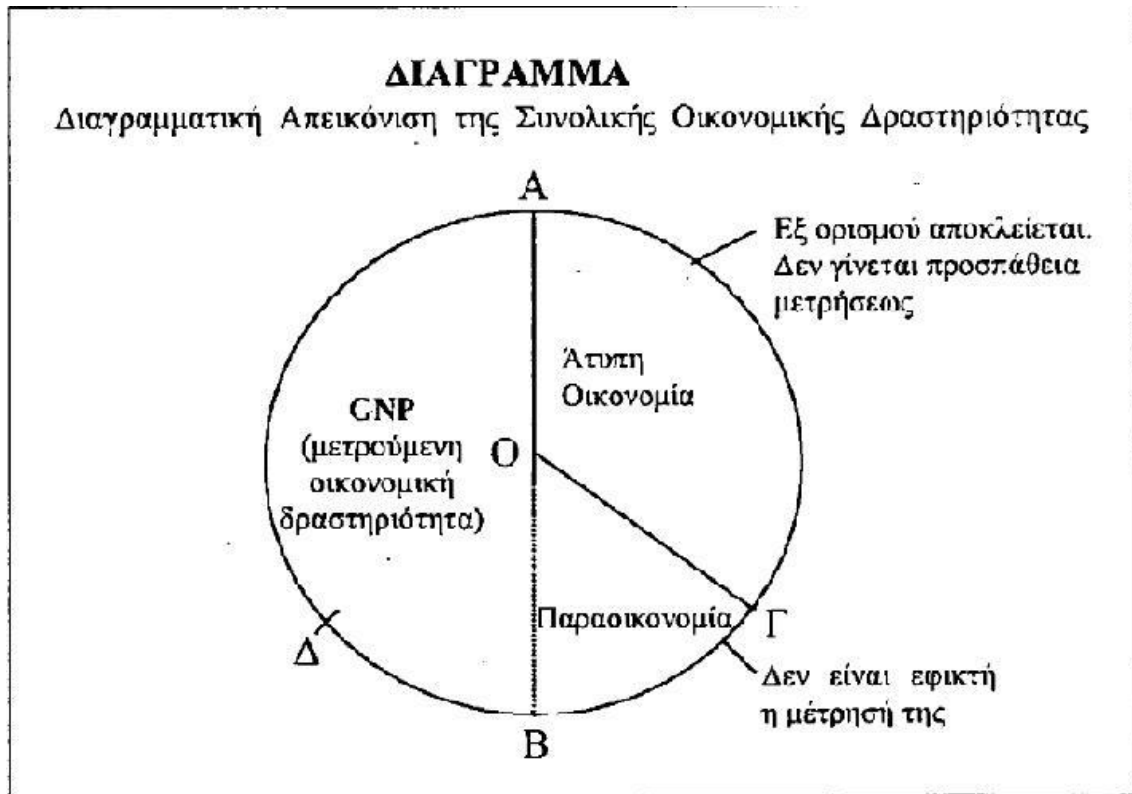
Από την άλλη πλευρά και σύμφωνα πάλι με τον ως άνω ορισμό για την παραοικονομία, το κομμάτι της οικονομίας το οποίο περιλαμβάνει τις δραστηριότητες που ηθελημένα υποκρύπτονται, καλείται υποδόρια οικονομία (Παυλόπουλος, 2002, σελ. 131).

Ακόμα ένας ορισμός της παραοικονομίας σύμφωνα με τον Παυλόπουλο είναι ο εξής, «παραοικονομία ή υποδόρια οικονομία είναι το τμήμα εκείνο της οικονομικής δραστηριότητας, το οποίο θα έπρεπε να περιλαμβάνεται στο εθνικό προϊόν –αφού δημιουργεί προστιθέμενη αξία- βάση της εθνικολογιστικής πρακτικής (ορισμών και συμβατικοτήτων που έχουν υιοθετηθεί), πλην όμως, για διάφορους λόγους δεν καθίσταται δυνατό να καταγραφεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες μετρήσεως.» (Παυλόπουλος, 2002, σελ. 132). Από τον παραπάνω ορισμό συνεπάγονται τα ακόλουθα:

- Αντικείμενο ενδιαφέροντος αποτελεί μόνο η προστιθέμενη αξία.
- Ορισμένες οικονομικές δραστηριότητες αποκλείονται, όπως για παράδειγμα η εργασία των νοικοκυρών στις δουλείες ενός σπιτιού (μαγείρεμα και άλλες οικιακές δουλειές), καθώς επίσης η παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών από τις νοικοκυρές προς αυτοκατανάλωση (εφόσον εφόσον αυτά δεν εμπίπτουν στην επαγγελματική τους δραστηριότητα).
- Το μέγεθος της παραοικονομίας είναι αρνητική συνάρτηση του βαθμού τελειότητας των μεθόδων και της οργανωτικής στατιστικής υποδομής μετρήσεως των εθνικολογιστικών μεγεθών. Αυτό συνεπάγεται ότι όσο καλύτερη στατιστική οργάνωση διαθέτει μια χώρα τόσο μικρότερη θα είναι η μη καταγραφόμενη οικονομική δραστηριότητα.

Σύμφωνα με τον Παυλόπουλο η συνολική δραστηριότητα όπως αυτή προσδιορίζεται από οικονομικά κριτήρια και όχι από στατιστικούς περιορισμούς μετρήσεως, δύναται να παρασταθεί σχηματικά με το εμβασμό ενός κύκλου, όπως αυτό παρουσιάζεται στο ακόλουθο διάγραμμα:

Πηγή: Παυλόπουλος Γ. Παν., "Η Παραοικονομία στην Ελλάδα, Επανεξέταση", σελ. 133

Το κομμάτι το οποίο αποτελείται από τα σημεία ΑΟΓΑ, δεν αποτελεί, λόγω στατιστικής αδυναμίας, αντικείμενο μέτρησης, το κομμάτι αυτό είναι η ανεπίσημη οικονομία. Το υπόλοιπο κομμάτι ΑΔΒΓΟΑ, αν δεν υπήρχε παραοικονομία, τότε θα αποτελούσε το συμβατικό μέγεθος του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ). Αυτό θα μπορούσε να συμβεί σε περίπτωση που οι υπηρεσίες μετρήσεως κατάφερναν να μετρήσουν όλη την δραστηριότητα η οποία εμπίπτει στο εθνικολογιστικό πλαίσιο. Όμως όπως προαναφέρθηκε λόγω αδυναμίας μετρήσεως της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας και επίσης λόγω απόκρυψης οικονομικών δραστηριοτήτων, ένα τμήμα του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος δεν καταγράφεται. Το τμήμα αυτό που στο παραπάνω διάγραμμα αποτελείται από τα σημεία ΟΒΓΟ είναι η παραοικονομία.

Οι σημαντικότερες αιτίες ύπαρξης της παραοικονομίας είναι οι εξής:

- Ο βαθμός του κρατικού παρεμβατισμού, δηλαδή οι αλλαγές των νόμων, το μέγεθος του δημόσιου τομέα κ.τ.λ.
- Η γραφειοκρατία που υπάρχει στο δημόσιο τομέα
- Η υψηλή φορολογική επιβάρυνση
- Η φοροδιαφυγή

- Το μεγάλο ποσοστό ελεύθερων επαγγελματιών στην οικονομία, σε σύγκριση με το ποσοστό εκείνων που προσφέρουν εξαρτημένη εργασία
- Το επίπεδο ευσυνειδησίας και κοινωνικοοικονομικών αξιών των κυβερνόντων και του πληθυσμού μιας χώρας
- Η ύπαρξη βρώμικου χρήματος που μπορεί να προέρχεται από ναρκωτικά, πορνεία, εμπόριο όπλων, καταχρήσεις δημοσίου χρήματος κ.τ.λ.
- Η επιεικής τιμωρία όσων παρανομούν

Συμπερασματικά η παραοικονομία περιλαμβάνει την δημιουργία, την πώληση και το εμπόριο προϊόντων και υπηρεσιών χωρίς αυτά να ελέγχονται ή να φορολογούνται από το κράτος.

1.6 Έννοια Φοροαποφυγής

Φοροαποφυγή είναι η εφαρμογή καλά σχεδιασμένων λογιστικών πρακτικών που αποτελούν απόρροια προσεκτικής μελέτης της εμπορικής νομοθεσίας, της φορολογικής πρακτικής, των διεθνών προτύπων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, δικαστικών και υπουργικών αποφάσεων με μοναδικό στόχο τη μείωση της φορολογητέας ύλης ενός φυσικού ή νομικού προσώπου. Πραγματοποιείται στα πλαίσια ενός καλά μελετημένου φορολογικού σχεδιασμού, κατά τον οποίο δημιουργούνται διάφορα σενάρια και εναλλακτικές, μέχρι να προσδιοριστεί ο ελάχιστος δυνατός φόρος, συνήθως στα πλαίσια του νόμου (Wikipedia, 2014, Φοροαποφυγή).

Ουσιαστικά είναι η αποφυγή πληρωμής φόρων προς το κράτος, η οποία γίνεται με νόμιμες ενέργειες με την εκμετάλλευση ενδεχόμενων κενών του νόμου. Για να θεωρηθεί μια ενέργεια ως φοροαποφυγή, θα πρέπει να έχει τα κάτωθι χαρακτηριστικά:

- Να διέπεται από ανειλικρίνεια, πλαστότητα ή εικονικότητα
- Να έχει συντελεστεί στο πλαίσιο της εκμετάλλευσης των κενών, των ασαφειών και της κακής διατύπωσης των νόμων για την φορολογία, ή διαφορετικά να έχει εκμεταλλευτεί «παράθυρα» του νόμου, τα οποία δεν ήταν στην πρόθεση του νομοθέτη να παρασχεθούν. Να επισημανθεί, ότι το χαρακτηριστικό της εκμετάλλευσης «παραθύρων» που δεν ήταν στις προθέσεις του νομοθέτη να

παρασχεθούν, αποτελεί και το βασικό στοιχείο που διακρίνει την φοροαποφυγή.

- Να χαρακτηρίζεται από μυστικότητα ώστε να μην είναι εφικτή η λήψη μέτρων εκ μέρους του νομοθέτη, για την πάταξη της φοροαποφυγής συνολικά αλλά κυρίως μέσω της εν λόγω ενέργειας (Πάντειο Πανεπιστήμιο, 8/6/2014).

Ουσιαστικά η φοροαποφυγή βασίζεται στα κενά και στις αδυναμίες οι οποίες υπάρχουν στην φορολογική νομοθεσία, οι οποίες δεν ήταν στην πρόθεση του νομοθέτη να υπάρχουν. Η φοροαποφυγή στοχεύει στην μείωση των φόρων κάτω από το επίπεδο που είχε πρόθεση να επιβάλλει ο νομοθέτης.

1.7 Έννοια Φοροκλοπής

Ως φοροκλοπή νοείται η φορολόγηση ανύπαρκτων ή εικονικών αξιών προς όφελος του δημόσιου και σε βάρος του φορολογούμενου (Wikipedia, 2014, Φοροκλοπή). Για να γίνει κατανοητή η έννοια της φοροκλοπής παρακάτω παρατίθενται δύο παραδείγματα, το πρώτο αναφέρεται στην εκτεταμένη φοροκλοπή σε βάρος των ιδιοκτητών ακινήτων και το δεύτερο αναφέρεται στο πως επηρεάζει η φοροκλοπή των επιχειρηματιών τους φορολογούμενους.

Παράδειγμα 1

Στις μέρες μας υπάρχει μείωση των εμπορικών αξιών των ακινήτων, η οποία πολλές φορές είναι μεγαλύτερη και από την αντικειμενική αξία του ακινήτου. Η πλειοψηφία των ακινήτων φορολογούνται με τιμές που δεν αντιστοιχούν στην πραγματικότητα, λόγω του ότι τα όρια μεταξύ των αντικειμενικών και των εμπορικών τιμών είναι πολύ κοντά και έχουν μικρό αποκλεισμό, αν όχι ανύπαρκτο, μεταξύ τους.

Οι τιμές αγοράς έχουν προσεγγίσει τις τιμές της εφορίας. Σε περιπτώσεις αγοροπωλησιών παρατηρείται ότι η μεταβίβαση των ακινήτων γίνεται με τιμές πολύ χαμηλότερες από την αντικειμενική αξία των ακινήτων, το οποίο συνεπάγεται την επιβάρυνση με φόρους για αξίες οι οποίες πλέον δεν υφίστανται.

Οι ιδιοκτήτες ακινήτων επιβαρύνονται από μεγάλα φορολογικά βάρη, καθώς καλούνται να πληρώσουν Φόρο Ακίνητης Περιουσίας, χαράτσι ακινήτων, δημοτικά τέλη καθώς και άλλους φόρους οι οποίοι βασίζονται στις αντικειμενικές αξίες των ακινήτων οι οποίες είναι υψηλότερες από τις πραγματικές (Κανέλλης, 2014).

Παράδειγμα 2

Ένα άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα φοροκλοπής, είναι η μη έκδοση αποδείξεων από τους επιχειρηματίες. Συγκεκριμένα όλοι οι επιχειρηματίες ανεξαρτήτου κλάδου, οι γιατροί, οι δικηγόροι κ.τ.λ. αποφεύγοντας, εσκεμμένα, να κόψουν απόδειξη και με το να μην πληρώνουν τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας και τον φόρο που τους αναλογεί από την άσκηση δραστηριότητας και τα έσοδα που έχουν. Έχει άμεση συνέπεια στον φορολογούμενο ο οποίος καλείται να πληρώσει τα έσοδα και τους φόρους προς το κράτος, τα οποία κανονικά θα έπρεπε να πληρώνουν οι επιχειρηματίες.

Για παράδειγμα για αγορές αξίας 100€, το κράτος θα πρέπει να λάβει για το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) το 23%, δηλαδή 23€ και εν συνεχεία να φορολογήσει τα υπόλοιπα 77€ με ποσοστό 20% - 30% - 40% ανάλογα με το ύψος του εισοδήματος του επιχειρηματία ή τον σταθερό φορολογικό συντελεστή για τα κέρδη των επιχειρήσεων. Με την μη έκδοση απόδειξης τα ποσά αυτά καταλήγουν στην τσέπη του επιχειρηματία, έτσι το κράτος δεν εισπράττει ούτε το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας, ούτε το φόρο εισοδήματος και για να καλυφθεί το κενό των εσόδων που προκαλείται από την φοροκλοπή και την φοροδιαφυγή των επιχειρηματιών, το κράτος επιβάλλει νέους φόρους εις βάρος των φορολογούμενων.

1.8 Φοροαποφυγή εναντίον Φοροδιαφυγής

Οι έννοιες μεταξύ της φοροαποφυγής και της φοροδιαφυγής μπορεί εύκολα να μπερδευτούν, όμως ουσιαστικά η κύρια διαφορά τους είναι η νομιμότητα. Όπως έχει προαναφερθεί η φοροαποφυγή είναι η νόμιμη ελαχιστοποίηση των φόρων, χρησιμοποιώντας μεθόδους και «παραθυράκια» τα οποία υπάρχουν στις διατάξεις της νομοθεσίας για την φορολογία.

Από την άλλη πλευρά η φοροδιαφυγή είναι η παράνομη πρακτική που ακολουθείται από τους φορολογούμενους για τη μη καταβολή των φόρων, αυτό επιτυγχάνεται με την ψευδή δήλωση ή με την απόκρυψη των εισοδημάτων, με την παρουσίαση πλαστών εξόδων (π.χ. ψευδή τιμολόγια), ή ακόμα και με την μη απόδοση φόρων.

Τόσο η φοροαποφυγή όσο και η φοροδιαφυγή έχουν τις ίδιες συνέπειες στο κράτος, γιατί και στις δύο περιπτώσεις στόχος είναι η μη πληρωμή των φόρων, είτε

μέσω νόμιμων, είτε μέσω παράνομων διαδικασιών. Κατά την περίπτωση της φοροαποφυγής στην οποία επιτυγχάνεται η μείωση ή η απαλλαγή από την πληρωμή των φόρων κάνοντας χρήση κενών ή ελαφρύνσεων οι οποίες παρέχονται από την φορολογική νομοθεσία. Όλες οι ενέργειες για την μείωση των φόρων γίνονται πάντα στα πλαίσια της κανονικής λειτουργίας του φορολογικού συστήματος χωρίς να υπάρχει παρέκκλιση από αυτό, γι' αυτό το λόγο στην περίπτωση της φοροαποφυγής δεν προβλέπονται και νομικές συνέπειες.

Εξετάζοντας τις διατάξεις του άρθρου 38 του Νόμου 4174/2013, το οποίο έχει τον τίτλο «Γενική Διάταξη κατά της Φοροαποφυγής», σε καμία από τις επιμέρους παραγράφους η φοροαποφυγή δεν χαρακτηρίζεται ευθέως ως παράνομη πράξη και επιπλέον δεν γίνεται καμία αναφορά για ενδεχόμενη ποινή ή κύρωση σε φορολογούμενους οι οποίοι ενδέχεται να διαπιστωθεί ότι εμπλέκονται σε φοροαποφυγή.

Η μόνη μορφή κυρώσεως, αν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί έτσι, είναι αυτή η οποία αναφέρεται στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 38 «κατά τον προσδιορισμό φόρου, η Φορολογική Διοίκηση δύναται να αγνοεί κάθε τεχνητή ρύθμιση ή σειρά ρυθμίσεων που αποβλέπει σε αποφυγή της φορολόγησης και οδηγεί σε φορολογικό πλεονέκτημα. Οι εν λόγω ρυθμίσεις αντιμετωπίζονται, για φορολογικούς σκοπούς, με βάση τα χαρακτηριστικά της οικονομικής τους υπόστασης». Όμως ακόμα και σε αυτή την περίπτωση, δηλαδή όταν η Φορολογική Διοίκηση εντοπίσει κάποια τεχνητή ρύθμιση που αποσκοπεί στην αποφυγή της φορολόγησης, απλά την αγνοεί και δεν την λαμβάνει υπόψη, δεν προβλέπεται κάποια ποινή.

Για να καταφύγει ένας φορολογούμενος σε φοροαποφυγή, θα πρέπει να διαθέτει άριστες γνώσεις της φορολογικής νομοθεσίας ή να έχει νομικούς συμβούλους οι οποίοι θα μπορούν να κάνουν χρήση των φορολογικών ελαφρύνσεων. Η πλειοψηφία όμως των φορολογούμενων στερείται της γνώσης περί φορολογικού δικαίου, οπότε εκ των πραγμάτων αυτό έχει ως συνέπεια ότι ένας απλός πολίτης δεν μπορεί να προβεί σε φοροαποφυγή. Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η φοροαποφυγή είναι πιο σύνηθες να διαπράττεται από φορολογούμενους οι οποίοι διαθέτουν πολύ μεγάλα κεφάλαια και τα αντίστοιχα νομικά τμήματα με καταρτισμένους δικηγόρους, οι οποίοι είναι γνώστες της φορολογικής νομοθεσίας και κάνοντας χρήση των κατάλληλων διατάξεων μπορούν να επιτύχουν φοροελαφρύνσεις

ή ακόμα και αποφυγή φόρων. Με την φοροαποφυγή δημιουργούνται διάφορα προβλήματα όπως είναι τα εξής:

- Μειωμένο ποσοστό των φορολογουμένων απολαμβάνει δημόσια αγαθά και παρεχόμενες υπηρεσίες, χωρίς όμως να πληρώνει τους ανάλογους φόρους
- Μέσω της φοροαποφυγής αλλά και της φοροδιαφυγής δημιουργείται η παραοικονομία
- Δημιουργία κοινωνικών ανισοτήτων και προβλημάτων, λόγω της αδικίας μεταξύ των φορολογούμενων οι οποίοι πληρώνουν τους φόρους σε σχέση με τους φορολογούμενους οι οποίοι προβαίνουν σε φοροκλοπή
- Δημιουργία δημοσιονομικών προβλημάτων τα οποία βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα, αναλόγως το δημοσιονομικό έλλειμμα της εκάστοτε χώρας, οδηγούν σε εσωτερικό ή εξωτερικό δανεισμό.

Σε αντίθεση με την φοροαποφυγή η φοροδιαφυγή αποτελεί ποινικό αδίκημα το οποίο και διώκεται δικαστικά. Ανάλογα με την παράβαση φοροδιαφυγής που θα διαπιστωθεί υπάρχουν και οι ανάλογες κυρώσεις, οι οποίες τιμωρούνται με πρόστιμο όπως περιγράφεται στην δεύτερη παράγραφο του άρθρου 55 του Νόμου 4174/2013, το οποίο θα αναλυθεί στην συνέχεια της παρούσας εργασίας.

1.9 Διάκριση Μεταξύ Φοροδιαφυγής & Παραοικονομίας

Δεν υπάρχει απόλυτη ταύτιση της φοροδιαφυγής με την παραοικονομία, αλλά ένα μόνο κομμάτι της φοροδιαφυγής συνδέεται με την παραοικονομία και έχει να κάνει με την οικονομική δραστηριότητα η οποία δεν καταγράφεται στους εθνικούς λογαριασμούς, οπότε κατ' επέκταση το κράτος για την συγκεκριμένη οικονομική δραστηριότητα δεν εισπράττει φόρους.

Συγκρίνοντας την παραοικονομία της Ελλάδας σε σχέση με άλλων Ευρωπαϊκών χωρών, η παραοικονομία στην Ελλάδα είναι κατά πολύ μεγαλύτερη και εκτιμάται μεταξύ 25% και 37% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος. Η φοροδιαφυγή πέρα από τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα που επιφέρει δημιουργεί και ένα φαύλο κύκλο, το κράτος λόγω της φοροδιαφυγής έχει μειωμένα έσοδα και ως αποτέλεσμα περιορίζει το επίπεδο των υπηρεσιών που προσφέρει αλλά και δεν μπορεί να προχωρήσει σε μείωση των φορολογικών συντελεστών, το οποίο φυσικά οδηγεί σε αρνητική στάση των φορολογούμενων ως προς την καταβολή των φόρων.

Σύμφωνα με το Εθνικό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής 2011-2013, η παραοικονομία στην Ελλάδα εντοπίζεται σε:

- «Εισοδήματα που δεν δηλώνονται στις φορολογικές αρχές ενώ αποκτώνται νόμιμα, (όπως εισοδήματα από δεύτερη εργασία ή από εργασία ατόμων που λαμβάνουν επίδομα ανεργίας), προκαλώντας αντίστοιχη εκτεταμένη φοροδιαφυγή και εισφοροδιαφυγή.
- Εισοδήματα από παράνομες δραστηριότητες, όπως λαθρεμπόριο (καυσίμων, ποτών, τσιγάρων, ναρκωτικών κλπ.), τοκογλυφία, παραεμπόριο (πλανόδιο εμπόριο από οικονομικούς μετανάστες και στεγασμένο εμπόριο χωρίς έκδοση αντίστοιχων παραστατικών πώλησης), μαύρο χρήμα (χρηματισμοί-διαφθορά).
- Εισοδήματα από δραστηριότητες εκτός μηχανισμού αγοράς (όπως η διάθεση ειδών παραγόμενων κατ' οίκον κλπ.)»

Όπως έχει προαναφερθεί η φοροδιαφυγή είναι η με οποιοδήποτε τρόπο παράνομη απόκρυψη φορολογητέας ύλης ενός φυσικού ή νομικού προσώπου, η οποία στοχεύει στην μείωση ή στην μη καταβολή των φόρων. Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι διαφορές μεταξύ φοροδιαφυγής και παραοικονομίας:

Συνολικά εισοδήματα Συντελεστών παραγωγής (και ποσά των έμμεσων φόρων) που πρέπει να καταγραφούν και να αποδοθούν στις οικονομικές υπηρεσίες. (Δραστηριότητες φοροδιαφυγής η μη φοροδιαφυγής)	Συνολική τρέχουσα οικονομική δραστηριότητα που πρέπει να καταγραφεί στους Εθνικούς Λογαριασμούς. (Κρυμμένη και παρατηρήσιμη οικονομία)		
		Καταγραφόμενη	Μη καταγραφόμενη
Δηλωμένες δραστηριότητες	I Όχι φοροδιαφυγή Όχι παραοικονομία	II Όχι φοροδιαφυγή Παραοικονομία	
Μη-δηλωμένες δραστηριότητες	III Φοροδιαφυγή Όχι παραοικονομία	IV Φοροδιαφυγή και Παραοικονομία	

(Μανεσιώτης, 1990)

Πηγή: Νάστας Ευάγγελος, 2014, "Το Θεωρητικό Πλαίσιο της Διάκρισης Ανάμεσα στην Φοροδιαφυγή και την Παραοικονομία "

Αναλύοντας τον παραπάνω πίνακα προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

- Στην περίπτωση (I), δεν υπάρχει ούτε παραοικονομία, ούτε φοροδιαφυγή. Όλες οι οικονομικές δραστηριότητες που τελούνται σε μια χώρα δηλώνονται.
- Στην περίπτωση (II), δεν υπάρχει φοροδιαφυγή αλλά υπάρχει παραοικονομία. Η προστιθέμενη αξία κάποιων δραστηριοτήτων δεν καταγράφεται στους εθνικούς λογαριασμούς, όμως τα εισοδήματα των φορολογούμενων δηλώνονται κανονικά και επίσης οι φόροι που αντιστοιχούν σε αυτά τα εισοδήματα πληρώνονται.
- Στην περίπτωση (III), υπάρχει φοροδιαφυγή χωρίς να υπάρχει παραοικονομία. Η προστιθέμενη αξία από ορισμένες δραστηριότητες καταγράφεται στους εθνικούς λογαριασμούς, αλλά δεν δηλώνονται και δεν καταγράφονται τα εισοδήματα που προκύπτουν από αυτές τις δραστηριότητες.
- Στην περίπτωση (IV), υπάρχει και φοροδιαφυγή και παραοικονομία, το οποίο είναι και το πιο σύνηθες φαινόμενο. Δεν καταγράφονται ούτε τα εισοδήματα που προκύπτουν από τις διάφορες δραστηριότητες αλλά ούτε και η προστιθέμενη αξία.

1.10 Κώδικας Φορολογικών Διαδικασιών Νόμος 4174/2013

Ο νέος Κώδικας Φορολογικών Διαδικασιών ορίζεται στον Νόμο 4174/2013, μέσω του οποίου καθορίζονται οι διαδικασίες προσδιορισμού, βεβαίωσης και είσπραξης των εσόδων του δημοσίου που προέρχονται από την επιβολή φόρων, καθώς επίσης και όλες οι προβλεπόμενες κυρώσεις για τις περιπτώσεις που οι φορολογούμενοι δεν καταβάλουν τους φόρους. Όσα ορίζονται από τις διατάξεις του Νόμου 4174/2013, ισχύουν για τα παρακάτω δημόσια έσοδα:

- Φόρο Εισοδήματος.
- Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.).
- Φόρο κατοχής ακίνητης περιουσίας.
- Κάθε άλλο φόρο, τέλος, εισφορά ή χρηματική κύρωση για τη βεβαίωση ή είσπραξη των οποίων, κατά την έναρξη ισχύος του Κώδικα Φορολογικών Διαδικασιών, εφαρμόζονται ανάλογα οι αντίστοιχες διατάξεις των φορολογικών για τον Φόρο Εισοδήματος και για τον Φόρο κατοχής ακίνητης περιουσίας.

- Χρηματικές κυρώσεις, οι οποίες προβλέπονται από τον Κώδικα Φορολογικών Διαδικασιών.

Στο άρθρο 23 γίνεται αναφορά στις εξουσίες της Φορολογικής Διοίκησης, η οποία όπως έχει προαναφερθεί σε προηγούμενη ενότητα της παρούσας εργασίας, είναι αρμόδια για την διεξαγωγή φορολογικών ελέγχων. Επίσης στο συγκεκριμένο άρθρο αναφέρεται ότι η Φορολογική Διοίκηση δύναται να προβεί σε πλήρη επιτόπιο φορολογικό έλεγχο, χωρίς να έχει υπάρξει προηγούμενη προειδοποίηση σε περιπτώσεις κατά τις οποίες υπάρχουν ενδείξεις ότι έχει διαπραχθεί φοροδιαφυγή.

Συγκεκριμένα το άρθρο 23 αναφέρει:

«1. Η Φορολογική Διοίκηση έχει την εξουσία να επαληθεύει, να ελέγχει και να διασταυρώνει την εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων εκ μέρους του φορολογούμενου, την ακρίβεια των φορολογικών δηλώσεων που υποβάλλονται σε αυτήν και να επιβεβαιώνει τον υπολογισμό και την καταβολή του οφειλόμενου φόρου, διενεργώντας έλεγχο σε έγγραφα, λογιστικά στοιχεία και στοιχεία γνωστοποιήσεων και παρόμοιες πληροφορίες, θέτοντας ερωτήσεις στον φορολογούμενο και σε τρίτα πρόσωπα, ερευνώντας εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούνται για τη διενέργεια επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, σύμφωνα με τις διαδικασίες που ορίζει η νομοθεσία, και χρησιμοποιώντας μεθόδους, οι οποίες προβλέπονται στον Κώδικα.

2. Ο έλεγχος της δήλωσης του φορολογούμενου που διενεργείται από τη Φορολογική Διοίκηση είναι δυνατόν να έχει τη μορφή φορολογικού ελέγχου από τα γραφεία της Φορολογικής Διοίκησης ή επιτόπιου φορολογικού ελέγχου:

α) Η Φορολογική Διοίκηση διενεργεί φορολογικό έλεγχο από τα γραφεία της με βάση τις οικονομικές καταστάσεις, δηλώσεις, και λοιπά έγγραφα που υποβάλλει ο φορολογούμενος, καθώς και έγγραφα και πληροφορίες που έχει στην κατοχή της.

β) Η απόφαση της Φορολογικής Διοίκησης για τη διενέργεια πλήρους επιτόπιου φορολογικού ελέγχου πρέπει να κοινοποιείται στο φορολογούμενο με προηγούμενη έγγραφη ειδοποίηση. Κάθε άλλος επιτόπιος φορολογικός έλεγχος είναι δυνατόν να διενεργείται χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση. Με πράξη του Γενικού Γραμματέα είναι δυνατόν να διενεργείται πλήρης επιτόπιος φορολογικός έλεγχος χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση, σε περιπτώσεις όπου υπάρχουν ενδείξεις ότι έχει διαπραχθεί φοροδιαφυγή.»

Ένα εξίσου σημαντικό άρθρο του Νόμου 4174/2013, αποτελεί το άρθρο 55 το οποίο αναφέρεται στις παραβάσεις φοροδιαφυγής και στην πρώτη παράγραφο παρουσιάζεται ο ορισμός της φοροδιαφυγής, όπως αυτός έχει παρουσιαστεί σε προηγούμενη ενότητα της παρούσας εργασίας. Στην δεύτερη παράγραφο του ίδιου άρθρου γίνεται αναφορά στα πρόστιμα τα οποία επιβάλλονται σε περιπτώσεις κατά της οποίες μετά από έλεγχο της Φορολογικής Διοίκησης διαπιστωθεί ότι έχει διαπραχθεί φοροδιαφυγή, τα πρόστιμα σύμφωνα με την δεύτερη παράγραφο του άρθρου 55, έχουν ως εξής:

«α) Όταν η παράβαση αναφέρεται σε μη έκδοση ή σε ανακριβή έκδοση παραστατικού στοιχείου και έχει ως αποτέλεσμα την απόκρυψη της συναλλαγής ή μέρους αυτής, η δε αποκρουβείσα αξία είναι μεγαλύτερη των πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ, επιβάλλεται πρόστιμο για κάθε παράβαση ίσο με ποσοστό σαράντα τοις εκατό (40%) της αξίας της συναλλαγής ή του μέρους αυτής που αποκρύφτηκε με ελάχιστο ύψος προστίμου στην περίπτωση αυτή το ποσό των δύο χιλιάδων πεντακοσίων (2.500) ευρώ.

β) Σε περίπτωση έκδοσης πλαστών φορολογικών στοιχείων επιβάλλεται πρόστιμο για κάθε παράβαση ίσο με ποσοστό εκατό τοις εκατό (100%) της αξίας του στοιχείου.

γ) Σε περίπτωση έκδοσης εικονικών φορολογικών στοιχείων ή λήψης εικονικών στοιχείων επιβάλλεται πρόστιμο για κάθε παράβαση ίσο με ποσοστό πενήντα τοις εκατό (50%) της αξίας του στοιχείου. Αν η αξία του στοιχείου είναι μερικώς εικονική, το ως άνω πρόστιμο επιβάλλεται για το μέρος της εικονικής αξίας. Εξαιρετικά στις κατωτέρω περιπτώσεις το πρόστιμο της περίπτωσης γ' μειώνεται ως εξής:

αα) Όταν δεν είναι δυνατός ο προσδιορισμός της μερικώς εικονικής αξίας επιβάλλεται πρόστιμο για κάθε παράβαση ίσο με ποσοστό είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) της αξίας του στοιχείου.

ββ) Όταν η εικονικότητα ανάγεται αποκλειστικά στο πρόσωπο του εκδότη, στο λήπτη του εικονικού στοιχείου επιβάλλεται πρόστιμο για κάθε παράβαση ίσο με ποσοστό είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) της αξίας του στοιχείου. Στην περίπτωση αυτή, εάν ο λήπτης του στοιχείου έχει εξοφλήσει μέσω πιστωτικού ιδρύματος ή αξιολογώντων πλήρως την αξία του τιμολογίου και τον αναλογούντα φόρο προστιθέμενης αξίας στον εκδότη του στοιχείου και καταθέσει στη Φορολογική Διοίκηση τα σχετικά

παραστατικά με αναφορά στο εικονικό στοιχείο τεκμαίρεται ότι τελούσε σε καλή πίστη και δεν επιβάλλεται πρόστιμο στον λήπτη. Σε αυτή την περίπτωση το πρόστιμο που επιβάλλεται στον εκδότη διπλασιάζεται.

γγ) Στον λήπτη εικονικού στοιχείου επιβάλλεται πρόστιμο για κάθε παράβαση ίσο με ποσοστό δεκαπέντε τοις εκατό (15%) της αξίας του στοιχείου, εφόσον η λήψη του στοιχείου δεν είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του φόρου εισοδήματος του οικείου φορολογικού έτους.

δδ) Όταν η εικονικότητα του στοιχείου αφορά το χαρακτηρισμό της αναγραφείσας συναλλαγής, η οποία αποδεικνύεται ότι αφορά άλλη υποκρυπτόμενη πραγματική συναλλαγή και κατά συνέπεια η έκδοση του εικονικού στοιχείου δεν επιφέρει καμία απώλεια εσόδων σχετικά με φόρους, επιβάλλεται πρόστιμο για την έκδοση μη προσήκοντος στοιχείου, ύψους πεντακοσίων ευρώ ανά στοιχείο και με ανώτατο ύψος προστίμου πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ ανά ελεγχόμενο φορολογικό έτος.

δ) Στο Φ.Π.Α., όταν μετά από έλεγχο αποδειχθεί ότι ο υποκείμενος στο φόρο, ως λήπτης εικονικού φορολογικού στοιχείου ή στοιχείου το οποίο νόθευσε αυτός ή άλλοι για λογαριασμό του, διενήργησε έκπτωση φόρου εισροών ή έλαβε επιστροφή φόρου, σύμφωνα με τις διατάξεις περί Φ.Π.Α., ή ως εκδότης δεν απέδωσε φόρο, με βάση πλαστά, εικονικά ή νοθευμένα φορολογικά στοιχεία, επιβάλλεται πρόστιμο ισόποσο με το πενήντα τοις εκατό (50%) του φόρου που εξέπεσε ή που επιστράφηκε ή δεν απέδωσε, ανεξάρτητα αν δεν προκύπτει τελικά ποσό φόρου για καταβολή.

Το πρόστιμο αυτό επιβάλλεται και στα πρόσωπα που έλαβαν επιστροφή φόρου με βάση πλαστά, εικονικά ή νοθευμένα φορολογικά στοιχεία που εξέδωσαν οι ίδιοι».

1.11 Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος Νόμος 4172/2013

Ο νέος Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 23 Ιουλίου 2013 με τον Νόμο 4172/2013 και οι διατάξεις του ισχύουν από 1/1/2014. Μέσω των διατάξεων του Νόμου 4172/2013 ρυθμίζεται η φορολογία εισοδήματος των φυσικών, νομικών προσώπων και των κάθε είδους νομικών οντοτήτων. Ουσιαστικά ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος ρυθμίζει τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η φορολόγηση όλων των κατηγοριών των εισοδημάτων, καθώς επίσης και τον τρόπο απόδοσης των φόρων με την υποβολή της δήλωσης, την

προκαταβολή του φόρου και την παρακράτησή του. Οι διατάξεις του νέου Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος αφορούν τις παρακάτω κατηγορίες:

- Φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων
- Φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων
- Θέματα παρακράτησης φόρου
- Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής
- Θέματα που σχετίζονται με την υποβολή δηλώσεων και την προκαταβολή του φόρου.

Ο νέος Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος αντικαθιστά τον προγενέστερο Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος του οποίου οι διατάξεις περιλαμβάνονταν στον Νόμο 2238/1994, χωρίς όμως αυτό να συνεπάγεται ότι οι διατάξεις του Νόμου 2238/1994 καταργούνται πλήρως, απλά ο νεότερος Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος υπερισχύει του παλαιότερου. Συνοπτικά οι κυριότερες αλλαγές με τον νέο Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος είναι:

- Δεν υπάρχει αλλαγή στους βασικούς φορολογικούς συντελεστές
- Δημιουργούνται τέσσερις νέες κατηγορίες εισοδημάτων για τα φυσικά πρόσωπα και η κάθε μια από αυτές διαχειρίζεται διαφορετικά από άποψη φορολογίας. Οι κατηγορίες αυτές είναι: το εισόδημα που προέρχεται από μισθωτές εργασίες και συντάξεις, το εισόδημα που προέρχεται από επιχειρηματική δραστηριότητα, εισόδημα προερχόμενα από κεφάλαιο (π.χ. τόκους κ.τ.λ.), και τέλος το εισόδημα που προέρχεται από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου (π.χ. από πώληση ακινήτων).
- Στην περίπτωση εισοδήματος από κεφάλαιο, το οποίο προκύπτει από μερίσματα, τόκους και δικαιώματα, επιβάλλεται παρακράτηση φόρου 10%, 15% και 20% αντίστοιχα.
- Εισάγεται ο ορισμός της φορολογικής κατοικίας και για τα νομικά πρόσωπα και προβλέπεται ότι ο φορολογούμενος που διαθέτει φορολογική κατοικία στην Ελλάδα, φορολογείται σύμφωνα με τον ελληνικό φόρο εισοδήματος και για το παγκόσμιο εισόδημα του, με εξαίρεση το αλλοδαπό προσωπικό των γραφείων τα οποία έχουν εγκατασταθεί στην Ελλάδα σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 89/1967.

- Οι επιχειρηματικές δαπάνες εκπίπτουν με βάση κάποιες προϋποθέσεις. Εκτός από κάποιες συγκεκριμένες επιχειρηματικές δαπάνες οι οποίες ρητά δεν εκπίπτουν.
- Εισάγονται διατάξεις οι οποίες βασίζονται στην αντίστοιχη Ευρωπαϊκή Οδηγία (Merger Directive) για επιχειρηματικούς μετασχηματισμούς.
- Εισάγεται η έννοια του φορολογικού έτους το οποίο δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο των δώδεκα μηνών, το οποίο σημαίνει ότι δεν θα αναγνωρίζεται για λόγους φορολογίας εισοδήματος υπερδωδεκάμηνη διαχειριστική περίοδος (mazars, 2013).

Οι διατάξεις του νέου Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος που αναφέρονται στην φοροδιαφυγή θα αναφερθούν αναλυτικά σε επόμενη ενότητα της παρούσας εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα - Παράγοντες που την Ευνοούν

Εν μέσω οικονομικής κρίσης η Ελλάδα συνεχώς με την εφαρμογή πολιτικών μέτρων προσπαθεί για τη εξυγίανση της δημοσιονομικής κατάστασης στην οποία βρίσκεται. Ο σημαντικότερος τρόπος βελτίωσης της δημοσιονομικής κατάστασης είναι η φορολογία και τα έσοδα τα οποία εξασφαλίζει το κράτος από την επιβολή των φόρων. Τα έσοδα τα οποία επιφέρει η φορολογία στο κράτος επηρεάζουν το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν. Ευνόητο είναι ότι η φοροδιαφυγή και η μη καταβολή των φόρων, δυσχεραίνουν το έργο της κυβέρνησης για εξυγίανση της παρούσας δημοσιονομικής κατάστασης.

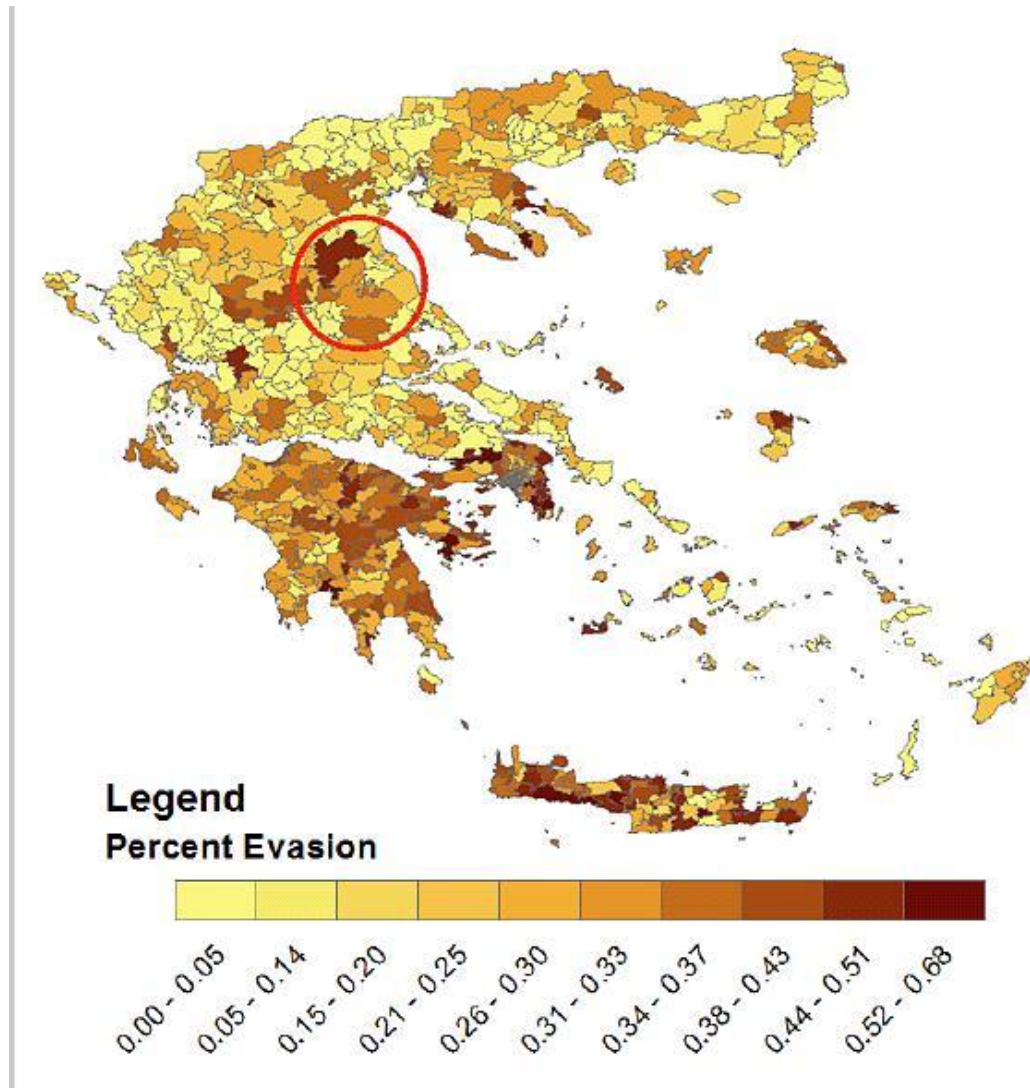
Συγκρίνοντας το μέγεθος της φοροδιαφυγής άλλων χωρών με την φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, παρατηρείται ότι η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα είναι σαφώς περισσότερο αυξημένη. Επίσης παρατηρείται ότι εκτός του αυξημένου ποσοστού φοροδιαφυγής στην Ελλάδα, εξίσου αυξημένο είναι και το ποσοστό της παραοικονομίας. Σύμφωνα με τη μελέτη του Friedrich Schneider, η παραοικονομία στην Ελλάδα παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωση το οποίο ήταν 27,5% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος για την περίοδο 1999 – 2007. Η έκθεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου αναφέρει ότι στην Ελλάδα το 2006 ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας διέφευγε κατά 30% (IMF, 2013).

Επομένως ένα από τα κυριότερα ζητήματα με τα οποία έρχεται αντιμέτωπη η εκάστοτε κυβέρνηση στην Ελλάδα και το οποίο καλείται να επιλύσει είναι το ζήτημα της φοροδιαφυγής. Όπως άλλωστε είχε δηλώσει το 2012 η επικεφαλής του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, Christine Lagarde, στην εφημερίδα "The Guardian", «για να είναι πειστική μια χώρα η οποία ζητάει την συμπαράσταση της διεθνούς κοινότητας, θα πρέπει πρώτα να εξασφαλίσει ότι οι πολίτες της είναι συνεπείς με τις φορολογικές τους υποχρεώσεις».

Παρακάτω παρατίθεται ο χάρτης φοροδιαφυγής στην Ελλάδα, όπως αυτός παρουσιάστηκε σε μια ακαδημαϊκή μελέτη του Ν. Αρταβάνη από το Virginia

Polytechnic Institute and State University και των Adair Morse και Μαργ. Τσούτσουρα από το University of Chicago.

Χάρτης Φοροδιαφυγής στην Ελλάδα

Πηγή: Euro2day.gr, 5/09/2012

Όπως παρατηρείται στον ως άνω πίνακα υπάρχει διασπορά της φοροδιαφυγής και όχι συγκέντρωση της σε συγκεκριμένες περιοχές, όπως για παράδειγμα σε μεγάλα αστικά κέντρα. Τα πιο σκούρα χρώματα αντιπροσωπεύουν περιοχές με υψηλό ποσοστό φοροδιαφυγής ενώ αντίστοιχα τα πιο ανοιχτά χρώματα αντιπροσωπεύουν περιοχές με χαμηλότερο ποσοστό φοροδιαφυγής. Ουσιαστικά ο χάρτης παρουσιάζει την εκτιμώμενη φοροδιαφυγή ανά περιοχή. Η περιοχή της Λάρισας, η οποία βρίσκεται μέσα σε κύκλο σύμφωνα με άρθρο που δημοσιεύθηκε στους Financial

Times το 2011, διέθετε τις περισσότερες Porsche Cayenne ανά κάτοικο σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Σύμφωνα με Έλληνες πολιτικούς η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα αποτελεί εθνικό άθλημα , αυτό έχει ως αποτέλεσμα περίπου 30 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως να μην εισπράττονται. Σ' ένα άρθρο το οποίο δημοσιεύθηκε στους New York Times, τον Μάιο του 2013, αναφέρεται ότι η φοροδιαφυγή αποτελεί το κέντρο της ελληνικής οικονομικής κατάρρευσης, η οποία οδήγησε την Ελλάδα στην λήψη διεθνών δανείων διάσωσης. Απαίτηση των πιστωτών της Ελλάδας υπήρξε η αναδιοργάνωση του χαλαρού φορολογικού συστήματος.

Είθισται οι φοροφυγάδες να δρουν με διαφορετικούς τρόπους ακολουθώντας την εξέλιξη της οικονομίας σε συνδυασμό με τις εκάστοτε νομοθετικές διατάξεις. Επίσης η πολυνομία και η απουσία ενός ελεγκτικού μηχανισμού συμβάλει στην ανάπτυξη της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα. Συνήθως η φοροδιαφυγή υπό την μορφή της απόκρυψης εξολοκλήρου του εισοδήματος ή μεγάλου μέρους αυτού, γίνεται με την δικαιολογία ότι υπάρχει αδικία του συστήματος φορολόγησης απέναντι σε όσους έχουν μικρό εισόδημα και σε αυτούς που έχουν μεγάλα έσοδα. Συνεπώς για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής κύριως στόχος θα πρέπει να είναι η δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών.

Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα εντοπίζεται και στους άμεσους αλλά και στους έμμεσους φόρους. Τα μεγαλύτερα ποσοστά φοροδιαφυγής σχετίζονται με τον φόρο εισοδήματος των φυσικών και των νομικών προσώπων. Συγκεκριμένα η φοροδιαφυγή που σχετίζεται με τον φόρο εισοδήματος στην Ελλάδα εστιάζεται σε:

- Μισθωτές υπηρεσίες, όταν δεν δηλώνεται η κύρια εργασία με την μορφή πρόσθετης αμοιβής, όταν δεν δηλώνεται η τυχόν δεύτερη παράλληλη δραστηριότητα, όπως για παράδειγμα τα ιδιαίτερα μαθήματα που κάνουν διορισμένοι εκπαιδευτικοί.
- Ελεύθεροι επαγγελματίες, οι οποίοι δεν προβαίνουν στην έκδοση δελτίων παροχής υπηρεσιών ή όταν εκδίδουν το αναγραφόμενο ποσό είναι μικρότερο από αυτό που εισπράττουν.
- Γεωργικές επιχειρήσεις, όταν πωλούνται αγροτικά προϊόντα χωρίς να εκδίδονται φορολογικά παραστατικά, όπως ορίζεται στον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, ή όταν εσκεμμένα γίνεται διόγκωση των δαπανών με τη λήψη

εικονικών τιμολογίων προκειμένου να υπάρξει επιστροφή Φόρου Προστιθέμενης Αξίας.

- Εισόδημα από ενοίκια, όταν δεν κατατίθεται μισθωτήριο συμβόλαιο ενοικίασης ακινήτου με στόχο την απόκρυψη εισοδήματος ή όταν ναι μεν δηλώνεται το εισόδημα από την ενοικίαση ακινήτου αλλά είναι μικρότερο από το ποσό το οποίο εισπράττεται. Επίσης όταν δεν δηλώνονται οι δευτερεύουσες κατοικίες ή λοιπά ιδιοχρησιμοποιούμενα ακίνητα προς αποφυγή της τεκμαρτή τους φορολόγησης.
- Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις όταν:
  - Δεν εκδίδονται φορολογικά στοιχεία ή εκδίδονται ανακριβή φορολογικά στοιχεία. Επίσης όταν εκδίδονται πλαστά ή εικονικά φορολογικά στοιχεία έτσι ώστε να υπάρχει αποφυγή της καταβολής των άμεσων φόρων και αποφυγή καταβολής των έμμεσων φόρων συνήθως του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας. Επιπλέον όταν γίνεται υποτίμηση της αξίας των απογραφέντων ειδών και εμφάνιση αυξημένων ή πλαστών δαπανών που στοχεύει στη μείωση των φορολογητέων κερδών.
  - Στις περιπτώσεις άσκησης παραεμπορίου, συνήθως γίνεται μέσω της διάθεσης στην αγορά παράνομων προϊόντων που προέρχονται από τρίτες χώρες ή προέρχονται από επιχειρήσεις οι οποίες δεν έχουν εκδώσει τα προβλεπόμενα νόμιμα παραστατικά.
- Διάφορους τομείς εμπορικής δραστηριότητας, όπως στον κατασκευαστικό, στον τουριστικό, στον τομέα ψυχαγωγίας και σε πολυεθνικές και εξωχώριες επιχειρήσεις.

Υψηλό ποσοστό φοροδιαφυγής παρουσιάζεται και στον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας, σε Ειδικούς Φόρους Κατανάλωσης, δασμούς και τέλη, όπως είναι:

- Ενεργειακά προϊόντα και Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης, όπου παρουσιάζεται εκτεταμένο λαθρεμπόριο και φοροδιαφυγή στον τομέα υγρών καυσίμων, σε επιχειρήσεις διάθεσης αλκοολούχων ποτών και στα καπνοβιομηχανικά προϊόντα.

- Φοροδιαφυγή στο φόρο προστιθέμενης αξίας, οι πιο συνηθισμένοι μέθοδοι για την φοροδιαφυγή στον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας, σύμφωνα με το εθνικό επιχειρησιακό πρόγραμμα καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, είναι:
  - «Αγορές και πωλήσεις χωρίς έκδοση ή ανακριβή έκδοση παραστατικών
  - Έκδοση και λήψη πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων και καταχώρηση αυτών στα τηρούμενα βιβλία.
  - Καταχώρηση αυξημένων δαπανών με σκοπό την επιστροφή, την έκπτωση ή το συμψηφισμό του ΦΠΑ.
  - Διακίνηση και τιμολόγηση εμπορευμάτων από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) με πλαστά παραστατικά ή από ανύπαρκτες εταιρείες ή εμφάνιση συναλλαγών από τρίτες χώρες ως δήθεν ενδοκοινοτικές.
  - Έκπτωση ΦΠΑ για δαπάνες που δεν αναγνωρίζονται ή για πράξεις για τις οποίες δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης.
  - Παρατηρείται επίσης στον ενδοκοινοτικό ΦΠΑ η οργανωμένη απάτη τύπου Carousel, διαδοχικών δηλαδή συναλλαγών που οδηγούν στη μη καταβολή ΦΠΑ ή την αδικαιολόγητη απαίτηση επιστροφής ΦΠΑ.»

Παράδειγμα

Μετά από έρευνα την οποία πραγματοποίησε η Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος στο πλαίσιο των ελέγχων και ερευνών για την πάταξη του οικονομικού εγκλήματος, της διαφθοράς και του παράνομου πλουτισμού, διαπίστωσε διαφόρων ειδών υποθέσεις οικονομικών παραβάσεων, τις οποίες απέστειλε στον αρμόδιο Οικονομικό Εισαγγελέα και τις αρμόδιες Διευθύνσεις Οικονομικών Υπηρεσιών καθώς και στα αρμόδια Τελωνεία, παρακάτω αναφέρονται μερικά παραδείγματα τα οποία και σχετίζονται με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω σχετικά με τα είδη φοροδιαφυγής:

«Η Περιφερειακή Διεύθυνση Δ. Αττικής αποκάλυψε ότι 47 επιχειρήσεις εξέδωσαν ή έλαβαν εικονικά ή πλαστά τιμολόγια ύψους 60.800.000 ευρώ, στα οποία αντιστοιχεί Φ.Π.Α. 13.400.000 ευρώ, ο οποίος είτε δεν αποδόθηκε στο Δημόσιο είτε συμψηφίστηκε με ανύπαρκτες δαπάνες-συναλλαγές.

Η Περιφερειακή Διεύθυνση Θεσσαλίας καταλόγισε πρόστιμο ύψους 7.912.000 ευρώ σε 20 αγρότες και 9 Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, οι οποίοι εμπλέκονται σε παράνομη επιστροφή Φ.Π.Α., χρησιμοποιώντας πλαστά και εικονικά τιμολόγια.

Η Περιφερειακή Διεύθυνση Νοτίου Αιγαίου επέβαλε πρόστιμα ύψους 8.000.000 ευρώ σε γραφείο Γενικού Τουρισμού και εκμετάλλευσης πλοίων, γιατί έλαβε 367 εικονικά τιμολόγια προκειμένου να καλύψει κέρδη και να παρουσιάσει εικονικές δαπάνες.» (thedayaftergr, 8/4/2014).

Σε σχέση με άλλες χώρες στην Ελλάδα εμφανίζονται υψηλά ποσοστά φοροδιαφυγής, φοαροαποφυγής και παραοικονομίας. Από τα αποτελέσματα της έρευνας η οποία διεξαχθεί από το Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας και από το Τμήμα Στατιστικής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών το 2010 με θέμα «Μέτρηση της Φορολογικής Συνείδησης», και για την οποία γίνεται αναφορά σε επόμενη ενότητα, προκύπτει ότι σημαντικός παράγοντας για τον καθορισμό της φορολογικής συμπεριφοράς των πολιτών, αποτελεί η αδυναμία σύλληψης των φοροφυγάδων και η έκταση της διαφθοράς. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται αποσπάσματα εκθέσεων Οικονομικών Φορέων για την Ελλάδα, τα οποία σχετίζονται με τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής και της παραοικονομίας.

Πλαίσιο 1. Αποσπάσματα Εκθέσεων Οικονομικών Φορέων για την Ελλάδα	
ΟΟΣΑ	Στην τελευταία έκθεσή του για την Ελλάδα (Ιούλιος 2009) αναφέρει ότι το μέγεθος παραοικονομίας εκτιμάται μεταξύ 25% και 37% του ΑΕΠ. Οι εκτιμήσεις αυτές βασίζονται σε δικά του στοιχεία, αλλά και σε μελέτες ξένων και ελλήνων μελετητών (Δανόπουλος, Κάτσιος, Τάτσος, Φλεβοτόμου, Ματσαγκάνης κ.α.). Στην παραπάνω έκθεση αναφέρεται επίσης ότι, σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις (Schneider 2009), το ποσοστό της παραοικονομίας στην Ελλάδα σήμερα είναι στο 25% του ΑΕΠ, από 29% που ήταν στις αρχές της δεκαετίας. Η εν λόγω έκθεση του ΟΟΣΑ κάνει αναφορά και σε εκτίμηση των Φλεβοτόμου και Ματσαγκάνη (2007), σύμφωνα με την οποία ποσοστό 10% του εισοδήματος δεν δηλώνεται με αποτέλεσμα τα φορολογικά έσοδα να είναι μειωμένα κατά 26%.
ΔΝΤ	Σε ειδική έκθεσή του με τίτλο Hiding in the Shadows (2002) αναφέρει ότι το ποσοστό παραοικονομίας στην Ελλάδα την περίοδο 1999 – 2001 ήταν 30% του ΑΕΠ.
ΙΟΒΕ	Σε σχετική μελέτη (Τάτσος, «Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα», 2001) υπολογίζεται το μέγεθος της παραοικονομίας το 1997 στο 36,7% του ΑΕΠ. Σύμφωνα με τη μεθοδολογία που περιγράφεται στη συγκεκριμένη μελέτη, το ύψος των μη καταβαλλόμενων φόρων που αντιστοιχούν σε αυτό το μέγεθος της παραοικονομίας υπολογίζεται στο 14,6% του ΑΕΠ.
ΚΕΠΕ	Σε μελέτη με τίτλο «Παραοικονομία και φοροδιαφυγή: Μετρήσεις και οικονομικές επιπτώσεις» (Κανελλόπουλος, Κουσουλάκος, Ράπανος – 1995), συγκρίνοντας τη φορολογική βάση (ύψος και διάρθρωση της εγχώριας ιδιωτικής κατανάλωσης, όπως προκύπτει από την Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών και τους Εθνικούς Λογαριασμούς) με τα αντίστοιχα έσοδα από ΦΠΑ, έκανε εκτίμηση της

	φοροδιαφυγής στον ΦΠΑ για το 1988, για το σύνολο των κλάδων στο 38% των πραγματικών φορολογικών εσόδων του αντίστοιχου έτους, ενώ διαπιστώνονται σημαντικές διαφορές ως προς τη φοροδιαφυγή μεταξύ των κλάδων.
ΤτΕ	Στην τελευταία της Ενδιάμεση Έκθεση για τη Νομισματική Πολιτική (Οκτώβριος 2009) κάνει αναφορά στις μελέτες του ΙΟΒΕ (Τάτσος 2001) και του ΚΕΠΕ (Κανελλόπουλος, Κουσουλάκος, Ράπανος – 1995). Επιπλέον, στην έκθεσή της η ΤτΕ σημειώνει ότι, σύμφωνα με ενδείξεις από την πορεία των εσόδων, η φοροδιαφυγή σημείωσε μεγάλη έξαρση τους τελευταίους δέκα περίπου μήνες, παρά τα μέτρα που είχαν θεσπιστεί για τον περιορισμό της τον Αύγουστο του 2007 και στις αρχές του 2008.
Ε.Ε.	Μελέτη για την περίοδο 2000-2006 εκτιμά ότι το ελληνικό κράτος δεν εισέπραξε το 30% του ποσού του Φ.Π.Α. που έπρεπε να μπει στο ταμείο του. Μόνο για το 2006 η φοροδιαφυγή από το Φ.Π.Α. εκτιμάται στα 6,5 δις €.

Πηγή: Ιστοσελίδα taxheaven, 3/05/2011

Λαμβάνοντας υπόψη τα ως άνω αποσπάσματα των εκθέσεων παρατηρείται ότι τα φαινόμενα φοροδιαφυγής, φοροαποφυγής και παραοικονομίας επιδρούν αρνητικά στην ελληνική οικονομία, καθώς επίσης ότι παρουσιάζουν μεγάλη έξαρση.

2.2 Παράγοντες που Ευνοούν την Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα

Κατά καιρούς έχουν πραγματοποιηθεί διαφόρων ειδών μελέτες, τόσο σε διεθνές όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, οι οποίες σχετίζονται με τους παράγοντες που οδηγούν στην φοροδιαφυγή. Τα αποτελέσματα αυτών των μελετών έχουν δείξει ότι οι κυριότεροι παράγοντες που οδηγούν στην φοροδιαφυγή είναι οι εξής:

- Η φορολογική αγωγή και το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού της χώρας: όσο πιο καλά είναι ενημερωμένοι οι πολίτες σχετικά με τον λόγο ύπαρξης των φόρων, οι οποίοι έχουν ως σκοπό να αποφέρουν έσοδα στο κράτος έτσι ώστε το κράτος να μπορεί να καλύψει τα έξοδα τα οποία προκύπτουν για την παροχή δωρεών υπηρεσιών προς τους πολίτες, τόσο πιο καλά αναπτύσσουν φορολογική συνείδηση και δεν καταφεύγουν στην φοροδιαφυγή. Στην Ελλάδα επικρατεί περισσότερο το προσωπικό συμφέρον έναντι του κοινωνικού και γι' αυτό τον λόγο υπάρχουν αυξημένα ποσοστά φοροδιαφυγής.
- Ο τρόπος με τον οποίο το κράτος αξιοποιεί τα έσοδα από τους φόρους: η πλειοψηφία των πολιτών θεωρεί ότι δεν γίνεται σωστή διαχείριση και αξιοποίηση των φορολογικών εσόδων από το κράτος. Πιστεύουν ότι υπάρχει αυξημένη διαφορά η οποία σχετίζεται με το δημόσιο χρήμα. Ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης όπου υπάρχει μείωση των εισοδημάτων των πολιτών μέσα

από εισπρακτικά μέτρα που επιβάλλονται συνεχώς και αύξηση της διαφθοράς, η ενίσχυση της φορολογικής συνείδησης των πολιτών είναι αδύνατη.

- Αδυναμία εντοπισμού των παραβατών: για την εύρεση των παραβατών απαιτείται διεξοδικός έλεγχος των φορολογούμενων και από τον έλεγχο θα πρέπει να αποκαλυφθεί ότι έχει διαπραχθεί φοροδιαφυγή. Αποτελέσματα ερευνών έχουν δείξει ότι κατά τις περιπτώσεις αύξησης των φορολογικών ελέγχων με τις οποίες προκύπτει η εύρεση φορολογητέων εσόδων, έχουν ως θετική συνέπεια την αύξηση του δηλωθέντος εισοδήματος.
- Αστάθεια και πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος: η ύπαρξη πολλών νόμων και τα ενδεχόμενα κενά τα οποία προκύπτουν από την πολυνομία επιτρέπουν την εκμετάλλευση τους από τους φορολογούμενους με στόχο την φοροδιαφυγή ή και την φοροαποφυγή. Όπως προαναφέρθηκε και σε προηγούμενη ενότητα σχετικά με την φοροαποφυγή, άτομα με αυξημένα εισοδήματα έχουν την δυνατότητα να λαμβάνουν συμβουλές από αρμόδιους νομικούς ή οικονομολόγους, οι οποίοι είναι γνώστες των νόμων που σχετίζονται με την φορολογία, έτσι ώστε κάνοντας χρήση συγκεκριμένων διατάξεων ή και ενδεχόμενων κενών της νομοθεσίας να αποφύγουν την καταβολή φόρων.
- Μη σταθερή φορολογική επιβάρυνση: όταν δεν υπάρχει σταθερότητα σε σχέση με το ύψος των φόρων που καλείται να καταβάλει κάθε φορολογούμενος. Αρκετές φορές πέραν του αναλογούντος φόρου για τα εισοδήματα του συχνά κάθε φορολογούμενος υποχρεούται να καταβάλει επιπλέον φόρους με την μορφή έκτακτων εισφορών, κάτι το οποίο συμβάλει στην μελλοντική απόκρυψη εισοδημάτων. Σημαντικό παράγοντας για την φοροδιαφυγή αποτελεί το ύψος της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης σε σχέση με το εισόδημα του φορολογούμενου. Όσο μεγαλύτερο είναι το ποσό που καλείται αν πληρώσει ο φορολογούμενος σε φόρους τόσο περισσότερο μειώνεται το εισόδημα του και αυτό έχει ως άμεση συνέπεια να αυξάνεται η τάση προς την φοροδιαφυγή. Πράγμα το οποίο είναι πιο σύνηθες σε όσους έχουν μεγαλύτερα εισοδήματα οι οποίοι έχουν και μεγαλύτερο όφελος (Ημερησία, 2/7/2011).

- Έλλειψη διαφάνειας και λογοδοσίας στην χρήση των δημόσιων πόρων η οποία συμβάλει στην αύξηση της δυσπιστίας των πολιτών ως προς το φορολογικό σύστημα. Αυτό, με τη σειρά του, αυξάνει την επιθυμία των φορολογούμενων να αποφύγουν τους φόρους.
- Έλλειψη κράτους δικαίου: σε κάθε κράτος θα πρέπει η δικαστική αρχή να είναι σε θέση να διασφαλίσει και να προστατέψει τα δικαιώματα των φορολογούμενων. Το δικαστικό σύστημα θα πρέπει λειτουργεί σύμφωνα με τους κανόνες και τους νόμους ενός κράτους δικαίου, όπου οι πολίτες θα πρέπει να φοβούνται τις επιπτώσεις από τις αυθαιρεσίες και να γνωρίζουν ότι δεν γίνονται διακρίσεις και δεν υπάρχουν ανισότητες. Η έλλειψη κράτους δικαίου μειώνει τη διαφάνεια των δημόσιων δράσεων και ενισχύει τη δυσπιστία μεταξύ των πολιτών, το οποίο οδηγεί τους φορολογούμενους σε φοροδιαφυγή.
- Μη σωστή επιβολή της φορολογικής νομοθεσίας: σε μερικές περιπτώσεις η φορολογική διοίκηση δεν λειτουργεί εύρυθμα το οποίο έχει ως συνέπεια να μην ασκεί σωστά τα καθήκοντα της. Οι ελλείψεις στις διαδικασίες είσπραξης των φόρων καθώς επίσης και η μειωμένη ικανότητα της φορολογικής διοίκησης για την ανίχνευση και την δίωξη των φορολογικών παραβατών συμβάλουν στην χαμηλή επιβολή της φορολογικής νομοθεσίας.

2.3 Έρευνα για την Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα

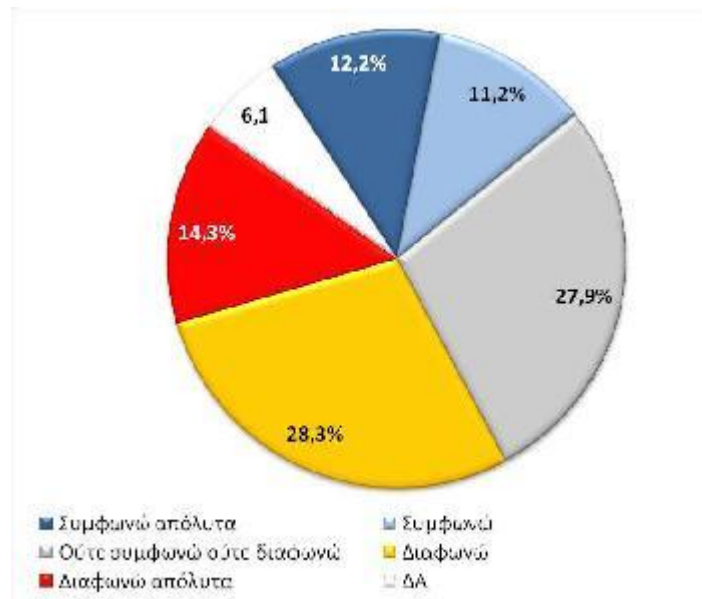
Τα στοιχεία τα οποία παρατίθενται στην παρούσα ενότητα, βασίζονται πάνω σε έρευνα για την φοροδιαφυγή στην Ελλάδα η οποία διεξήχθη από το Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας κατά την περίοδο από 17/5/2011 έως 24/5/2011, με τυχαία δειγματοληψία σε 1969 άτομα άνω των 18 ετών.

Δεδομένου ότι ένα από τους κυριότερους λόγους από τους οποίους οδήγησαν την Ελλάδα στην παρούσα οικονομική κρίση, ήταν το ποσοστό του φαινομένου της φοροδιαφυγής το οποίο υπερβαίνει το 30% και αυξάνεται συνεχώς. Η μέτρηση της φοροδιαφυγής συμβάλει συμβάλλει στον προσδιορισμό των παραγόντων που την δημιουργούν και εν συνεχεία με βάση τους παράγοντες που δημιουργούν την φοροδιαφυγή είναι πιο εφικτός ο στοχευμένος σχεδιασμός στρατηγικής καταπολέμησης της.

Μέσω της μελέτης του Οικονομικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας, γίνεται προσπάθεια να κατανοηθεί η συμπεριφορά και τα χαρακτηριστικά του φορολογούμενου σε σχέση με την φοροδιαφυγή. Η συμπεριφορά των φορολογούμενων εξετάστηκε με βάση τον βαθμό συμφωνίας των φορολογούμενων μέσω ερωτήσεων οι οποίες ετέθησαν στα πλαίσια της μελέτης και οι οποίες παρουσιάζονται παρακάτω, καθώς και τα γραφήματα των αποτελεσμάτων για την κάθε πρόταση.

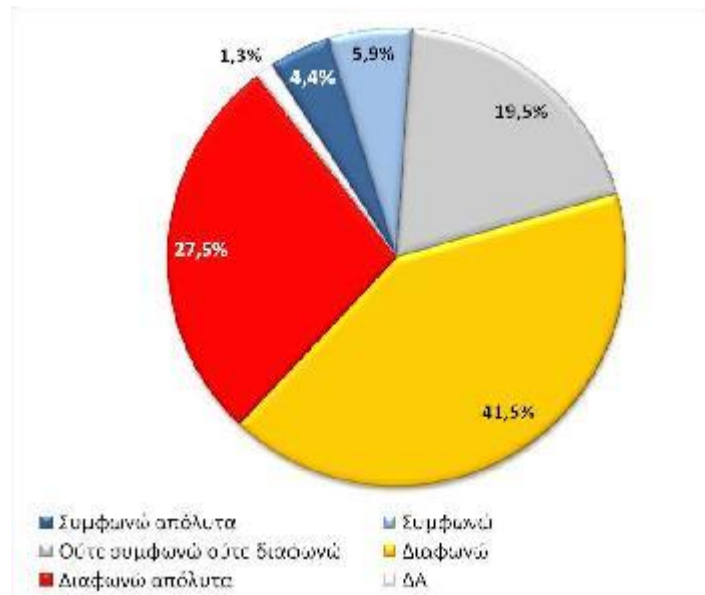
Λόγω του μεγάλου εύρους των ερωτήσεων στην παρούσα ενότητα δεν παρουσιάζονται όλες οι ερωτήσεις, αλλά μόνο εκείνες οι οποίες σχετίζονται με τους παράγοντες που οδηγούν στην φοροδιαφυγή, όπως αυτοί αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα της παρούσας εργασίας.

Ερώτηση: «Αν μου δινόταν η ευκαιρία να αποκρύψω μέρος των εισοδημάτων μου, θα το έκανα;». Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζεται ο βαθμός συμφωνίας των φορολογουμένων σε σχέση με της ως άνω ερώτηση:

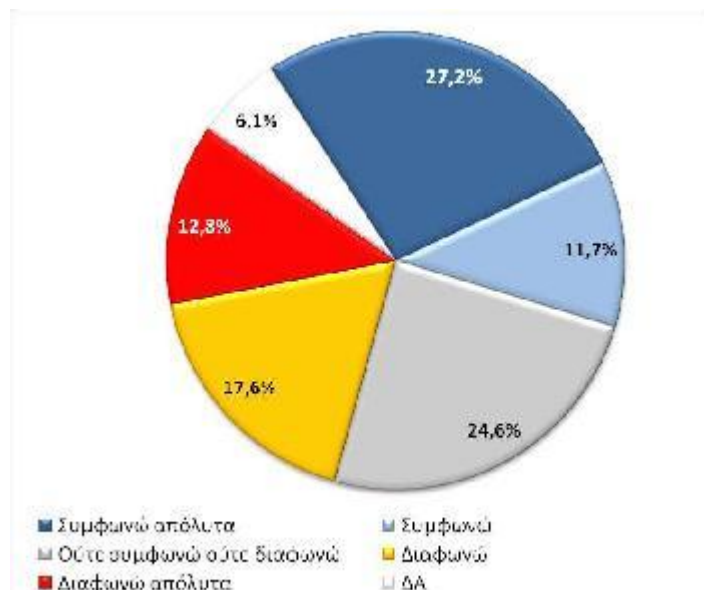
Παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό, δηλαδή το 28,3%, διαφωνεί ως προς την απόκρυψη εισοδημάτων από το κράτος, ενώ το 23,4% (12,2 Συμφωνώ απόλυτα + 11,2 Συμφωνώ) θα απέκρυπτε εισοδήματα από το κράτος, δηλαδή υπάρχει μια διαφορά της τάξεως των 4,9 ποσοστιαίων μονάδων.

Ερώτηση: «Γενικά μου αρέσει η απόκρυψη εισοδημάτων από την εφορία;».

Παρατηρείται η πλειοψηφία, δηλαδή το 69% (41,5% Διαφωνώ + 27,5 Διαφωνώ Απόλυτα) δεν αρέσκεται στην απόκρυψη εισοδημάτων από την εφορία, ενώ ένα μικρό ποσοστό της τάξεως του 10,3% αρέσκεται στην απόκρυψη εισοδημάτων από την εφορία, δηλαδή στην φοροδιαφυγή.

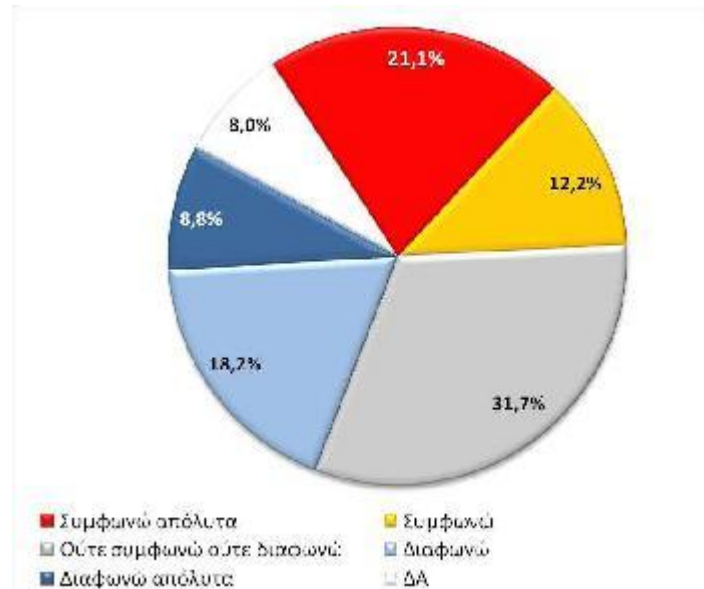
Ερώτηση: «Στην περίπτωση που θα προσπαθήσω να αποκρύψω μέρος των εισοδημάτων μου, πιστεύω ότι είμαι πλήρως ενήμερος για τα θετικά και τα αρνητικά του εγχειρήματος αυτού;». Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζεται ο βαθμός συμφωνίας των φορολογουμένων σε σχέση με της ως άνω ερώτηση:

Παρατηρείται ότι το 38,9% (27,2% + 11,7%) θεωρεί ότι γνωρίζει τα θετικά και τα αρνητικά της φοροδιαφυγής, το οποίο συνδέεται άμεσα με τον παράγοντα της φορολογικής συνείδησης. Ενώ ένα 30,4% (12,8% + 17,6%), δεν γνωρίζει τις θετικές και αρνητικές συνέπειες του εγχειρήματος του, κάτι το οποίο μπορεί να οφείλεται σε ελλιπή ενημέρωση για την φοροδιαφυγή.

Ερώτηση: «Κανένας από εκείνους που είναι σημαντικοί άνθρωποι του περιβάλλοντος μου δεν συμφωνεί με την απόκρυψη των εισοδημάτων μου». Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζεται ο βαθμός συμφωνίας των φορολογουμένων σε σχέση με της ως άνω ερώτηση:

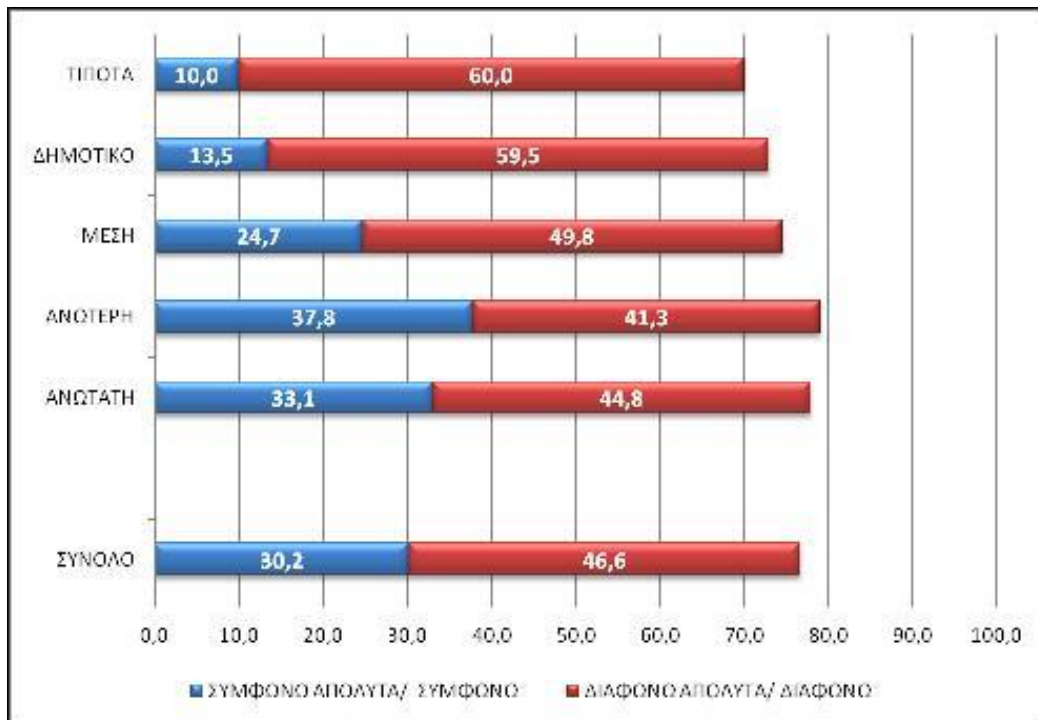

Παρατηρείται ότι στα αποτελέσματα για τις απαντήσεις της συγκεκριμένης ερώτησης υπάρχει μια "σύγχυση", υπό την έννοια ότι δεν διεξάγεται ένα απόλυτα σαφές συμπέρασμα από τα αποτελέσματα. Δηλαδή ότι το περιβάλλον των ερωτηθέντων ουσιαστικά είναι υπέρ ή κατά της φοροδιαφυγής. Το μεγαλύτερο ποσοστό δηλαδή το 31,7% αντιστοιχεί στην απάντηση «Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ», πράγμα το οποίο μπορεί να συνεπάγεται την ελλιπή ενημέρωση και μόρφωσή ή ακόμα και το ότι θέματα φοροδιαφυγής και απόκρυψης εισοδημάτων μπορεί να μην τίθενται ως θέμα συζήτησης μεταξύ των ερωτηθέντων και του περιβάλλοντος τους, οπότε οι ερωτηθέντες να μην είναι σε θέση να απαντήσουν σε μια τέτοια ερώτηση. Μόνο το 8,8% είναι απόλυτα σύμφωνοι ότι το περιβάλλον τους δεν συμφωνεί με την απόκρυψη των εισοδημάτων.

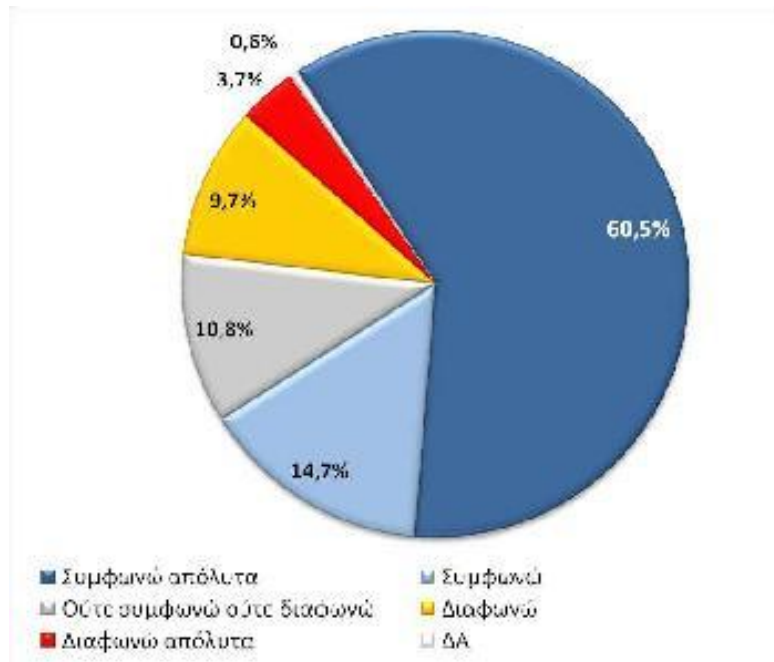
Ερώτηση: «Άμα θέλω να αποκρύψω τα εισοδήματά μου από την Εφορία μπορώ να το πραγματοποιήσω». Στο γράφημα που ακολουθεί γίνεται ανάλυση των απαντήσεων σε σχέση με το επίπεδο εκπαίδευσης των ερωτηθέντων.

Η ερώτηση αυτή πέρα του ότι αφορά την φοροδιαφυγή, έμμεσα σχετίζεται και με την φοροαποφυγή. Παρατηρώντας το ακόλουθο γράφημα και συγκεκριμένα στις απαντήσεις που σχετίζονται με επίπεδο εκπαίδευσης ανώτερο και ανώτατο, ενισχύεται το ότι η φοροαποφυγή και κατ' επέκταση η φοροδιαφυγή γίνεται από άτομα τα οποία έχουν την δυνατότητα και την ικανότητα να ενημερώνονται ή ακόμα και να γνωρίζουν πιθανές διατάξεις ή ενδεχόμενα κενά των νόμων των οποίων η χρήση οδηγεί σε φοροαπαλλαγή ή και σε εξολοκλήρου μη καταβολή των φόρων.

Αντιθέτως για άτομα με καθόλου εκπαίδευση ή εκπαίδευση δημοτικού δεν θεωρούν ότι μπορούν να προβούν σε απόκρυψη εισοδημάτων, κάτι το οποίο μπορεί να οφείλεται στο φόβο ότι η μη καταβολή των φόρων επιφέρει κυρώσεις ή ακόμα τα άτομα αυτά να μην διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις ή την ικανότητα να τις αποκτήσουν έτσι ώστε να μπορέσουν να αποκρύψουν εισοδήματα.

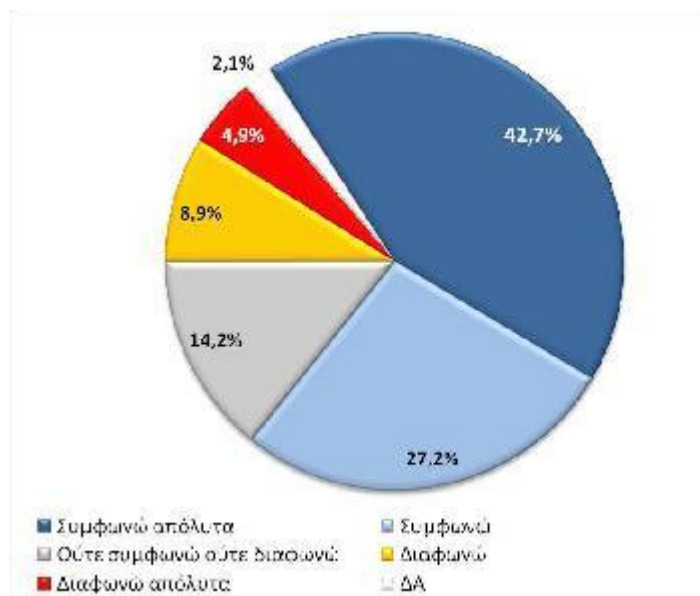

Ερώτηση: «Η απόκρυψη εισοδημάτων από την Εφορία είναι τόσο σοβαρή πράξη όσο η κλοπή;».

Εντυπωσιακό είναι το αποτέλεσμα του παραπάνω γραφήματος, όπου το 60,5% συμφωνεί απόλυτα ότι η φοροδιαφυγή είναι τόσο σοβαρή πράξη όσο και η κλοπή. Αυτό αντικατοπτρίζει την στάση των ερωτηθέντων, από ηθική άποψη, έναντι της φοροδιαφυγής. Μόνο ένα μικρό ποσοστό το οποίο αντιστοιχεί στο 9,7% διαφωνεί στο ότι η φοροδιαφυγή είναι τόσο σοβαρή πράξη όσο και η κλοπή.

Ερώτηση: «Επειδή υπάρχει μικρή πιθανότητα να εντοπιστούν αυτοί που αποκρύπτουν τα εισοδήματά τους, οι περισσότεροι φοροδιαφεύγουν».

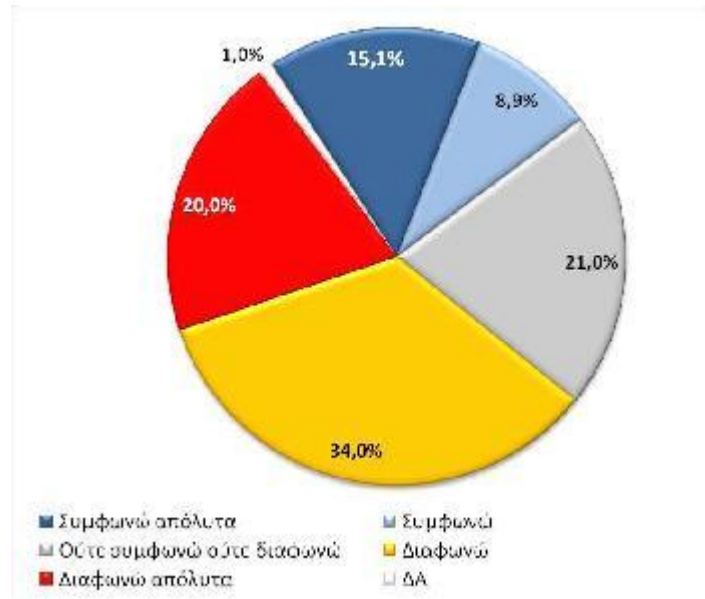

Όπως προαναφέρθηκε ένας σημαντικός παράγοντας στον οποίο οφείλεται η φοροδιαφυγή είναι ο δύσκολος εντοπισμός των φοροδιαφυγάδων. Αυτό επιβεβαιώνεται και με το αποτέλεσμα του παραπάνω γραφήματος όπου το 69,9 %

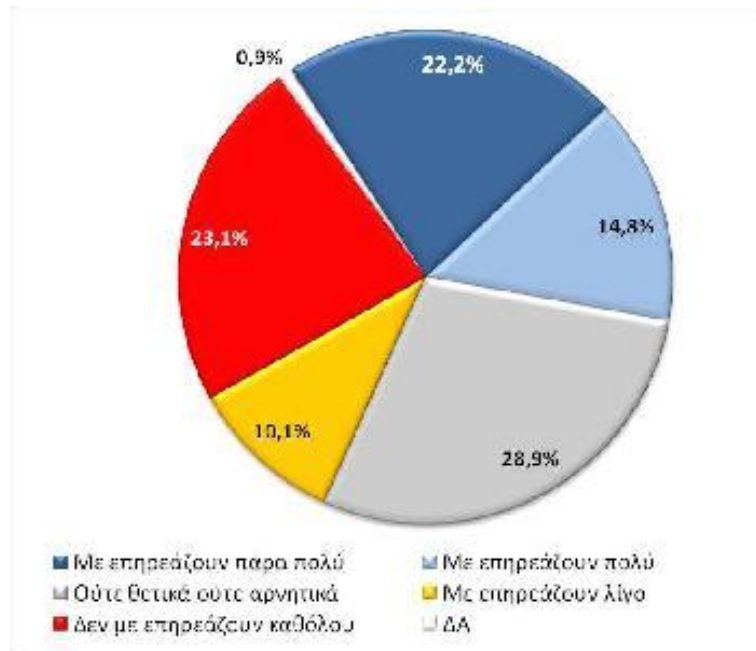
(42,7% Συμφωνά απόλυτα + 27,2% Συμφωνών), πιστεύουν ότι υπάρχει μικρή πιθανότητα να εντοπιστούν όσοι αποκρύπτουν εισοδήματα με σκοπό την μη καταβολή φόρων. Ενώ μόλις το 4,9% των ερωτηθέντων έχει αντίθετη άποψη, δηλαδή πιστεύει ότι είναι εύκολο να εντοπιστούν όσοι φοροδιαφεύγουν.

Ερώτηση: «Σε ένα κράτος που παρουσιάζει μεγάλο βαθμό διαφθοράς ίσως είναι καλύτερα να φοροδιαφεύγει κάποιος».

Άλλος ένας παράγοντας που επηρεάζει την δημιουργία της φοροδιαφυγής είναι η διαφθορά που επικρατεί σε ένα κράτος. Τα αποτελέσματα του ακόλουθου διαγράμματος αντικατοπτρίζουν την άποψη των ερωτηθέντων σχετικά με το αν είναι καλύτερα σε ένα κράτος με μεγάλη διαφθορά οι πολίτες να φοροδιαφεύγουν και όπως φαίνεται το 54% που απαρτίζεται από αυτούς που διαφωνούν (34%) και από αυτούς που διαφωνούν απόλυτα (20%), είναι αντίθετοι στην φοροδιαφυγή ακόμα και να πρόκειται για ένα κράτος στο οποίο επικρατεί διαφθορά. Μόνο το 24% είναι υπέρ της φοροδιαφυγής σε μια τέτοια περίπτωση, στην οποία ίσως κανείς να περίμενε το ποσοστό να ήταν αντίθετο από αυτό που είναι τώρα.

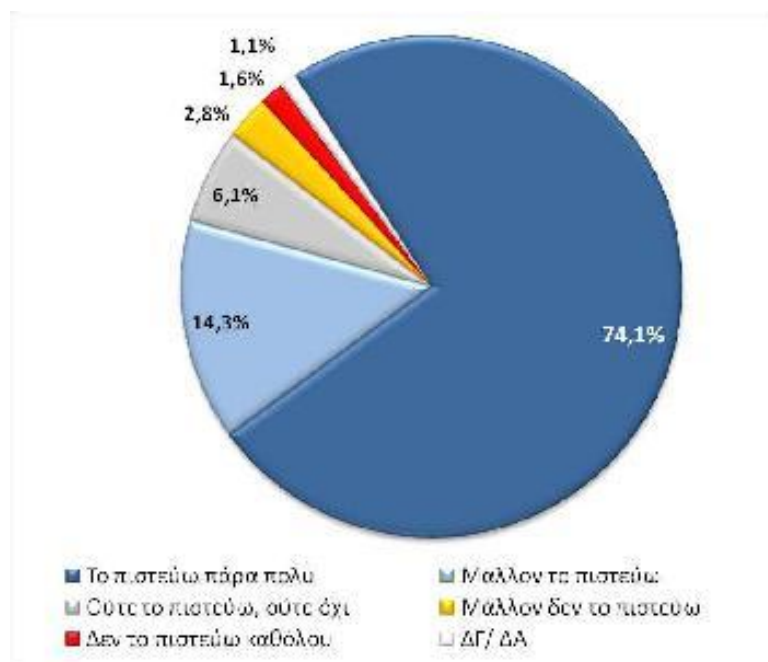

Ερώτηση: «Η έλλειψη διαφάνειας στη διαχείριση του δημόσιου χρήματος και οι οικονομικές πράξεις που συνδέονται με κακοδιαχείριση του, όπως είναι η υπόθεση της Siemens, του Βατοπεδίου, του Χρηματιστηρίου και των αποθεμάτων των ασφαλιστικών ταμείων, σας επηρεάζουν κάπως όταν αποφασίζετε να συντάξετε την φορολογική σας δήλωση;»

Η ερώτηση αυτή σχετίζεται με την διαφάνεια στην διαχείριση του δημοσίου χρήματος, το οποίο αποτελεί ακόμα ένα παράγοντα δημιουργίας της φοροδιαφυγής. Τα ποσοστά των απόλυτων απαντήσεων των ερωτηθέντων, δηλαδή με επηρεάζουν πάρα πολύ 22,2% και δεν με επηρεάζουν καθόλου 23,1% είναι πάρα πολύ κοντά από άποψη ποσοστού. Η πλειοψηφία δηλαδή το 28,9% τείνει στο ότι δεν επηρεάζεται ούτε θετικά ούτε αρνητικά.

Ερώτηση: «Πιστεύετε ότι η κυβέρνηση αντιμετωπίζει πιο ευνοϊκά έναν προνομιούχο ή πλούσιο που φοροδιαφεύγει σε σύγκριση με ένα φτωχό ή μικρομεσαίο;»

Από τα αποτελέσματα του διαγράμματος είναι σαφές ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων η οποία αντιστοιχεί στο 88,4% (Το πιστεύω πάρα πολύ 74,1% + Μάλλον το πιστεύω 14,3%), πιστεύει ότι δεν υπάρχει ίση αντιμετώπιση εκ μέρους της κυβέρνησης προς όσους φοροδιαφεύγουν όταν πρόκειται για πλούσιους και για φτωχούς, το οποίο αποτελεί ακόμα ένα παράγοντα φοροδιαφυγής.

Σύμφωνα με όλες τις απαντήσεις που δόθηκαν από τους ερωτηθέντες στα πλαίσια της έρευνας τα συμπεράσματα σχετικά με την συμπεριφορά και τα χαρακτηριστικά των φορολογούμενων είναι:

- Το 70% των πολιτών θεωρεί ότι οι φορολογούμενοι φοροδιαφεύγουν λόγω του ότι υπάρχει μικρή πιθανότητα για τον εντοπισμό τους, από τις αρμόδιες για την φοροδιαφυγή αρχές.
- Το 80% πιστεύει ότι λόγω ηθικής οφείλουν υποχρέωση τους να δηλώνουν τα πραγματικά τους εισοδήματα.
- Το 9% δεν διστάζει να ρισκάρει να αποκρύψει τα εισοδήματα ακόμα και όταν υπάρχει η πιθανότητα εντοπισμού από τις αρμόδιες φορολογικές αρχές.
- Το 6,6% έχει προβεί σε απόκρυψη των πραγματικών του εισοδημάτων.
- Το 50% πιστεύει ότι σε ένα διεφθαρμένο κράτος η φοροδιαφυγή είναι μια λογική αντίδραση.
- 8 στους 10 ερωτηθέντες πιστεύουν ότι η φοροδιαφυγή είναι ένα φαινόμενο παρακμής της κοινωνίας.
- Μεγαλύτερο ποσοστό του 50% θεωρεί ότι η φοροδιαφυγή είναι μια ηθική πράξη, σε περιπτώσεις όπου γίνεται σπατάλη του δημοσίου χρήματος.
- Περίπου το 70% πιστεύει ότι η φοροδιαφυγή αντιμετωπίζεται από την κυβέρνηση ως ένα οικονομικό και όχι ηθικό πρόβλημα.
- Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων πιστεύει ότι υπάρχει ειδική μεταχείριση εκ μέρους της κυβέρνησης σχετικά με τους προνομιούχους και με τους μη προνομιούχους (από οικονομική άποψη).

2.4 Φοροδιαφυγή με την χρήση του διαδικτύου

Ένα νέο είδος φοροδιαφυγής τα τελευταία χρόνια αποτελεί η φοροδιαφυγή η οποία διαπράττεται με την χρήση του διαδικτύου είτε πρόκειται για την παράνομη

παροχή υπηρεσιών, είτε για την διακίνηση προϊόντων ή ακόμα και μέσω παραβάσεων οι οποίες σχετίζονται με τα πνευματικά δικαιώματα. Για να γίνει περισσότερο κατανοητό το πώς διαπράττεται η φοροδιαφυγή μέσω του διαδικτύου παρακάτω ακολουθεί μια συνοπτική παρουσίαση των τρόπων με τους οποίους γίνεται:

- Δορυφορική Πειρατεία: μέσω της χρήσης διαφόρων λογισμικών και συσκευών οι χρήστες του διαδικτύου υποκλέπτουν, αποκρυπτογραφούν και διανέμουν παράνομα σε άλλους χρήστες σήμα συνδρομητικής τηλεόρασης. Οι παράνομες αυτές υπηρεσίες προσφέρονται έναντι χαμηλότερης τιμής, από αυτή που καθορίζεται ως νόμιμη μηνιαία συνδρομή από τον εκάστοτε πάροχο συνδρομητικής τηλεόρασης, το οποίο έχει ως συνέπεια το κράτος να μην λαμβάνει τον αναλογούντα Φόρο Προστιθέμενης Αξίας.
- Παραβάσεις Προστασίας Πνευματικών Δικαιωμάτων: μέσω ιστοσελίδων και λογισμικών προγραμμάτων διατίθενται στο διαδίκτυο προς απόκτηση έναντι χαμηλότερου αντιτίμου, αρχεία τα οποία προστατεύονται από τις διατάξεις του Νόμου «περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας», όπως είναι κινηματογραφικές ταινίες, μουσικά άλμπουμ, προγράμματα λογισμικού κ.τ.λ. Σύμφωνα με την Ελληνική και τη Διεθνή Νομοθεσία η διαχείριση αυτών των αρχείων μπορεί να γίνεται μόνο από εταιρείες που έχουν κατοχυρώσει τα Πνευματικά τους δικαιώματα καταβάλλοντας στο Ελληνικό Δημόσιο τους φόρους που αναλογούν.
- Απάτες σε βάρος οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης: σύμφωνα με το Εθνικό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής «χρήστες του διαδικτύου αφού έχουν φροντίσει να πληροφορηθούν για την ταυτότητα και τα πλήρη στοιχεία των εργοδοτών που έχουν αναλάβει την κατασκευή οικοδομικών έργων, εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες ηλεκτρονικής υποβολής μέσω internet των Αναλυτικών Περιοδικών Δηλώσεων, δηλώνοντας εργαζόμενους και ημέρες απασχόλησης, που δεν αντιστοιχούν σε πραγματική απασχόληση. Ακολούθως, οι αρμόδιοι υπάλληλοι του ΙΚΑ, εντάσσουν αυτούς στους ασφαλισθέντες στο ΙΚΑ, όπου τους χορηγούν τα σχετικά ένσημα ασφάλισης και τις λοιπές παροχές που προκύπτουν από την ασφάλιση, προκαλώντας στο Ελληνικό Δημόσιο μεγάλη οικονομική ζημία. Ενδεικτικά

αναφέρεται ότι σε πρόσφατη αστυνομική επιχείρηση, μετά από 62 κατ' οίκον έρευνες διαπιστώθηκε τέτοιας μορφής απάτη δεκάδων εκατομμυρίων ευρώ.»

- Διαδικτυακό Εμπόριο – Παροχή Διαδικτυακών Υπηρεσιών: στο διαδίκτυο και αρκετά συχνά στα Μέσα Μαζικής Δικτύωσης, δημιουργούνται ιστοσελίδες οι οποίες έχουν ως στόχο την προώθηση και πώληση προϊόντων καθώς και την παροχή υπηρεσιών χωρίς να καταβάλλονται οι απαιτούμενοι φόροι προς το Ελληνικό Δημόσιο.
- Διενέργεια Παράνομων Τυχερών Παιχνιδιών μέσω διαδικτύου – Online Καζίνο: διάφορες εταιρείες, οι οποίες κατά πλειοψηφία εδρεύουν εκτός Ελλάδας, κατέχουν ιστοσελίδες οι οποίες ως αντικείμενο τη διενέργεια τυχερών παιχνιδιών τα οποία θα έπρεπε να λαμβάνουν χώρα σε καζίνο. Αυτό έχει ως συνέπεια οι εν λόγω εταιρείες να μην καταβάλουν τους απαραίτητους φόρους προς το Ελληνικό Δημόσιο και επιπλέον τα χρήματα των Ελλήνων παικτών να μεταφέρονται στην αλλοδαπή μέσω Ελληνικών τραπεζών.

Σύμφωνα με τους ως άνω τρόπους φοροδιαφυγής μέσω διαδικτύου κρίνεται απαραίτητο η Ελληνική Κυβέρνηση πέρα από τα μέτρα καταπολέμησης για την φοροδιαφυγή ότι θα πρέπει να μεριμνήσει και για επιπλέον μέτρα τα οποία θα στοχεύουν στην φοροδιαφυγή που διαπράττεται μέσω του διαδικτύου και δεδομένου του ολοένα και αυξανόμενου αριθμού των χρηστών του διαδικτύου μπορεί εύκολα να γίνει αντιληπτό το μέγεθος των φορολογικών απωλειών προς το κράτος, τις οποίες επιφέρει και θα επιφέρει σε μεγαλύτερο βαθμό στο μέλλον, αν δεν υπάρξει έγκαιρη πρόληψη του φαινομένου της φοροδιαφυγής μέσω διαδικτύου.

2.5 Τρόποι Φοροδιαφυγής στην Ελλάδα

Κατά καιρούς και αναλόγως τις οικονομικές και κοινωνικοπολιτικές συνθήκες που επικρατούν στην Ελλάδα, οι τρόποι που χρησιμοποιούνται για την φοροδιαφυγή μεταβάλλονται, έτσι ώστε οι φοροφυγάδες να μην γίνονται εύκολα αντιληπτοί από το Ελληνικό κράτος.

Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια που η παγκόσμια οικονομική κρίση έχει πλήξει και την Ελλάδα με άμεσες συνέπειες στην οικονομία της και στον επιχειρηματικό τομέα όπου η μία επιχείρηση κλείνει μετά την άλλη. Έτσι ολοένα και περισσότεροι ευρηματικοί νέοι τρόποι χρησιμοποιούνται τόσο από τα φυσικά όσο και από τα

νομικά πρόσωπα με απώτερο σκοπό την μη καταβολή των αναλογούντων φόρων. Οι τρόποι οι οποίοι χρησιμοποιούνται από τους Έλληνες για φοροδιαφυγή σύμφωνα με έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών προς τις αρμόδιες ελεγκτικές αρχές, είναι οι εξής:

- Διαδοχικές αγοραπωλησίες ακινήτων σε ασυνήθιστα υψηλό τίμημα, κατά τις οποίες ο τελικός αγοραστής ενός ακινήτου με απώτερο σκοπό την δημιουργία "μαύρου" χρήματος, χρησιμοποιεί κατά την αγοραπωλησία του ακινήτου ενδιάμεσους αγοραστές έτσι ώστε να αυξήσει την αξία του τιμήματος της αγοροπωλησίας.

Αυτό σημαίνει ότι ο αγοραστής αγοράζεται ένα ακίνητο από τον πραγματικό πωλητή, σε τιμή συμβολαίου η οποία είναι μεγαλύτερη της αντικειμενικής αξίας. Για την αγοροπωλησία χρησιμοποιείται ένας ενδιάμεσος αγοραστής, όπου ο πρώτος αγοραστής ενεργεί για λογαριασμό του δεύτερου αγοραστή (τελικός). Ο πρώτος αγοραστής μεταπωλεί απευθείας το ακίνητο στον δεύτερο αγοραστή αλλά σε πολλαπλάσια τιμή. Με αυτό τον τρόπο ο τελικός αγοραστής φαίνεται σαν να έχει κάνει πολύ μεγάλη εκταμίευση ενώ στην πραγματικότητα έχει εκταμιεύσει μόνο το τίμημα για την πρώτη αγοροπωλησία.

Το ποσό που προκύπτει από την χρηματική διαφορά του τιμήματος κτήσης του ακινήτου αποτελεί μαύρο χρήμα, το οποίο ο τελικός αγοραστής, το οποίο είναι νομικό πρόσωπο μπορεί να το χρησιμοποιήσει για διάφορους νόμιμους ή και παράνομους σκοπούς. Η ίδια περίπτωση μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον μεσάζοντα για να «ξεπλύνει» ο ίδιος χρήματα που έχουν προέλθει από παράνομη δραστηριότητα. Βασική προϋπόθεση είναι ο μεσάζοντας να μπορεί να δικαιολογήσει το τεκμήριο αγοράς του ακινήτου.

- Εικονικές τριγωνικές συναλλαγές με την χρήση θυγατρικών και υπεράκτιων εταιριών για την διασφάλιση ρευστότητας μέσω τραπεζικού δανεισμού με σκοπό την εξαγωγή των αντληθέντων δανειακών κεφαλαίων σε offshore του εξωτερικού και την αγορά ακινήτων σε αυξημένα τιμήματα μέσω διπλών μεταβιβάσεων.

Για να γίνει κατανοητή η ως άνω περίπτωση φοροδιαφυγής το Υπουργείο Οικονομικών αναφέρει στο αντίστοιχο έγγραφο, ότι επιχειρηματίας ο οποίος είναι ιδιοκτήτης ομίλου παροχής υπηρεσιών, δημιούργησε μια σειρά από

μικρότερες θυγατρικές εταιρείες, τις οποίες κατείχαν συγγενικά του πρόσωπα ή εργαζόμενοι στις επιχειρήσεις του. Μέσω εικονικών τριγωνικών συναλλαγών μεταξύ των εταιριών του ομίλου του επιχειρηματία και των θυγατρικών εταιριών δημιούργησε ένα πλασματικό οικονομικό προφίλ κατά το οποίο εμφάνιζε ως εύρωστες και δυναμικά αναπτυσσόμενες τόσο τις εταιρίες του ομίλου όσο και τις θυγατρικές. Απώτερος σκοπός του επιχειρηματία ήταν μέσω της δημιουργίας πλασματικού τζίρου να αυξήσει την πιστοληπτική ικανότητα των επιχειρήσεων του, το οποίο είχε ως άμεση συνέπεια την εμφάνιση του ομίλου στα πιστωτικά ιδρύματα ως ένα δυναμικό και αναπτυσσόμενο όμιλο.

Έτσι ο επιχειρηματίας είχε την δυνατότητα είτε να πραγματοποιήσει αυθημερόν αγοροπωλησίες όπως προαναφέρθηκε, είτε να εξάγει τα δανειακά κεφάλαια που είχε αντλήσει καθώς και τα διαθέσιμα ρευστά Ελλάδος.

- Αγορά υπερπολυτελών σκαφών αναψυχής ως επαγγελματικών, αυτός ο τρόπος φοροδιαφυγής συνδυάζεται με την έκδοση μεγάλης αξίας αποδείξεων ενοικίασης των σκαφών προς ιδιώτες για ταξίδια και κρουαζιέρες, πράγμα το οποίο μπορεί να δικαιολογήσει τεράστια ποσά που προέρχονται από μη εμφανείς πηγές, δεδομένου ότι τα επαγγελματικά σκάφη φορολογούνται με ειδικό τρόπο. Ουσιαστικά πρόκειται για εικονικές ενοικιάσεις εκ μέρους των νομικών ή φυσικών προσώπων τα οποία κατείχαν τα υπερπολυτελή σκάφη.
- Αιτήσεις προβληματικών εταιριών για πτώχευση αφού προηγουμένως έχουν προβεί σε εξαγωγή των εταιρικών τους κεφαλαίων σε λογαριασμούς θυγατρικών ή εταιριών του εξωτερικού. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι ιδιοκτήτες των αυτών των εταιρειών να υποβάλουν αρνητικές φορολογικές δηλώσεις, το οποίο συνεπάγεται ότι δεν μπορούν να ανταποκριθούν στα χρέη προς τους πιστωτές τους, οπότε επιτυγχάνουν μείωση ή διαγραφή των χρεών, ενώ στην πραγματικότητα έχουν χρήματα εκτός Ελλάδας.

Οι εταιρείες οι οποίες έχουν μεγάλα χρέη προς το ελληνικό δημόσιο και προς τα πιστωτικά ιδρύματα υποβάλλουν στις αρμόδιες αρχές επίσημη αίτηση ένταξης σε πτωχευτική διαδικασία. Έτσι οι πιστωτές έχοντας τον φόβο της ολικής απώλειας των κεφαλαίων τους, κάνουν αναγκαστικά συμφωνία διακανονισμού με την υπό πτώχευση εταιρεία και με αυτόν τρόπο

επιτυγχάνεται η διαγραφή του μεγαλύτερου μέρους των κεφαλαιακών τους απαιτήσεων, καθώς επίσης και η διευθέτηση του υπολοίπου με τρόπο έτσι ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί η υπό πτώχευση εταιρεία.

- Εταιρίες πίεσης (stress companies), πρόκειται για εταιρείες υψηλής φοροδιαφυγής οι οποίες με στόχο να γλιτώσουν τις συνέπειες της παραβατικής συμπεριφοράς τους, μεταβιβάζονται εικονικά σε νέες εταιρείες οι οποίες έχουν μετοχικό κεφάλαιο πολύ μικρότερο από το σύνολο των υποχρεώσεων των παλαιών εταιριών. Διαφορετικά αυτές οι εταιρείες, οι επονομαζόμενες ως εταιρείες πίεσης, αλλάζουν την επωνυμία τους καθώς και τους νόμιμους εκπροσώπους και έτσι οι πιστωτές εξαναγκάζονται να δεχτούν σημαντικές μειώσεις για τις οικονομικές απαιτήσεις τους προς τις εν λόγω εταιρείες ή ακόμα και ακυρώσεις των οικονομικών τους απαιτήσεων.
- Απάτη στον ενδοκοινοτικό Φόρο Προστιθέμενης Αξίας, η οποία πραγματοποιείται μέσω ενδοκοινοτικών συναλλαγών που στοχεύουν στη μη απόδοση του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας ή στην παράνομη επιστροφή του. Οι κυριότερες από αυτές είναι οι εικονικές ενδοκοινοτικές παραδόσεις, η απλή απάτη εξαφανισμένου έμπορου, η κυκλική απάτη τύπου Carousel κ.α.
- Αγορά κερδισμένων τυχερών παιχνιδιών ΟΠΑΠ και λαχείων από πραγματικούς τυχερούς τα οποία τα χρησιμοποιούν έτσι ώστε να δικαιολογήσουν στις φορολογικές τους δηλώσεις τεκμήρια και έσοδα από εγκληματικές δραστηριότητες. Σε αυτές τις περιπτώσεις φυσικά πρόσωπα προμηθεύονται μέσω υπαλλήλων του ΟΠΑΠ, ιδιοκτητών πρακτορείων ΠΡΟΠΟ και με την βοήθεια διαφόρων μεσαζόντων, κερδισμένα λαχεία ή δελτία από διάφορα παιχνίδια του ΟΠΑΠ.

2.6 Συνέπειες Φοροδιαφυγής στην Ελλάδα

Λαμβάνοντας υπόψη τους παράγοντες οι οποίοι συμβάλουν στην δημιουργία της φοροδιαφυγής, καθώς επίσης και της διαστάσεις της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής και της παραοικονομίας, οι οποίες επικρατούν στην παρούσα χρονική περίοδο στην Ελλάδα, γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι η φοροδιαφυγή δεν μπορεί παρά να επιφέρει σημαντικές συνέπειες και στην οικονομία αλλά και στην κοινωνία.

Ήδη κατά την πορεία της παρούσας εργασίας έχει αναφερθεί αρκετές φορές μια από τις σημαντικότερες συνέπειες της φοροδιαφυγής η οποία είναι ότι το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν εμφανίζεται μικρότερο σε σχέση με το πραγματικό, κάτι το οποίο εκτός του ότι οδηγεί σε λανθασμένα συμπεράσματα εκ μέρους των δανειστών της Ελλάδας, επιπρόσθετα οδηγεί σε υποβάθμιση της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.

Εξίσου σημαντική συνέπεια της φοροδιαφυγής σε κοινωνικό επίπεδο, είναι το γεγονός ότι ναι μεν μια μερίδα των φορολογούμενων ωφελείται από την μη καταβολή των φόρων, αλλά η πλειοψηφία καλείται να συμπληρώσει το κενό που προκύπτει από την φοροδιαφυγή στα δημόσια έσοδα. Παρακάτω παρατίθενται οι συνέπειες του φαινομένου της φοροδιαφυγής τόσο σε οικονομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο.

- Άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών, το οποίο συνεπάγεται την ύπαρξη διαφορετικής φορολογικής επιβάρυνσης φυσικών και νομικών προσώπων τα οποία έχουν την ίδια φοροδοτική ικανότητα.
- Στρεβλώση στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, οι επιχειρήσεις που φοροδιαφεύγουν είναι πιο ανταγωνιστικές σε σύγκριση με αυτές οι οποίες τηρούν όσα προβλέπονται από την φορολογική νομοθεσία.
- Περιορισμός στα φορολογικά έσοδα του κράτους, το οποίο συνεπάγεται τον περιορισμό της χρηματοδότησης των δαπανών και επιπλέον το κράτος για να καλύψει τα κενά από τα φορολογικά έσοδα στρέφεται σε νέα μέτρα, τα οποία τις περισσότερες φορές είναι επώδυνα για τους φορολογούμενους που καλούνται να πληρώσουν νέους φόρους με την μορφή έκτακτων εισφορών και βλέπουν το εισόδημα τους να μειώνεται ολοένα και περισσότερο (imerisia, 2/7/2011).
- Διεύρυνση της κοινωνικής ανισότητας, λόγω της περαιτέρω φοροεπιβάρυνσης των ήδη βαριά των φορολογούμενων πολιτών. Χαρακτηριστικά όπως αναφέρεται στην τριμηνιαία έκθεση Οκτωβρίου-Δεκεμβρίου 2013, η περαιτέρω φοροεπιβάρυνση «δεν συνεπάγεται περισσότερα φορολογικά έσοδα λόγω εξάντλησης της φοροδοτικής ικανότητας και ενίσχυσης της φοροδιαφυγής. στην Ελλάδα οι φορολογικοί συντελεστές, τόσο για τα νοικοκυριά όσο και για τις επιχειρήσεις, είναι υψηλότεροι από το μέσο όρο των χωρών τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και της Ευρωζώνης» (Σταυρόπουλος Λ., 28/1/2014).

- Μείωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών μέτρων, τα οποία λαμβάνονται για να επιτευχθούν οι στόχοι της οικονομικής πολιτικής.
- Αύξηση δανειακών αναγκών του κράτους, λόγω του ότι με την φοροδιαφυγή αφαιρούνται από το κράτος πόροι οι οποίοι θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την χρηματοδότηση κρατικών δαπανών.
- Περιορισμένη δυνατότητα δημόσιων επενδύσεων, όταν τα κρατικά έσοδα δεν επαρκούν τότε δεν μπορούν να υπάρξουν και περαιτέρω δημόσιες επενδύσεις.
- Μειώσεις στην ποιότητα και στην ποσότητα των παρεχόμενων δημόσιων αγαθών όπως είναι η εκπαίδευση, η υγεία, η πρόνοια κ.τ.λ.

Πέρα από τις αρνητικές συνέπειες της φοροδιαφυγής, ενίοτε υπάρχουν και θετικές συνέπειες, αρκετοί είναι αυτοί που θεωρούν ότι μέσω της αύξησης της φοροδιαφυγής, σε μια χώρα στην οποία εφαρμόζεται συγκεκριμένη πολιτική, οι φορολογούμενη χρησιμοποιούν την φοροδιαφυγή ως εναντίωση στην ασκούμενη πολιτική της κυβέρνησης και στην αυξημένη φορολογία.

Επίσης σε ορισμένες περιπτώσεις δίνει την δυνατότητα σε οικονομικά παραγωγικές δραστηριότητες, που διαφορετικά δεν θα μπορούσαν να υφίστανται λόγω της αυξημένης φορολογίας. Δεδομένου ότι οι φόροι χρησιμοποιούνται ορισμένες φορές την υποβοήθηση ή την αποθάρρυνση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

2.7 Νομοθεσία κατά της Φοροδιαφυγής στην Ελλάδα

Πέραν των όσων περιλαμβάνει ο Νόμος 4174/2013, τα οποία αφορούν τις παραβάσεις για την φοροδιαφυγή, η φοροδιαφυγή διέπεται από τις διατάξεις του Νόμου 3943/2011 με τίτλο «Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, στελέχωση των ελεγκτικών υπηρεσιών και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών.».

Στο πρώτο άρθρο του Νόμου 3943/2011 γίνεται αναφορά στο Εθνικό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής, το οποίο εκπονείται ανά τρία έτη και περιλαμβάνει σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση και την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Επίσης περιλαμβάνει μέτρα για την αποτελεσματικότερη λειτουργία των φορολογικών, δικαστικών και διωκτικών αρχών.

Το Εθνικό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής εκπονείται από τη Γενική Διεύθυνση Φορολογικών Ελέγχων της Γενικής Γραμματείας

Φορολογικών και Τελωνειακών Θεμάτων του Υπουργείου Οικονομικών, σύμφωνα με τις οδηγίες της Εκτελεστικής Διυπουργικής Επιτροπής για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, η οποία παρακολουθεί, αξιολογεί και ελέγχει την εφαρμογή του Εθνικού Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Το Εθνικό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής μέσα από τις προβλεπόμενες δράσεις του, οι οποίες εφαρμόζονται ανά εξάμηνο ή ανά έτος, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του πρώτου άρθρου, στοχεύει στα εξής:

- «Τη σύλληψη φορολογητέας ύλης μέσω προγραμμάτων προληπτικών και τακτικών ελέγχων των επιχειρήσεων και των επιτηδευματιών.
- Τη σύλληψη φορολογητέας ύλης μέσω προγράμματος τεκμηρίων και πόθεν έσχες και εντοπισμού προσουξήσεων περιουσίας που υποκρύπτουν αδήλωτα εισοδήματα.
- Την ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης μέσω:
  - αα) της παροχής υπηρεσιών ενημέρωσης και διευκόλυνσης προς τους φορολογούμενους,
  - ββ) της άρσης αδικιών, της απλούστευσης και κωδικοποίησης της φορολογικής νομοθεσίας και
  - γγ) της εφαρμογής των κειμένων διατάξεων για την ποινική καταστολή της φοροδιαφυγής.
- Τη βελτίωση και επιτάχυνση της εισπραξιμότητας των βεβαιωθέντων εσόδων και ληξιπρόθεσμων οφειλών.
- Την αναγνώριση, ταξινόμηση, κατάταξη, μεταχείριση και αντιμετώπιση των κινδύνων στα θέματα:
  - αα) του Φ.Π.Α. και λοιπών έμμεσων φόρων,
  - ββ) της άμεσης φορολογίας και
  - γγ) της φορολογίας κεφαλαίου.
- Την εισαγωγή κριτηρίων για την επιλογή των προς έλεγχο υποθέσεων στα πεδία της φορολογίας και την ανάπτυξη τεχνικών ελέγχου για ομάδες φορολογούμενων, στους οποίους παρατηρείται μεγάλο ποσοστό φοροαποφυγής ή φοροδιαφυγής, καθώς και για τις μεγάλες επιχειρήσεις, ιδιαίτερα στο πεδίο των ενδοομιλικών συναλλαγών.

- Τη συλλογή, ανάλυση, αξιολόγηση και αξιοποίηση όλων των πληροφοριών και στοιχείων που λαμβάνονται από τις αρμόδιες υπηρεσίες για την αμοιβαία διοικητική και δικαστική συνδρομή, των κρατών - μελών της Ε.Ε., τρίτων χωρών, χωρών με τις οποίες έχουν συναφθεί Συμβάσεις για την Αποφυγή της Διπλής Φορολογίας σχετικά με τους φόρους εισοδήματος και κεφαλαίου ή Συμβάσεις Ανταλλαγής Πληροφοριών, καθώς και από διεθνείς υπηρεσίες και οργανισμούς.
- Την ισχυροποίηση της φορολογικής διοίκησης με την εφαρμογή δράσεων για την καταπολέμηση της διαφθοράς.»

Μια ακόμα σημαντική αλλαγή η οποία περιλαμβάνεται στον Νόμο 3943/2011 είναι η θέσπιση του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος, πρόκειται για ανώτερο εισαγγελικό λειτουργό ο οποίος είναι αρμόδιος για όλη την χώρα για εξακρίβωση τέλεσης κάθε είδους φορολογικού και οικονομικού εγκλήματος.

Στον ίδιο νόμο περιλαμβάνονται μέτρα για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής τα οποία θα παρουσιαστούν σε επόμενη ενότητα, μέτρα για την καταπολέμηση της διαφθοράς, για την βελτίωση των φορολογικών ελέγχων.

Στο άρθρο 31 γίνεται λόγος για την ίδρυση Σώματος Φορολογικών Διαιτητών, το οποίο στοχεύει στην επίλυση διαφορών που σχετίζονται με:

- «α) τον καταλογισμό των φόρων, δασμών, τελών και συναφών δικαιωμάτων του Δημοσίου, καθώς και των προστίμων και λοιπών χρηματικών κυρώσεων,
- β) την επιβολή, με διοικητικές πράξεις, κάθε είδους κυρώσεων για παράβαση των διατάξεων της φορολογικής και τελωνειακής γενικά νομοθεσίας, ακόμη και αν οι κυρώσεις αυτές επιβάλλονται αυτοτελώς ή άσχετα με υποχρέωση καταβολής φόρου, δασμού, τέλους ή άλλου δικαιώματος του Δημοσίου, εφόσον το αντικείμενό τους υπερβαίνει το ποσό των εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000) ευρώ.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

3.1 Ορισμός Φυσικών Προσώπων

Φυσικό πρόσωπο καλείται από το Δίκαιο κάθε άνθρωπος που έχει την ικανότητα να είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, ανεξάρτητα γένους, ηλικίας, εθνικότητας και θρησκείας. Μόνο ο άνθρωπος θεωρείται "φυσικό πρόσωπο", σε αντιδιαστολή με το Νομικό πρόσωπο (Wikipedia, "Φυσικό Πρόσωπο").

3.2 Νομοθετικό Πλαίσιο για την Φορολόγηση Φυσικών Προσώπων

Η φορολόγηση των φυσικών προσώπων ρυθμίζεται πλέον από τις διατάξεις του νέου Νόμου 4172/2013 για την φορολογία εισοδήματος. Ένα φυσικό πρόσωπό φορολογείται για το εισόδημα του όταν έχει φορολογική κατοικία στην Ελλάδα. Ένα φυσικό πρόσωπο θεωρείται ότι είναι κάτοικος της Ελλάδας όταν έχει μόνιμη ή κύρια κατοικία στην Ελλάδα ή όταν συνήθως διαμένει στην Ελλάδα καθώς επίσης όταν είναι προξενικός, διπλωματικός ή δημόσιος λειτουργός παρόμοιου καθεστώτος ή δημόσιος υπάλληλος που έχει την ελληνική ιθαγένεια και υπηρετεί στο εξωτερικό.

Φορολογικός κάτοικος Ελλάδας σύμφωνα με το άρθρο 4 θεωρείται και το φυσικό πρόσωπο το οποίο έχει φυσική παρουσία στην Ελλάδα 183 ημέρες εντός οποιασδήποτε δωδεκάμηνης περιόδου. Ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων είναι ο φόρος που επιβάλλεται ετησίως στο εισόδημα που αποκτούν τα φυσικά πρόσωπα.

Στην πρώτη και στην δεύτερη παράγραφο του πέμπτου άρθρου του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος καθορίζεται τι είναι το εισόδημα το οποίο πηγή έχει την Ελλάδα και το εξωτερικό:

- «α) το εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις που παρέχεται στην ημεδαπή,
- β) το εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις που παρέχεται στην αλλοδαπή και πληρώνεται από το Ελληνικό Δημόσιο,
- γ) το εισόδημα από υπηρεσίες διοίκησης, συμβουλευτικές και τεχνικές που παρέχονται στην ημεδαπή, μέσω μόνιμης εγκατάστασης,

- δ) το εισόδημα από καλλιτεχνικές και αθλητικές δραστηριότητες που παρέχονται στην ημεδαπή,
- ε) το εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα που ασκείται στην ημεδαπή,
- στ) το εισόδημα από τη μεταβίβαση παγίων περιουσιακών στοιχείων από αλλοδαπό που ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα μέσω μόνιμης εγκατάστασης στην ημεδαπή,
- ζ) το εισόδημα από ακίνητη περιουσία και το εισόδημα από λοιπά δικαιώματα που προκύπτουν από την ακίνητη περιουσία, εφόσον τα ακίνητα βρίσκονται στην ημεδαπή,
- η) το εισόδημα από την πώληση ακίνητης περιουσίας, η οποία βρίσκεται στην ημεδαπή,
- θ) το εισόδημα από την πώληση ολόκληρης επιχείρησης, εταιρικών μεριδίων ή ποσοστών συμμετοχής, μετοχών, εισηγμένων ή μη ομολόγων και παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων, εφόσον η συναλλαγή πραγματοποιείται στην ημεδαπή ή οι παραπάνω τίτλοι έχουν εκδοθεί από ημεδαπή επιχείρηση,
- ι) το εισόδημα από μερίσματα ή λοιπά διανεμόμενα ποσά από νομικό πρόσωπο που έχει τη φορολογική του κατοικία στην ημεδαπή,
- ια) το εισόδημα από μερίσματα ή λοιπά διανεμόμενα ποσά από τις νομικές οντότητες που έχουν τη φορολογική τους κατοικία στην ημεδαπή,
- ιβ) το εισόδημα από τόκους καταβληθέντες ή πιστωθέντες από κάτοικο Ελλάδας ή αλλοδαπής μέσω μόνιμης εγκατάστασης στην ημεδαπή,
- ιγ) το εισόδημα από δικαιώματα που πιστώνεται ή καταβάλλεται από κάτοικο ημεδαπής ή αλλοδαπής μέσω μόνιμης εγκατάστασης στην ημεδαπή.

2. Ως εισόδημα, που προκύπτει στην αλλοδαπή, νοείται κάθε εισόδημα που δεν προκύπτει στην ημεδαπή, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 1.»

Κάθε φυσικό πρόσωπο μπορεί να έχει εξαρτώμενα μέλη όπως είναι η (ο) σύζυγος εφόσον δεν έχει προσωπικά φορολογητέα εισοδήματα καθώς επίσης και τα παιδιά υπό κάποιες προϋποθέσεις, όταν είναι ανήλικα, όταν σπουδάζουν ή όταν είναι άνεργα. Εξαρτημένα μέλη θεωρούνται και άτομα με αναπηρία τα οποία είναι είτε παιδιά του φορολογούμενου είτε αδελφοί και αδελφές των δυο συζύγων (αρ.11, Νόμος 4172/2013).

3.2.1 Φορολογία Εισοδήματος προερχόμενου από μισθούς και συντάξεις

Η φορολόγηση του εισοδήματος των φυσικών προσώπων το οποίο προκύπτει από μισθούς και συντάξεις γίνεται σύμφωνα με το ακόλουθο πίνακα, ο οποίος αναφέρεται στο άρθρο 15 του Νόμου 4172/2013:

Φορολογητέο εισόδημα (Ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)
≤ 25.000	22%
25.000,01 έως και 42.000	32%
> 42.000	42%

Παρατηρείται ότι για εισοδήματα άνω των 42.000€ ο φορολογικός συντελεστής είναι 42%, όμως για τα εισοδήματα που είναι μικρότερα ή ίσα τω 25.000€ ο φορολογικός συντελεστής είναι 22%, πράγμα που σημαίνει ότι αποτελεί μια αξιοσημείωτη μείωση στα εισοδήματα των φυσικών προσώπων.

Επίσης σε περίπτωση διακοπής της σχέσεως εργασίας φορολογείται και η εφάπαξ αποζημίωση η οποία παρέχεται από οποιονδήποτε φορέα. Σε αυτή τη περίπτωση ο φόρος υπολογίζεται σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα ο οποίος παρουσιάζεται στην Τρίτη παράγραφο του άρθρου 15 του Νόμου 4172/2013:

Κλιμάκιο αποζημίωσης (ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής
≤60.000	0%
60.000,01- 100.000	10%
100.000,01- 150.000	20%
>150.000	30%

Στον νέο Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος προβλέπονται και φοροαπαλλαγές οι οποίες καθορίζονται στα άρθρα 16 έως και 19. Η μείωση για τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων είναι 2.100€ όταν το φορολογητέο εισόδημα δεν υπερβαίνει το ποσό των είκοσι ενός χιλιάδων ευρώ. Σε περίπτωση που το ποσό το οποίο καλείται να καταβάλει το φυσικό πρόσωπο είναι μικρότερο των 2.100€, τότε το ποσό της μείωσης περιορίζεται στο ποσό του φόρου που αναλογεί. Για εισόδημα μεγαλύτερο των

21.000€, το ποσό μείωσης του φόρου αντιστοιχεί σε 100€ ανά 1.000€ του φορολογητέου εισοδήματος. Για φορολογητέο εισόδημα που υπερβαίνει τα 42.000€ δεν υπάρχει φοροαπαλλαγή. Επιπλέον φοροαπαλλαγές προβλέπονται για τα εξαρτώμενα μέλη, καθώς επίσης για ιατρικές δαπάνες και για δωρεές.

3.2.2 Φορολογία Εισοδήματος προερχόμενου από Επιχειρηματική Δραστηριότητα

Κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα νοείται το σύνολο των εσόδων από τις επιχειρηματικές συναλλαγές μετά την αφαίρεση των επιχειρηματικών δαπανών, των αποσβέσεων και των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις. Το κέρδος που προέρχεται από επιχειρηματική δραστηριότητα προσδιορίζεται για κάθε φορολογικό έτος με βάση το λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσης. Στα άρθρα 22 και 23 του Νόμου 4172/2013 αναφέρονται οι εκπιπτόμενες και οι μη εκπιπτόμενες δαπάνες οι οποίες προκύπτουν από την άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Σύμφωνα με το άρθρο 29 του Νόμου 4172/2013 τα κέρδη από την επιχειρηματική δραστηριότητα φορολογούνται σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα:

Φορολογητέο εισόδημα (ευρώ)	Συντελεστής (%)
≤50.000	26%
≥50.000	33%

Ο φορολογικός συντελεστής του πρώτου κλιμακίου του ως άνω πίνακα, μειώνεται κατά 50% για τα φυσικά πρόσωπα με πρώτη δήλωση έναρξης επιτηδεύματος από 1ης Ιανουαρίου 2013 και για τα τρία πρώτα έτη άσκησης της δραστηριότητάς τους, εφόσον το ετήσιο ακαθάριστο εισόδημά τους από επιχειρηματική δραστηριότητα δεν υπερβαίνει τις 10.000€, ενώ τα κέρδη από ατομική αγροτική επιχείρηση φορολογούνται με 13%.

3.2.3 Φορολογία Εισοδήματος προερχόμενου από Κεφάλαιο

Ως εισόδημα από κεφάλαιο νοείται το εισόδημα που αποκτά ένα φυσικό πρόσωπο και προκύπτει στο φορολογικό έτος σε μετρητά ή σε είδος, με τη μορφή μερισμάτων, τόκων, δικαιωμάτων, καθώς και το εισόδημα από ακίνητη περιουσία.

Μερίσματα είναι τα εισοδήματα που προέρχονται από μετοχές, ιδρυτικούς τίτλους, ή άλλα δικαιώματα συμμετοχής σε κέρδη τα οποία δεν αποτελούν απαιτήσεις από οφειλές (χρέη), καθώς και το εισόδημα από άλλα εταιρικά δικαιώματα, στα οποία περιλαμβάνονται τα μερίδια, οι μερίδες συμπεριλαμβανομένων των προμερισμάτων και μαθηματικών αποθεματικών, οι συμμετοχές σε κέρδη προσωπικών επιχειρήσεων, οι διανομές των κερδών από κάθε είδους νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα, καθώς και κάθε άλλο συναφές διανεμόμενο ποσό. Τα μερίσματα φορολογούνται με συντελεστή 10%.

Τόκοι είναι το εισόδημα που προκύπτει από απαιτήσεις κάθε είδους, είτε εξασφαλίζονται με υποθήκη είτε όχι, είτε παρέχουν δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη του οφειλέτη είτε όχι, ιδίως εισόδημα από καταθέσεις, κρατικά χρεόγραφα, τίτλους και ομολογίες, με ή χωρίς ασφάλεια, και κάθε είδους δανειακή σχέση. Οι τόκοι φορολογούνται με συντελεστή 15%.

Δικαιώματα είναι το εισόδημα που αποκτάται ως αντάλλαγμα για τη χρήση ή το δικαίωμα χρήσης, των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας επί λογοτεχνικού, καλλιτεχνικού ή επιστημονικού έργου, συμπεριλαμβανομένων των κινηματογραφικών και τηλεοπτικών ταινιών, μαγνητοταινιών για ραδιοφωνικές εκπομπές και αναπαραγωγής βιντεοκασετών, λογισμικού για εμπορική εκμετάλλευση ή προσωπική χρήση, διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, εμπορικών σημάτων, προνομίων, σχεδίων ή υποδειγμάτων, σχεδιαγραμμάτων, απόρρητων χημικών τύπων ή μεθόδων κατεργασίας ή σε αντάλλαγμα πληροφοριών που αφορούν βιομηχανική, εμπορική ή επιστημονική πείρα, οι πληρωμές για τη χρήση βιομηχανικού, εμπορικού ή επιστημονικού εξοπλισμού, για τη χρήση τεχνικών μεθόδων παραγωγής, τεχνικής ή τεχνολογικής βοήθειας, τεχνογνωσίας (knowhow), αποτελεσμάτων ερευνών, αναδημοσίευσης άρθρων και μελετών, καθώς και οι πληρωμές για συμβουλευτικές υπηρεσίες που παρέχονται ηλεκτρονικά μέσω δικτύων πληροφορικής σε βάση δεδομένων επίλυσης προβλημάτων, την ηλεκτρονική λήψη (downloading) λογισμικού ηλεκτρονικού υπολογιστή, ακόμα και στην περίπτωση που τα εν λόγω προϊόντα αποκτώνται για προσωπική ή επαγγελματική χρήση του αγοραστή, την εκμίσθωση βιομηχανικού, εμπορικού ή επιστημονικού εξοπλισμού και εμπορευματοκιβωτίων και τω υπόλοιπων συναφών δικαιωμάτων. Τα δικαιώματα φορολογούνται με συντελεστή 20%.

3.2.4 Φορολογία Εισοδήματος προερχόμενου από Ακίνητη Περιουσία

Το εισόδημα από ακίνητη περιουσία είναι το εισόδημα, σε χρήμα ή σε είδος, που προκύπτει από την εκμίσθωση ή την ιδιοχρησιμοποίηση ή τη δωρεάν παραχώρηση χρήσης γης και ακινήτων. Σύμφωνα με το άρθρο 39 του Νόμου 4172/2013 το εισόδημα από ακίνητη περιουσία προκύπτει από:

«α) Εκμίσθωση ή υπεκμίσθωση ή παραχώρηση χρήσης γης ή ακινήτων συμπεριλαμβανομένων των κτιρίων, κατασκευών και κάθε είδους εγκαταστάσεων και εξοπλισμού τους.

β) Εκμίσθωση ή υπεκμίσθωση ή παραχώρηση χρήσης μεταλλείων, λατομείων, δασικών και αγροτικών εκτάσεων στις οποίες περιλαμβάνονται λιβάδια, καλλιεργήσιμες γαίες, βοσκήσιμες γαίες, καθώς και κάθε είδους κατασκευές ή εγκαταστάσεις που είναι στην επιφάνεια του εδάφους ή κάτω από αυτή, όπως τα ιχθυοτροφεία, οι λίμνες, οι δεξαμενές, οι πηγές και τα φρέατα.

γ) Εκμίσθωση ή υπεκμίσθωση ή παραχώρηση χρήσης από την παραχώρηση χώρου για την τοποθέτηση κάθε είδους διαφημιστικών επιγραφών.

δ) Εκμίσθωση ή υπεκμίσθωση ή παραχώρηση χρήσης κοινόχρηστων χώρων σε ακίνητα.»

Το εισόδημα από ακίνητη περιουσία φορολογείται σύμφωνα με την κλίμακα που παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα:

Εισόδημα από ακίνητη περιουσία (ευρώ)	Συντελεστής (%)
≤12.000	11%
>12.000	33%

3.3 Φορολογικός Έλεγχος Φυσικών Προσώπων

Ο φορολογικός έλεγχος φυσικών προσώπων ασκείται σύμφωνα με τη χρήση μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού φορολογητέας ύλης, καθώς ο νέος Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας (4174/2013) διαφοροποίησε κάποιες διατάξεις που σχετίζονται με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου. Η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχων γίνεται σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται με την απόφαση του Υπουργείου

Οικονομικών με θέμα «Εφαρμογή έμμεσων τεχνικών ελέγχου για τον προσδιορισμό φορολογητέου εισοδήματος φυσικών προσώπων», η οποία εκδόθηκε στις 10/5/2013.

Στην απόφαση του Υπουργείου Οικονομικών αναφέρεται ότι οι έμμεσοι τεχνικοί έλεγχοι πραγματοποιούνται για την εύρεση μη δηλωθείσας φορολογητέας ύλης μέσω μιας μεθοδολογίας που αξιοποιεί τα στοιχεία, τις πληροφορίες και τα δεδομένα για έσοδα κάθε πηγής και πάσης φύσεως δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί, που η υπηρεσία διαθέτει ή συγκεντρώνει, για τον ελεγχόμενο τον/την σύζυγό του και τα προστατευόμενα μέλη αυτών. Έτσι ώστε εν συνεχεία να μπορέσει να εκδοθεί πράξη διορθωτικού προσδιορισμού φόρου στο φορολογούμενο φυσικό πρόσωπο.

Για τον εντοπισμό της φορολογητέας ύλης χρησιμοποιούνται τρεις διαφορετικές τεχνικές ελέγχου οι οποίες είναι διεθνώς αναγνωρισμένες:

- Τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας (source and application of funds method),
- Τεχνική της καθαρής θέσης (net worth method)
- Τεχνική των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά (bank deposits and cash expenditure method)

Οι ως άνω τεχνικές έμμεσων τεχνικών ελέγχων εφαρμόζονται με σκοπό τον προσδιορισμό του πραγματικού φορολογητέου εισοδήματος των φυσικών προσώπων όταν:

- υφίσταται αδικαιολόγητος πλουτισμός (περιουσιακά στοιχεία),
- πραγματοποιούνται δαπάνες οι οποίες δεν δικαιολογούνται από τα δηλωθέντα εισοδήματα του φορολογούμενου φυσικού προσώπου (ατομικά ή και οικογενειακά),
- υπάρχουν βάσιμες υποψίες ή πληροφορίες ότι το πραγματικό εισόδημα είναι μεγαλύτερο από το δηλωθέν.
- τα δηλωθέντα εισοδήματα από άσκηση ατομικής επιχείρησης ή ελευθερίου επαγγέλματος δεν αποκλίνουν σημαντικά από το εκάστοτε αφορολόγητο όριο. Στην περίπτωση αυτή εντάσσονται και φυσικά πρόσωπα μέλη εταιρειών (οποιασδήποτε μορφής) με ζημιολόνα αποτελέσματα.
- δεν τηρούνται ή δεν επιδεικνύονται τα βιβλία και τα στοιχεία του Κώδικα Φορολόγησης Συναλλαγών
- υφίστανται πληροφορίες για παράνομα ή και αδήλωτα εισοδήματα, αγορές, δαπάνες (επαγγελματικές, ατομικές, οικογενειακές).

Οι υποθέσεις για τους έμμεσους τεχνικούς ελέγχους επιλέγονται σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις για διενέργεια τακτικού ελέγχου. Όλες οι απαραίτητες πληροφορίες και τα στοιχεία που απαιτούνται για την διενέργεια του ελέγχου των φορολογούμενων, συγκεντρώνονται από την Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, η οποία και καταχωρεί όλα τα οριστικοποιημένα περιουσιακά στοιχεία του φορολογούμενου, που έχουν προκύψει από τον έλεγχο σε μια βάση δεδομένων. Η διαδικασία καθώς και τα βήματα ελέγχου που ακολουθούνται σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στην Απόφαση του Υπουργείου Οικονομικών είναι η εξής:

1. Ο έλεγχος διενεργείται ύστερα από έγγραφη εντολή του προϊσταμένου της αρμόδιας ελεγκτικής υπηρεσίας.
2. Η εντολή κοινοποιείται στο φορολογούμενο.
3. Οι ελεγκτές συγκεντρώνουν τις δηλώσεις και τα στοιχεία που απαιτούνται.
4. Πραγματοποιούνται οι ελεγκτικές επαληθεύσεις επί των βιβλίων και των στοιχείων.
5. Εφόσον συντρέχει μία ή περισσότερες από τις περιπτώσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω, εφαρμόζονται έμμεσες τεχνικές ελέγχου.
6. Εκδίδεται το ειδικό σημείωμα Έμμεσων Τεχνικών με τις βάσει ελέγχου διαφορές και το βάσει ελέγχου προσδιοριζόμενο εισόδημα
7. Συντάσσεται έκθεση τακτικού ελέγχου φορολογίας εισοδήματος στην οποία τεκμηριώνεται η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου λόγω συνδρομής μίας ή περισσότερων των περιπτώσεων που προαναφέρθηκαν και αιτιολογούνται αναλυτικά και με σαφήνεια οι διαφορές που προκύπτουν προς καταλογισμό.
8. Εκδίδονται φύλλα ελέγχου φορολογίας εισοδήματος.
9. Πραγματοποιείται έλεγχος Φόρου Προστιθέμενης Αξίας και λοιπών φορολογικών αντικειμένων.
10. Συντάσσονται εκθέσεις ελέγχου και εκδίδονται πράξεις ή φύλλα ελέγχου προς καταλογισμό λοιπών φορολογικών υποχρεώσεων που προκύπτουν βάσει των αποτελεσμάτων από την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου και των γενικών φορολογικών διατάξεων.

3.3.1 Τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας

Η τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας καθορίζει το εισόδημα το οποίο υπόκειται σε φορολόγηση τα έσοδα (φορολογητέα και μη), τις αγορές και δαπάνες (επαγγελματικές, ατομικές και οικογενειακές) και τις αυξήσεις και μειώσεις των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων (επαγγελματικών, ατομικών και οικογενειακών) του φορολογούμενου φυσικού προσώπου, ο οποίος υπόκειται σε έλεγχο.

Με την χρήση αυτής της τεχνικής δημιουργείται ισοζύγιο με δύο βασικές στήλες: «Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων» και «Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων». Η πρώτη στήλη, Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων, περιλαμβάνει όλα τα έσοδα που εισπράχθηκαν κατά την διάρκεια της χρήσης η οποία ελέγχεται και για τα οποία μπορεί να αποδειχθεί ότι πραγματοποιήθηκαν με νόμιμες συναλλαγές. Η δεύτερη στήλη Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων περιλαμβάνει όλες της αναλώσεις που πραγματοποιήθηκαν με μετρητά κατά την διάρκεια της ελεγχόμενης χρήσης.

Η διαφορά που προκύπτει μεταξύ της πρώτης στήλης «Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων» και της δεύτερης στήλης «Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων», θεωρείται μη δηλούμενο εισόδημα και εφόσον δεν αιτιολογείται υπόκειται σε φορολόγηση.

3.3.2 Τεχνική της καθαρής θέσης

Η τεχνική καθαρής θέσης αναδημιουργεί το οικονομικό ιστορικό του προς έλεγχο φορολογούμενου και προσδιορίζει φορολογητέο εισόδημα λαμβάνοντας υπόψη όλα τα περιουσιακά στοιχεία και τα διαθέσιμα κεφάλαια προσωπικά, οικογενειακά ή επαγγελματικά (ενεργητικό), τις υποχρεώσεις προσωπικές, οικογενειακές ή επαγγελματικές (παθητικό), τις ατομικές, οικογενειακές και επαγγελματικές δαπάνες ως και τα εισοδήματα από λοιπές πηγές (ατομικά και οικογενειακά).

Εν συνεχεία δημιουργείται ο Πίνακας Ενεργητικού και Παθητικού για όλα τα χρόνια για τα οποία πραγματοποιείται ο έλεγχος και σαν έτος βάσης λαμβάνεται το αμέσως προηγούμενο από το πρώτο ελεγχόμενο έτος. Το Ενεργητικό περιλαμβάνει όλα τα περιουσιακά στοιχεία και τις καταθέσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κατά

την έναρξη και λήξη κάθε χρόνου. Το Παθητικό περιλαμβάνει τις αντίστοιχες υποχρεώσεις του φορολογούμενου.

Η διαφορά που προκύπτει μεταξύ του Ενεργητικού και του Παθητικού αποτελεί την Καθαρή Θέση κάθε έτους. Από την Καθαρή Θέση που προκύπτει για κάθε χρόνο αφαιρείται η καθαρή θέση έναρξης. Οι διαφορές που προκύπτουν θεωρούνται μη δηλωμένο εισόδημα και υπόκεινται σε φορολόγηση.

3.3.3 Τεχνική των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά

Με την τεχνική των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά υπολογίζεται το φορολογητέο εισόδημα παρακολουθώντας την κίνηση των (διαθεσίμων) κεφαλαίων του φορολογούμενου, είτε με την κατάθεση αυτών σε χρηματοπιστωτικούς λογαριασμούς είτε με την ανάλωσή τους σε διάφορες συναλλαγές με χρήση μετρητών.

Γίνεται ανάλυση των συνολικών καταθέσεων και των διαθεσίμων κεφαλαίων του φορολογούμενου που υπάρχουν στις τράπεζες και των αγορών και των δαπανών σε μετρητά τόσο σε επαγγελματικό όσο και σε οικογενειακό επίπεδο κατά τη διάρκεια του ελεγχόμενου έτους και γίνεται σύγκριση σε σχέση με τα δηλωθέντα εισοδήματα. Η διαφορά που προκύπτει από την σύγκριση αυτή θεωρείται μη δηλωμένο εισόδημα και υπόκειται σε φορολόγηση.

3.4 Φοροδιαφυγή Φυσικών Προσώπων

Στην Ελλάδα η φοροδιαφυγή παρατηρείται στο σύνολο των φόρων, τις περισσότερες φορές αυτό οφείλεται στην αδυναμία των φοροτεχνικών υπηρεσιών να εντοπίσουν τις κατά καιρούς διαφορετικές μεθόδους που χρησιμοποιούν οι φορολογούμενοι έτσι ώστε να μην καταβάλουν τους φόρους.

Η πλειοψηφία των φαινομένων φοροδιαφυγής σχετίζεται με τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων και αυτό γιατί ο φόρος εισοδήματος ανήκει στην ομάδα των άμεσων φόρων, το οποίο σημαίνει ότι γίνεται εύκολα αντιληπτός από τους φορολογούμενους και ως αντίδραση στρέφονται στη φοροδιαφυγή.

Ο φόρος εισοδήματος είναι συνέπεια της άνισης κατανομής των φορολογικών βαρών η οποία οδηγεί τους φορολογούμενους προς την εύρεση τρόπο έτσι ώστε να μειώσουν τις φορολογικές του εισφορές έτσι ώστε να εξοικονομήσουν χρήματα και

ιδιαίτερα σε μια περίοδο κρίσης, όπου επικρατούν δυσμενείς οικονομικές συνθήκες για μισθωτούς και συνταξιούχους οι οποίοι βλέπουν τα εισοδήματά τους να μειώνονται σε αντίθεση με την υψηλή φορολογία την οποία καλούνται να πληρώσουν.

Γενικά η φοροδιαφυγή στα φυσικά πρόσωπα εντοπίζεται στο εισόδημα σε είδος, σε εισοδήματα από ενοικιάσεις ακινήτων και γεωργικών εκτάσεων τα οποία είτε δεν δηλώνονται είτε δηλώνεται μικρότερο ποσό από αυτό που εισπράττεται, σε εισοδήματα που προκύπτουν από πώληση γεωργικών προϊόντων χωρίς όμως να εκδίδονται τα απαραίτητα παραστατικά, από εισοδήματα τα οποία προκύπτουν από την άσκηση ελευθέρου επαγγέλματος και από εισοδήματα που προκύπτουν από εμπορικές, βιοτεχνικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις. Το εισόδημα σε είδος δεν δηλώνεται πουθενά οπότε είναι δύσκολος ο εντοπισμός του.

Πολλές φορές οι μισθωτοί, μετά από συμφωνία με την εταιρεία στην οποία εργάζονται, επιλέγουν την καταβολή της αμοιβής ή ένα μέρος από την αμοιβή τους σε είδος έτσι ώστε να υποκρύπτουν ένα μέρος του εισοδήματός του, αυτό επιτυγχάνεται με διάφορους τρόπους όπως με την καταβολή του ενοικίου από την εταιρεία, με την παροχή αυτοκινήτου και τα τελευταία χρόνια ακόμα ένα διαδεδομένος τρόπος στην Ελλάδα για την παροχή αμοιβής σε είδος από τις εταιρείες είναι με την έκδοση κουπονιών τα οποία οι εργαζόμενοι μπορούν να τα εξαργυρώσουν σε πολυκαταστήματα, super market και σε βενζινάδικα έτσι ώστε να καλύψουν τις ανάγκες τους.

Ένας άλλος τρόπος φοροδιαφυγής των φυσικών προσώπων είναι κατά την περίπτωση ύπαρξης δεύτερης εργασίας ο φορολογούμενος δεν δηλώνει το εισόδημα που αποκτά, επίσης υπάρχουν περιπτώσεις επιδοτούμενων ανέργων με το επίδομα ανεργίας οι οποίοι εργάζονται αλλά δεν το δηλώνουν για να μην χάσουν τα χρήματα που εισπράττουν από το επίδομα ανεργίας. Σε αυτή την περίπτωση να μην υπάρχει απώλεια στα ταμεία του κράτους λόγω μη είσπραξης του φόρου εισοδήματος από τα συγκεκριμένα άτομα, αλλά επιπλέον υπάρχουν επιπτώσεις και στα ασφαλιστικά ταμεία από την μη καταβολή των απαιτούμενων εισφορών από τους εργοδότες που εις γνώσιν τους απασχολούν ανέργους χωρίς να έχουν ενημερώσει τον ΟΑΕΔ.

Ο τομέας της υγείας είναι αυτός που παρατηρείται το μεγαλύτερο ποσοστό φοροδιαφυγής κατά την περίπτωση της άσκησης ελευθέρου επαγγέλματος. Η

φοροδιαφυγή από τους γιατρούς γίνεται είτε με την μη έκδοση αποδείξεων, είτε με αναγραφή χαμηλότερου ποσού από αυτό που εισπράττουν. Σε σχέση με το παρελθόν είναι ευκολότερος ο εντοπισμός των γιατρών οι οποίοι δεν εκδίδουν αποδείξεις λόγω του ότι η συνταγογράφηση φαρμάκων και των παραπεμπτικών για ιατρικές εξετάσεις γίνεται πλέον μέσω του συστήματος της ηλεκτρονικής συνταγογράφησης (e-syntagografisi.gr), στο οποίο φαίνονται οι ασθενείς τους οποίους δέχθηκε ο ακάστοτε ιατρός. Παρόλαυτα και πάλι ο ιατρός μπορεί να μην εκδώσει απόδειξη αν δεν έκανε συνταγογράφηση φαρμάκων η παρακλινικών εξετάσεων.

Ένας εξίσου γνωστός τρόπος φοροδιαφυγής των γιατρών είναι το γνωστό σε όλους "φακελάκι", με το οποίο ο γιατρός εισπράττει παράνομα από τον ασθενή χρήματα έτσι ώστε να προβεί στην εκάστοτε ιατρική πράξη. Το μεγαλύτερο πρόβλημα με τα "φακελάκια", που αποτελούν ένα κύριο τρόπο φοροδιαφυγής των γιατρών, εντοπίζεται στα νοσοκομεία (Χατζηνικολάου, 12/6/2001).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

4.1 Ορισμός Νομικών Προσώπων

Σύμφωνα με το τρίτο άρθρο του Νόμου 4174/2013 «ως νομικό πρόσωπο νοείται: κάθε επιχείρηση ή εταιρεία με νομική προσωπικότητα ή και κάθε ένωση επιχειρήσεων ή εταιρειών με νομική προσωπικότητα».

Επίσης «ως νομική οντότητα» νοείται: κάθε μάρφωμα εταιρικής ή μη οργάνωσης ανεξαρτήτως νομικής προσωπικότητας και κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα που δεν είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο, όπως ιδίως συνεταιρισμός, οργανισμός, υπεράκτια ή εξωχώρια εταιρεία, κάθε μορφής εταιρεία ιδιωτικών επενδύσεων, κάθε μορφής καταπίστευμα ή εμπίστευμα ή οποιοδήποτε μάρφωμα παρόμοιας φύσης, κάθε μορφής ίδρυμα, σωματείο ή οποιοδήποτε μάρφωμα παρόμοιας φύσης, κάθε μορφή προσωπικής επιχείρησης ή οποιαδήποτε οντότητα προσωπικού χαρακτήρα, κάθε μορφής κοινή επιχείρηση, κάθε μορφής εταιρεία διαχείρισης κεφαλαίου ή περιουσίας ή διαθήκης ή κληρονομίας ή κληροδοσίας ή δωρεάς, κάθε φύσης κοινοπραξία, κάθε μορφής εταιρεία αστικού δικαίου, συμμετοχικές ή αφανείς εταιρείες, κοινωνίες αστικού δικαίου».

Σύμφωνα με το άρθρο 61 του Αστικού Κώδικα δίνεται ο παρακάτω ορισμός για τα νομικά πρόσωπα: «νομικά πρόσωπα είναι η ένωση προσώπων για την επιδίωξη ορισμένου σκοπού, καθώς επίσης σύνολο περιουσίας που έχει ταχθεί στην εξυπηρέτηση ορισμένου σκοπού, μπορούν να αποκτήσουν προσωπικότητα (νομικό πρόσωπο), αν τηρηθούν οι όροι που αναγράφει ο νόμος».

Τα νομικά πρόσωπα ανάλογα με τον τρόπο ίδρυσης τους διακρίνονται σε:

- Νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα οποία είναι νομικά πρόσωπα που ο σκοπός τους αφορά την εξυπηρέτηση και την επιτέλεση κάποιας κρατικής λειτουργίας ή υπηρεσίας. Νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου είναι οι Οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης (δήμοι και περιφέρειες) η Εκκλησία της Ελλάδος, το Ι.Κ.Α. κλπ.
- Νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, τα οποία ιδρύονται από ιδιώτες και διέπονται από τους κανόνες του ιδιωτικού δικαίου. Οι κυριότερες κατηγορίες

νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου είναι τα σωματεία, τα ιδρύματα, οι εταιρείες και οι συνεταιρισμοί.

4.2 Νομοθετικό Πλαίσιο για την Φορολογία Νομικών Προσώπων

Τα νομικά πρόσωπα φορολογούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 2238/1994 σύμφωνα όμως με την παράγραφο 1 του άρθρου 72 του ν. 4172/2013, για τα εισοδήματα που αποκτώνται και τις δαπάνες που πραγματοποιούνται, κατά περίπτωση, στα φορολογικά έτη που αρχίζουν από την 1η Ιανουαρίου 2014 και μετά, με την επιφύλαξη των παραγράφων 2-17 του άρθρου 72 του ίδιου νόμου, ισχύει ο νέος Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (άρθρα 1 έως και 71 του ν. 4172/2013).

Ο φόρος εισοδήματος για τα νομικά πρόσωπα και για τις νομικές οντότητες, είναι ο φόρος ο οποίος επιβάλλεται από το κράτος ανά έτος στα κέρδη που αποκτούν τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες (άρθρο 44, Νόμος 4172/2013).

Τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες που επιβαρύνονται με τον φόρο εισοδήματος, σύμφωνα με το άρθρο 45 είναι τα εξής:

- οι κεφαλαιουχικές εταιρείες που συστήθηκαν στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή,
- οι προσωπικές εταιρείες που συστήθηκαν στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή,
- τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που συστήθηκαν στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή και στα οποία περιλαμβάνονται και τα κάθε είδους σωματεία και ιδρύματα, με εξαίρεση μόνο τα κάθε είδους έσοδα που πραγματοποιούνται κατά την επιδίωξη της εκπλήρωσης του σκοπού τους, τα οποία δεν αποτελούν αντικείμενο φόρου,
- συνεταιρισμοί και ενώσεις αυτών
- κοινωνίες αστικού δικαίου, αστικές κερδοσκοπικές ή μη κερδοσκοπικές εταιρείες, συμμετοχικές ή αφανείς εφόσον ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα,
- κοινοπραξίες,
- οι νομικές οντότητες που αναφέρθηκαν στην πρώτη ενότητα του παρόντος κεφαλαίου και δεν περιλαμβάνονται σε μια από τις προηγούμενες περιπτώσεις.

Από το φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων απαλλάσσονται οι φορείς γενικής κυβέρνησης με εξαίρεση το εισόδημα που αποκτούν από κεφάλαιο και

υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου, η Τράπεζα της Ελλάδος, οι εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου και οι οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες, οι διεθνείς οργανισμοί, υπό τον όρο ότι η απαλλαγή από το φόρο προβλέπεται βάσει διεθνούς συμβάσεως που έχει κυρωθεί στην ημεδαπή ή τελεί υπό τον όρο της αμοιβαιότητας και τέλος το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου Α.Ε. (άρθρο 46, Νόμος 4172/2013).

Τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες που αποκτούν κέρδη από την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας φορολογούνται με συντελεστή 26%. Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί και οι ομάδες παραγωγών που αποκτούν κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα φορολογούνται με συντελεστή 13%. Συγκεκριμένα η φορολόγηση Ομόρρυθμων Εταιρειών, Ετερόρρυθμων Εταιρειών, κοινωνιών αστικού δικαίου που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα, αστικών ή μη κερδοσκοπικών εταιρειών, συμμετοχικών ή αφανών καθώς και κοινοπραξιών, γίνεται σύμφωνα με τον ακόλουθο πίνακα:

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο Εισοδήματος (ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
50.000	26%	13.000	50.000	13.000
Υπερβάλλον	33%			

Πηγή: taxheaven, Νόμος 2238/1994

Οι συντελεστές που αναφέρονται στον ως άνω πίνακα μειώνονται κατά ποσοστό 40% για τα κέρδη που προκύπτουν από δραστηριότητες που ασκούνται σε νησιά με πληθυσμό σύμφωνα με την τελευταία απογραφή κάτω των 3.100 κατοίκων. Αυτό συμβαίνει διότι δεν έχει καταργηθεί η σχετική διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 118 του Νόμου 2238/1994 και κατά συνέπεια ισχύει η μείωση των υπόψη συντελεστών κατά 40%.

Παρακάτω παρουσιάζονται δύο πίνακες στους οποίους φαίνεται η φορολόγηση των Ομόρρυθμων και των Ετερόρρυθμων Εταιρειών για εισόδημα από άσκηση επιχειρηματική δραστηριότητα, οι οποίες τηρούν απλογραφικά βιβλία. Στους δύο πίνακες παρουσιάζεται ο φόρος εισοδήματος για τα έτη 2013 και 2014 σε σχέση με τα κέρδη της κάθε εταιρείας.

Ο.Ε.				
Επιλογή γραμμής πίνακα	ΦΟΡΟΣ		Effective tax rate	
ΚΕΡΔΗ	2013	2014	2013	2014
10.000,00	1.000,00	2.600,00	10,00%	26,00%
20.000,00	2.000,00	5.200,00	10,00%	26,00%
50.000,00	6.580,00	13.000,00	13,16%	26,00%
100.000,00	32.420,00	29.500,00	32,42%	39,50%
200.000,00	45.240,00	62.500,00	22,62%	31,25%

Ε.Ε.				
	ΦΟΡΟΣ		Effective tax rate	
ΚΕΡΔΗ	2013	2014	2013	2014
10.000,00	1.750,00	2.600,00	17,50%	26,00%
20.000,00	3.500,00	5.200,00	17,50%	26,00%
50.000,00	9.540,00	13.000,00	19,08%	26,00%
100.000,00	21.170,00	29.500,00	21,17%	29,50%
200.000,00	47.620,00	62.500,00	23,81%	31,25%

Πηγή: newmoney, 19/11/2013

Σύμφωνα με τον Αλωνιάτη, «Παρακράτηση φόρου στα διανεμόμενα ή/και κεφαλαιοποιούμενα κέρδη Ανώνυμων Εταιρειών

α) Στα μερίσματα ή κέρδη που κεφαλαιοποιούν ή διανέμουν οι ημεδαπές Α.Ε., σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ημεδαπά ή αλλοδαπά, ενώσεις προσώπων ή ομάδες περιουσίας, ενεργείται παρακράτηση φόρου με συντελεστή 10%. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται ανάλογα και για τα κέρδη που κεφαλαιοποιούν ή διανέμουν οι ημεδαπές Α.Ε. με τη μορφή προμερισμάτων σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ημεδαπά ή αλλοδαπά, ενώσεις προσώπων ή ομάδες περιουσίας, ανεξάρτητα αν η καταβολή τους γίνεται σε μετρητά ή μετοχές. Με την παρακράτηση αυτή εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση των δικαιούχων για τα πιο πάνω εισοδήματα.

β) Για τις αμοιβές ή τα ποσοστά κερδών που διανέμονται από τα κέρδη που κεφαλαιοποιούν ή διανέμουν οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες σε μέλη Διοικητικού Συμβουλίου ή στο εργατοϋπαλληλικό προσωπικό υπό οποιαδήποτε μορφή ενεργείται παρακράτηση φόρου με συντελεστή 40%.

Η παρακράτηση φόρου ισχύει ανάλογα και για τα διανεμόμενα ή κεφαλαιοποιούμενα κέρδη προηγούμενων χρήσεων.

Στα κέρδη που διανέμουν οι συνεταιρισμοί ή οι ημεδαπές Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης και οι Ιδιωτικές Κεφαλαιουχικές Εταιρείες, σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ημεδαπά ή αλλοδαπά, ενώσεις προσώπων ή ομάδες περιουσίας, ενεργείται παρακράτηση φόρου με συντελεστή 10%. Με την παρακράτηση αυτή εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση των δικαιούχων για τα πιο πάνω εισοδήματα. Η παρακράτηση φόρου ισχύει ανάλογα και για τα διανεμόμενα ή κεφαλαιοποιούμενα κέρδη προηγούμενων χρήσεων.»

Α.Ε. - Ε.Π.Ε.				
ΚΕΡΔΗ	ΦΟΡΟΣ		Effective tax rate	
	2013	2014	2013	2014
10.000,00	3.900,00	3.303,00	39,00%	33,03%
20.000,00	7.800,00	6.680,00	39,00%	33,03%
50.000,00	19.500,00	16.700,00	39,00%	33,03%
100.000,00	39.000,00	33.030,00	39,00%	33,03%
200.000,00	78.000,00	66.060,00	39,00%	33,03%

Πηγή: newmoney, 19/11/2013

4.3 Τρόποι Φοροδιαφυγής Νομικών Προσώπων

Οι τρόποι με τους οποίους φοροδιαφεύγουν τα νομικά πρόσωπα ποικίλουν, οι σημαντικότεροι είναι η έκδοση πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων, καθώς επίσης και η φοροδιαφυγή που σχετίζεται με τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας.

Οι διαφόρων μορφών επιχειρήσεις εκδίδουν πλαστά ή εικονικά φορολογικά στοιχεία στα οποία εμφανίζονται διαφορετικές ποσότητες και αξίες στο πρωτότυπο και διαφορετικές στο αντίγραφο, συνήθως η διαφορά που υπάρχει είναι ένα μηδενικό στο αντίγραφο. Σκοπός της φοροδιαφυγής μέσω πλαστών φορολογικών στοιχείων είναι η αποφυγή της πληρωμής των άμεσων και των έμμεσων φόρων.

Η φοροδιαφυγή η οποία σχετίζεται με τους άμεσους φόρους επιτυγχάνεται με την αύξηση των δαπανών, την αύξηση του κόστους των προϊόντων και των εμπορευμάτων που πωλούνται από την εκάστοτε επιχείρηση ή από την αύξηση της αξίας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Επίσης μέσω τιμολογίων στα οποία εμφανίζονται δαπάνες με στόχο να μειωθούν τα κέρδη της επιχείρησης.

Η φοροδιαφυγή η οποία σχετίζεται με τους έμμεσους φόρους σχετίζεται με την απόκρυψη του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας το οποίο επιτυγχάνεται όταν οι επιχειρήσεις δεν εκδίδουν φορολογικά στοιχεία ή εκδίδουν φορολογικά στοιχεία τα οποία δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

4.4 Φορολογικός Έλεγχος Νομικών Προσώπων

Ο φορολογικός έλεγχος συμβάλλει στην αύξηση των οικονομικών εσόδων του κράτους το οποίο συνεπάγεται την οικονομική ανάπτυξη και κατ' επέκταση την ίση κατανομή των φορολογικών βαρών. Με το λογιστικό φορολογικό έλεγχο ο οποίος πραγματοποιείται από τα αρμόδια όργανα, γίνεται προσπάθεια εξακρίβωσης της ακρίβειας των λογιστικών πράξεων και εξακρίβωσης για το κατά πόσο τηρούνται από την κάθε επιχείρηση οι κανόνες και οι αρχές οι οποίες σύμφωνα με το νόμο διέπουν τα οικονομικά δεδομένα. Δηλαδή μέσω του φορολογικού ελέγχου γίνεται προσπάθεια εξακρίβωσης της ακρίβειας των ακόλουθων στοιχείων, έτσι ώστε να διαπιστωθούν πιθανά λάθη τα οποία προέκυψαν είτε από δόλο είτε από αμέλεια και επίσης η ύπαρξη ενεργειών οι οποίες έχουν ως στόχο την αλλοίωση των πραγματικών δεδομένων.

- των εγγραφών στα λογιστικά βιβλία
- των λογιστικών πράξεων
- των πραγματικών δεδομένων

Για να διενεργηθεί οποιουδήποτε είδους φορολογικός έλεγχος (προληπτικός, προσωρινός, τακτικός), θα πρέπει πρώτα να έχει εκδοθεί η σχετική Εντολή Ελέγχου, η οποία εκδίδεται από το αρμόδιο Τμήμα Ελέγχου, ή από την Υποδιεύθυνση Ελέγχου ή από τον προϊστάμενο του Ελεγκτικού Κέντρου. Η εντολή για τον φορολογικό έλεγχο απευθύνεται προς τους αρμόδιους υπαλλήλους της εκάστοτε Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών (Δ.Ο.Υ.) ή προς το αρμόδιο Ελεγκτικό Κέντρο και οι υπάλληλοι οι οποίοι θα προβούν σε φορολογικό έλεγχο δύναται να είναι περισσότεροι του ενός.

Σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις μπορεί να συγκροτηθεί ειδικό συνεργείο ελέγχου το οποίο έχει ως προϊστάμενο Επιθεωρητή και υπαλλήλους από διαφορετικές Διευθύνσεις Οικονομικών Υπηρεσιών ή από διαφορετικά Ελεγκτικά Κέντρα. Μπορεί σε μια εντολή ελέγχου να περιλαμβάνονται περισσότερες από μια επιχειρήσεις, όμως

όταν πρόκειται για τακτικό έλεγχο το σύνηθες είναι η εντολή ελέγχου να περιλαμβάνει μια μόνο επιχείρηση.

Όταν πρόκειται για προσωρινούς ή προληπτικούς ελέγχους η εντολή ελέγχου μπορεί να μην αναφέρει συγκεκριμένες εταιρείες, σε αυτή την περίπτωση ο φορολογικός έλεγχος διενεργείται σε επιχειρήσεις που βρίσκονται εντός των ορίων συγκεκριμένης περιοχής ή σε επιχειρήσεις οι οποίες έχουν συγκεκριμένο αντικείμενο εκμετάλλευσης (Κορομηλάς Γ. – Γιαννόπουλος Χ., 2014).

Σε περίπτωση πλήρους επιτόπιου ελέγχου θα πρέπει να γίνει κοινοποίηση στον φορολογούμενο με έγγραφη ειδοποίηση. Κάθε άλλος επιτόπιος έλεγχος μπορεί να γίνει χωρίς να υπάρξει ειδοποίηση από την Φορολογική Διοίκηση (αρ.23, παρ.2, Νόμος 4174/2013). Σύμφωνα με τον Κορομηλά- Γιαννόπουλο, η επιλογή των υποθέσεων που πρόκειται να γίνει φορολογικός έλεγχος γίνεται με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

1. Όταν υπάρχουν ουσιαστικές παραβάσεις του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων ή δελτία πληροφοριών ή άλλα στοιχεία για φοροδιαφυγή.
2. Όταν δεν έχουν υποβληθεί οι απαραίτητες δηλώσεις εισοδήματος, δηλώσεις του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας ή άλλων φορολογικών αντικειμένων.
3. Όταν υπάρχουν μεγάλα πιστωτικά υπόλοιπα του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας, τα οποία δεν δικαιολογούνται από το αντικείμενο δραστηριότητας της επιχείρησης.
4. Σε περιπτώσεις όπου έχει υπάρξει κατάσχεση βιβλίων και στοιχείων ή φορολογικών ταμειακών μηχανών ή φορολογικών μηχανισμών.
5. Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες υπήρξε απώλεια βιβλίων και στοιχείων ή φορολογικών ταμειακών μηχανών ή φορολογικών μηχανισμών.
6. Όταν δηλώνονται μεγάλα ποσά δαπανών από επιχειρήσεις που δεν διαθέτουν αξιόλογα αποθέματα ή από ελεύθερους επαγγελματίες.
7. Όταν ο προσδιορισμός των καθαρών κερδών της επιχείρησης δεν έγινε σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις ή δεν υπήρξε εφαρμογή του προβλεπόμενου συντελεστή καθαρών κερδών εφόσον προβλεπόταν ο εξωλογιστικός προσδιορισμός τους.

8. Σε περιπτώσεις ύπαρξης αδικαιολόγητης διαφοράς μεταξύ των συμπληρωματικών στοιχείων των δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος και το δηλώσεων του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας.
9. Σε περίπτωση που έστω και μια φορά, από τις εκκρεμείς διαχειριστικές περιόδους, έχει δηλωθεί ζημιά από την εκμετάλλευση της επιχείρησης ή από την άσκηση ελεύθερου επαγγέλματος.
10. Όταν από τις υποβληθείσες δηλώσεις προκύπτει χαμηλός συντελεστή μικτού και καθαρού κέρδους.
11. Σε περίπτωση χρήσης αναπτυξιακών νόμων, λόγω του ότι υπάρχουν πολλές περιπτώσεις φοροδιαφυγής από επιχειρήσεις που επωφεληθήκαν από αναπτυξιακό νόμο.

4.5 Κατάργηση Κώδικα Βιβλίων & Στοιχείων – Υιοθέτηση Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών

Η φορολογική μεταρρύθμιση η οποία ξεκίνησε με τον Νόμο 3842/2010 «Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης, αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις», επέφερε αλλαγές και στον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, ο οποίος καταργήθηκε και υιοθετήθηκε ο Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών. Ο Νόμος 4093/2012 περιλαμβάνει όλες τις διατάξεις για τον Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών.

Σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στο νομοσχέδιο καταργείται η θεώρηση όλων των βιβλίων και των φορολογικών στοιχείων, καταργείται η τήρηση πρόσθετων βιβλίων, καταργείται η έκδοση δελτίων αποστολής και η έκδοση αποδείξεων δαπανών. Αυτό σημαίνει ότι παρέχεται η δυνατότητα προς τις επιχειρήσεις να εκδίδουν αθεώρητες χειρόγραφες αποδείξεις καθώς και αθεώρητα τιμολόγια. Επίσης μια νέα αλλαγή είναι η δυνατότητα έκδοσης αποδείξεων με φορολογικές ταμειακές μηχανές ακόμα και από τους ελεύθερους επαγγελματίες.

Εξακολουθεί να ισχύει η απαλλαγή από τη τήρηση βιβλίων και από την έκδοση αποδείξεων λιανικής τα φυσικά πρόσωπα τα οποία έχουν τζίρο έως 5.000€, όμως από αυτή την κατηγορία εξαιρούνται οι ελεύθεροι επαγγελματίες όπως είναι οι γιατροί, οι δικηγόροι κ.λπ., οι οποίοι υποχρεούνται να τηρούν βιβλία και να εκδίδουν αποδείξεις.

Ο στόχος των νέων αυτών ρυθμίσεων έγκειται στην άρση των δυσλειτουργιών οι οποίες οφείλονταν στο προηγούμενο θεσμικό πλαίσιο, οι διατάξεις του οποίου δεν μπορούσαν να συμβαδίσουν με την εξέλιξη της τεχνολογίας και με τις νέες μορφές συναλλαγών και οικονομικών σχέσεων.

Μέσω των διατάξεων του δεύτερου κεφαλαίου του Νόμου 3842/2010, το οποίο αναφέρεται στο Κώδικα Βιβλίων και στοιχείων και στις τροποποιήσεις του, τίθενται οι βάσεις έτσι ώστε οι νέες τεχνολογίες πληροφορικής να χρησιμοποιούνται από τις φορολογικές αρχές. Συγκεκριμένα να μπορεί να γίνεται ασφαλής ηλεκτρονική ανταλλαγή δεδομένων, τα οποία θα μπορούν να αξιοποιηθούν τόσο από τις φορολογικές αρχές όσο και από τους συναλλασσόμενους.

Η νέα φορολογική μεταρρύθμιση εισήγαγε σημαντικές αλλαγές και καινοτομίες για τον ηλεκτρονικό έλεγχο και για την διασφάλιση των συναλλαγών, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 20 «Για συναλλαγές επιτηδευματιών με άλλους επιτη-δευματίες και πρόσωπα που αναφέρονται στην παρά-γραφο 3 του άρθρου 2 του Κ.Β.Σ. τα δεδομένα των φορολογικών στοιχείων, που εκδίδονται, διαβιβάζονται ηλεκτρονικά σε βάση δεδομένων της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών».

Οι διατάξεις του Νόμου 3842/2010 και του Νόμου 4093/2012, έχουν ως στόχο η φορολογική απεικόνιση των συναλλαγών και η διασταύρωση τους να μπορεί να γίνει ηλεκτρονικά, έτσι ώστε να περιοριστούν οι υποχρεώσεις των επιχειρήσεων, να μειωθεί το λειτουργικό κόστος το οποίο απαιτούνταν για την απεικόνιση των συναλλαγών. Συγκεκριμένα με βάση την αιτιολογική έκθεση του εν λόγω νομοσχεδίου, με τις προτεινόμενες διατάξεις:

- «επιτυγχάνεται απλοποίηση, εκσυγχρονισμός και περιορισμός των γραφειοκρατικών αγκυλώσεων,
- ενισχύεται η διαφάνεια στις σχέσεις υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών και επιχειρήσεων,
- ενισχύεται το αίσθημα δικαίου των πολιτών και ενθαρρύνεται η επιχειρηματικότητα με ταυτόχρονη διασφάλιση των συμφερόντων και των εσόδων του Δημοσίου και χωρίς να επηρεάζονται διατάξεις, που πηγάζουν από ενωσιακές υποχρεώσεις» (taxheaven, 6/11/2012).

Υπόχρεοι απεικόνισης συναλλαγών, σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του άρθρου 1 του Νόμου 4093/2012, είναι «Κάθε ημεδαπό πρόσωπο των παραγράφων 1 και 4 του άρθρου 2 και των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 101 του ν. 2238/1994, κοινοπραξία, κοινωνία ή νομική οντότητα που ασκεί δραστηριότητα στην ελληνική επικράτεια και αποβλέπει στην απόκτηση εισοδήματος από εμπορική ή βιομηχανική ή βιοτεχνική ή γεωργική επιχείρηση ή από ελευθέριο επάγγελμα ή από οποιαδήποτε άλλη επιχείρηση, καθώς και οι αστικές κερδοσκοπικές ή μη εταιρείες, έχει τις υποχρεώσεις του παρόντος νόμου σχετικά με την τήρηση βιβλίων, έκδοση στοιχείων και υποβολή δεδομένων για διασταύρωση».

Επίσης η δεύτερη παράγραφος του ίδιου άρθρου προβλέπει επίσης ότι υπόχρεοι απεικόνισης συναλλαγών είναι και κάθε αλλοδαπό πρόσωπο ή νομική οντότητα που αποκτά πραγματική-φυσική επαγγελματική εγκατάσταση στην ελληνική επικράτεια ή ασκεί δραστηριότητα στην ελληνική επικράτεια αποβλέποντας στην απόκτηση εισοδήματος από εμπορική ή βιομηχανική ή βιοτεχνική ή γεωργική επιχείρηση ή από ελευθέριο επάγγελμα ή από οποιαδήποτε άλλη επιχείρηση.

Οι υπόχρεοι απεικόνισης συναλλαγών, τηρούν απλογραφικά (Β' Κατηγορίας) ή διπλογραφικά (Γ' Κατηγορίας) βιβλία, με βάση το ύψος των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων της προηγούμενης διαχειριστικής περιόδου, όπως παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα:

Βιβλία	Όρια ακαθάριστων εσόδων
Απλογραφικά (Β' Κατηγορίας)	μέχρι και 1.500.000 ευρώ
Διπλογραφικά (Γ' Κατηγορίας)	άνω των 1.500.000 ευρώ

Πηγή: Νόμος 4093/2012

Συνοπτικά οι σημαντικότερες αλλαγές που περιλαμβάνει ο Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών είναι οι εξής:

- Κατάργηση των διατάξεων του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων σχετικά με το κύρος των βιβλίων.
- Γίνεται διαχωρισμός των λογιστικών βιβλίων σε δύο κατηγορίες απλογραφικά και διπλογραφικά. Ο διαχωρισμός γίνεται σύμφωνα με το είδος της επιχείρησης, το αντικείμενο εργασιών και το ύψος των ακαθάριστων εσόδων που διαθέτει.

- Καταργείται η θεώρηση των φορολογικών βιβλίων και στοιχείων
- Το δελτίο αποστολής αποτελεί πλέον το μοναδικό συνοδευτικό φορολογικό στοιχείο των εμπορευμάτων.
- Καταργείται η υποχρέωση έκδοσης δελτίου αποστολής για μη εμπορεύσιμα αγαθά.
- Η έκδοση ηλεκτρονικών τιμολογίων γίνεται πιο απλή και επιπλέον ως στοιχεία που έχουν θέση τιμολογίου γίνονται δεκτά όλα τα έγγραφα ή μηνύματα σε χαρτί ή με ηλεκτρονική μορφή, τα οποία πληρούν τους όρους που καθορίζονται από τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών.
- Κατάργηση έκδοσης αποδείξεων δαπανών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

5.1 Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Σύμφωνα με έρευνες ένα τρισεκατομμύριο ευρώ χάνονται κάθε χρόνο στην Ευρωπαϊκή Ένωση εξαιτίας της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής. Τα μέτρα τα οποία προβλέπονται στο νέο σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την «Καταπολέμηση της Φορολογικής Απάτης και της Φοροδιαφυγής», έχουν ως στόχο μέσω της συνεργασίας των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων να σφίξει ο κλοιός γύρω από τα φυσικά και νομικά πρόσωπα τα οποία δεν καταβάλουν τους φόρους που τους αναλογούν.

Επίσης μέσω του συγκεκριμένου σχεδίου δράσης τονίζεται η σημασία της φορολογίας για την δημοσιονομική εξυγίανση των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της φορολογικής απάτης προστατεύονται τα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού.

Σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στο σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα πρέπει να υπάρξει αποφασιστική καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής, το οποίο θα έχει ως αποτέλεσμα να προκύψουν δισεκατομμύρια πρόσθετων εσόδων για τους προϋπολογισμούς των Ευρωπαϊκών χωρών.

Για να γίνουν αποδεκτές από κοινωνικής και πολιτικής πλευράς οι απαραίτητες μεταρρυθμίσεις, θα πρέπει να υπάρχει δικαιοσύνη, δηλαδή οι προβλεπόμενες φορολογικές επιβαρύνσεις θα πρέπει να κατανέμονται με ισότιμο τρόπο. Λόγω του ότι όπως έχει προαναφερθεί η άνιση κατανομή των φορολογικών επιβαρύνσεων, αποτελεί ένας από τους παράγοντες πρόκλησης της φοροδιαφυγής.

Αναγκαία κρίνεται η λήψη μέτρων όχι μόνο σε εθνικό επίπεδο αλλά σε Ευρωπαϊκό και σε παγκόσμιο. Όταν υπάρχει συνεργασία μεταξύ των κυβερνήσεων για την καταπολέμηση του φαινομένου της φοροδιαφυγής υπάρχουν καλύτερα αποτελέσματα, λόγω της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας όταν δεν εφαρμόζονται μέτρα πρόληψης και καταπολέμησης από όλα τα κράτη, οι φορολογούμενοι εκμεταλλευόμενοι τις εθνικές αναντιστοιχίες και τα κενά της νομοθεσίας, βρίσκουν

ευκολότερα τρόπους να φοροδιαφεύγουν. Ενώ όταν εφαρμόζονται κοινά μέτρα από όλους, μειώνονται οι πιθανότητες φοροδιαφυγής.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει προβεί στην ανάπτυξη εργαλείων για την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής. Ένα από αυτά τα εργαλεία είναι η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία σχετίζεται με την διαφάνεια, την ανταλλαγή πληροφοριών και την διοικητική συνεργασία. Επίσης έχει προωθήσει ειδικές συστάσεις ανά κάθε χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχετικά με την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Προτεραιότητα για τα κράτη μέλη είναι όλες οι βελτιώσεις που απαιτούνται για τα εθνικά τους συστήματα. Συγκεκριμένα το σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την «Καταπολέμηση της Φορολογικής Απάτης και της Φοροδιαφυγής», χωρίζεται σε δύο επιμέρους ενότητες στις οποίες περιλαμβάνονται τα μέτρα εθνικό επίπεδο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο αντίστοιχα.

5.1.1 Μέτρα Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε Εθνικό Επίπεδο

Τα μέτρα τα οποία προωθούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής σε εθνικό επίπεδο, έχουν ως στόχο την αύξηση των φορολογικών εσόδων, την μείωση της παραοικονομίας, και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών διοικητικών υπηρεσιών.

Τα κράτη μέλη καλούνται να εφαρμόσουν τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις που απευθύνονται σε αυτά, έτσι ώστε να αντιμετωπίσουν την πρόκληση βελτίωσης της φορολογικής διακυβέρνησης. Μεταξύ των μέτρων για τη βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης και την προώθηση αποτελεσματικότερων φορολογικών διοικητικών υπηρεσιών είναι τα εξής:

- η ανάπτυξη στρατηγικής για τη συμμόρφωση και η στοχοθέτηση των προσπαθειών για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής,
- η επέκταση της χρησιμοποίησης πληροφοριών από τρίτα μέρη,
- η προετοιμασία προσυμπληρωμένων φορολογικών δηλώσεων,
- συντονισμένες προσπάθειες για τη μείωση του μεγέθους της παραοικονομίας, για παράδειγμα με την ποινικοποίηση του αγοραστή αδήλωτης εργασίας, τη χρησιμοποίηση υποχρεωτικών ηλεκτρονικών πληρωμών για αγορές πάνω από

ένα ορισμένο όριο ή την προσφυγή σε νομισματικά κίνητρα για δηλώσεις (φορολογικές εκπτώσεις).

Επίσης τα κράτη μέλη καλούνται να εφαρμόσουν πλήρως τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τους φορολογικούς παραδείσους και τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό, ιδίως όσον αφορά τον εντοπισμό τρίτων χωρών που δεν εφαρμόζουν ελάχιστα πρότυπα καλής διακυβέρνησης σε φορολογικά θέματα, την παροχή τεχνικής βοήθειας στις τρίτες χώρες που επιθυμούν να συμμορφωθούν, καθώς και μέτρα για να αποφεύγεται η διπλή μη φορολόγηση.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δύναται να παράσχει στήριξη και τεχνική βοήθεια σε κάθε κράτος μέλος που τη χρειάζεται με σκοπό την ενίσχυση του φορολογικού του συστήματος σε σχέση με τη φοροδιαφυγή και την βελτίωση της διαδικασίας είσπραξης φόρων. Για παράδειγμα στην χώρα μας, υπάρχει συγκεκριμένη ομάδα δράσης η οποία συνεργάζεται με εμπειρογνώμονες από κράτη μέλη, συμβάλλοντας ενεργά στην ανάπτυξη ενός ισχυρότερου φορολογικού συστήματος για την εξασφάλιση ποιοτικών εσόδων, και σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχουν ήδη αρχίσει να γίνονται αισθητά θετικά αποτελέσματα .

5.1.2 Μέτρα Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε Επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης

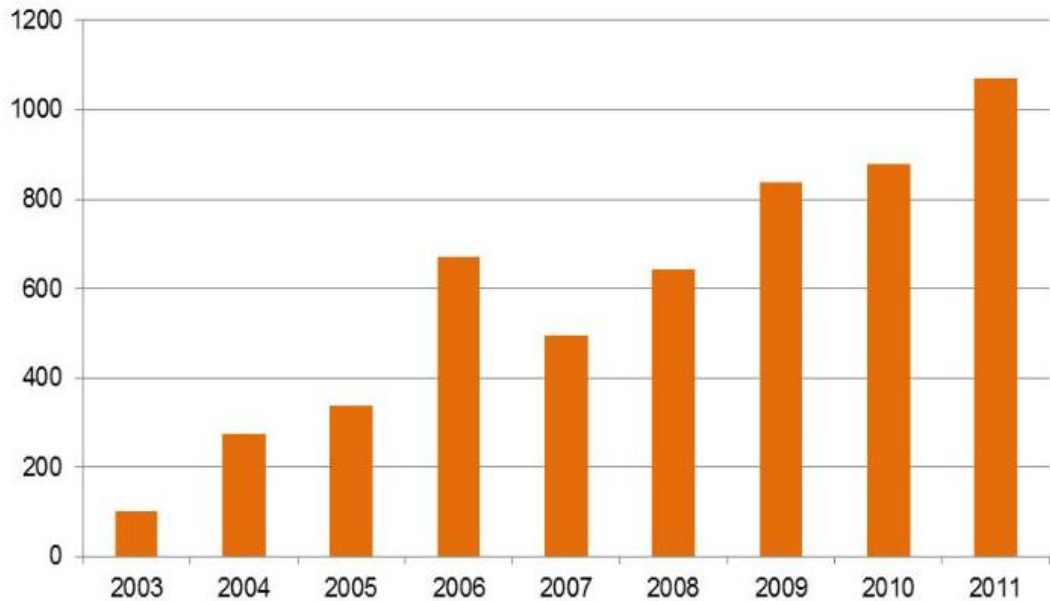
Όπως προαναφέρθηκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει προβεί στην ανάπτυξη ολόκληρου φάσματος εργαλείων για την βελτίωση της ικανότητας των κρατών μελών ως προς την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής. Το σύστημα το οποίο έχει αναπτύξει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στηρίζεται την αρχή της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών, η οποία σχεδιάστηκε το 2003 και εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στην οδηγία για την φορολόγηση των αποταμιεύσεων το 2005. Η οδηγία αυτή αποτελεί ένα μεγάλο βήμα για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής λόγω του ότι επιτρέπει την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών και οι οποίες σχετίζονται με φορολογούμενους κατοίκους αλλοδαπής για αξία μέχρι είκοσι δισεκατομμύρια ευρώ. Το φάσμα εργαλείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και φοροδιαφυγής είναι το εξής:

- «Η οδηγία της ΕΕ για τη φορολόγηση των αποταμιεύσεων (η οποία ισχύει από το 2005) προβλέπει την αρχή της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών, με εξαίρεση την Αυστρία και το Λουξεμβούργο που εφαρμόζουν προσωρινά

καθεστώς παρακράτησης φόρου στην πηγή. Το 2008, η Επιτροπή πρότεινε να εξαλειφθούν τα νομικά κενά στην οδηγία με την επέκτασή της σε επενδυτικά κεφάλαια, συντάξεις, καινοτόμα χρηματοδοτικά μέσα και πληρωμές που καταβάλλονται μέσω καταπιστευματικών ιδρυμάτων. Η οδηγία αυτή αναμένεται να εγκριθεί από το Συμβούλιο.

- Οι συμφωνίες της ΕΕ σχετικά με αποταμιεύσεις με την Ελβετία, το Λιχτενστάιν, την Ανδόρα, το Μονακό και τον Άγιο Μαρίνο (που ισχύουν από το 2005) αποβλέπουν στην εξασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού μεταξύ της ΕΕ και των γειτόνων της. Τον Ιούλιο του 2011, η Επιτροπή ζήτησε από το Συμβούλιο την εντολή να αρχίσει διαπραγματεύσεις με αυτές τις πέντε χώρες και να προσαρμόσει το πεδίο εφαρμογής αυτών των συμφωνιών με την αναθεωρημένη οδηγία της ΕΕ για τη φορολόγηση των αποταμιεύσεων. Το Συμβούλιο δεν έχει συμφωνήσει ακόμη να χορηγήσει την εντολή.
- Η οδηγία για τη διοικητική συνεργασία στον τομέα της άμεσης φορολογίας προβλέπει την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών σε πέντε νέους τομείς από το 2015 (το εισόδημα από απασχόληση, τις αμοιβές διοικητικών στελεχών, τα προϊόντα ασφάλειας ζωής, τις συντάξεις και την κυριότητα ακίνητης περιουσίας και το εισόδημα από αυτήν) με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες. Το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας μπορεί να επεκταθεί στα μερίσματα, το κεφαλαιακό κέρδος και τις αμοιβές για δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας (royalties) μετά το 2017 με απόφαση του Συμβουλίου. Επίσης, εμποδίζει τα κράτη μέλη να αρνούνται την παροχή πληροφοριών απλά και μόνο επειδή οι πληροφορίες κατέχονται από τις τράπεζες.
- Ο κανονισμός περί διοικητικής συνεργασίας στον τομέα του ΦΠΑ έχει τεθεί σε ισχύ από το 2012. Η ΕΕ είναι πρωτοπόρος σε αυτόν τον τομέα, ο οποίος διέπει τον τρόπο με τον οποίο οι φορολογικές υπηρεσίες και τα τελωνεία στα κράτη μέλη συγκεντρώνουν και ανταλλάσσουν πληροφορίες με άλλα κράτη μέλη σχετικά με τον ΦΠΑ. Επίσης, αναβαθμίζει τις βάσεις δεδομένων σχετικά με τους υποκείμενους στον ΦΠΑ και τις ενδοκοινοτικές πράξεις που εκτελούν με σκοπό την ανίχνευση της φορολογικής απάτης στον τομέα αυτό, καθώς και τη μείωσή της. Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζεται η εξέλιξη της είσπραξης των φορολογικών εσόδων με την συνδρομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Φαίνεται

ξεκάθαρα ότι υπάρχει ραγδαία αύξηση στην είσπραξη των φορολογικών εσόδων από το 2003 έως το 2011.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

- Η νέα οδηγία για την αμοιβαία συνδρομή για την είσπραξη φόρων, η οποία ισχύει από το 2010, βελτιώνει την ικανότητα των κρατών μελών κατά τη διασυνοριακή είσπραξη φόρων. Η οδηγία αυτή επιτρέπει την εφαρμογή σε άλλο κράτος μέλος και ενισχύει τη δυνατότητα να λαμβάνονται προληπτικά μέτρα σε άλλο κράτος μέλος για την είσπραξη των απαιτήσεων που δεν έχουν διακανονιστεί αμέσως από φορολογούμενους.
- Ο μηχανισμός ταχείας αντίδρασης για την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ προτάθηκε από την Επιτροπή τον Ιούλιο του 2012. Η αλυσιδωτή απάτη «τύπου carousel» (ενδοκοινοτική απάτη του «αφανούς εμπόρου») είναι μια από τις πιο συνηθισμένες μορφές διασυνοριακής απάτης στον τομέα του ΦΠΑ. Ο μηχανισμός που προτείνεται από την Επιτροπή προβλέπει μια επείγουσα διαδικασία που της δίνει τη δυνατότητα να εξουσιοδοτεί τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν εξαίρεση στον γενικό κανόνα των ενδοκοινοτικών συναλλαγών εντός ενός μηνός από τη διαπίστωση μεγάλης απάτης στον τομέα του ΦΠΑ.
- Οδηγία αντιστροφής της επιβάρυνσης ΦΠΑ προτάθηκε από την Επιτροπή το 2009 και εγκρίθηκε εν μέρει τον Μάρτιο του 2010 (μόνο σχετικά με τα

δικαιώματα εκπομπής CO₂). Η έγκριση του υπόλοιπου μέρους της πρότασης οδηγίας θα επιτρέψει στα κράτη μέλη να εφαρμόσουν τον μηχανισμό αντιστροφής της επιβάρυνσης σε προμήθειες διαφόρων ειδών προϊόντων και υπηρεσιών για τις οποίες η αλυσιδωτή απάτη είναι ήδη γνωστό ότι επηρεάζει αρκετά κράτη μέλη.

- Το σχέδιο δράσης της Επιτροπής για την περαιτέρω ενίσχυση της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και της φοροδιαφυγής (Δεκέμβριος 2012) περιλαμβάνει περισσότερα από 30 μέτρα που αφορούν ιδιώτες, εταιρείες και μη συνεργάσιμες δικαιοδοσίες. Ως μέρος του σχεδίου δράσης, η Επιτροπή δρομολόγησε μια πλατφόρμα για χρηστή διακυβέρνηση στον φορολογικό τομέα, η οποία φέρνει σε επαφή κυβερνήσεις, ΜΚΟ και επιχειρήσεις για τον συντονισμό της υλοποίησης του σχεδίου δράσης.
- Η Επιτροπή πρότεινε νομοθεσία για την επικαιροποίηση του πλαισίου που διέπει την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τις μεταφορές κεφαλαίων (Φεβρουάριος 2013), ώστε να ενισχυθούν οι ισχύοντες κανόνες της ΕΕ, με την επέκταση του πεδίου εφαρμογής και την αντιμετώπιση νέων απειλών και τον εντοπισμό ευάλωτων περιοχών. Επίσης, η πρόταση θεσπίζει σαφέστερους μηχανισμούς για τον προσδιορισμό των πραγματικών δικαιούχων, συμπεριλαμβανομένων αυτών που καλύπτονται από διάφορες οντότητες. Η πρόταση εκκρεμεί ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.
- Η θέσπιση νέων κανόνων της ΕΕ σχετικά με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζών θα αυξήσει τη διαφάνεια σχετικά με τις δραστηριότητες πολυεθνικών τραπεζών. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να παράσχουν πληροφορίες σχετικά με 6 νέα στοιχεία συμπεριλαμβανομένου του κύκλου εργασιών, των κερδών και των φόρων σε κάθε χώρα της ΕΕ και σε κάθε τρίτη χώρα στην οποία αναπτύσσουν δραστηριότητες. Η νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με τους διαχειριστές οργανισμών εναλλακτικών επενδύσεων περιέχει επίσης σημαντικούς όρους για τη φορολογική συμμόρφωση και συνεργασία οι οποίοι πρέπει να πληρούνται προτού καταστεί δυνατή η διάθεση ενός αμοιβαίου κεφαλαίου στην αγορά της ΕΕ.

- Οι τροποποιήσεις που συμφωνήθηκαν στους λογιστικούς κανόνες της ΕΕ θα θεσπίσουν ένα σύστημα υποβολής εκθέσεων ανά χώρα (CBCR). Το σύστημα αυτό θα καλύπτει μεγάλες ιδιωτικές εισηγμένες εταιρείες ή επιχειρήσεις της ΕΕ οι οποίες δραστηριοποιούνται στους τομείς του πετρελαίου, του φυσικού αερίου, των εξορύξεων ή της υλοτομίας. Η υποβολή εκθέσεων σχετικά με τους φόρους, τα δικαιώματα εκμετάλλευσης και τα μόνους που καταβάλλουν οι πολυεθνικές εταιρείες στις κυβερνήσεις των χωρών υποδοχής, αποτελεί σημαντικό βήμα προόδου για φορολογική διαφάνεια καθώς και για την καταπολέμηση της διαφθοράς και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.»

Οι κινήσεις και τα μέτρα τα οποία πρέπει να ληφθούν σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με το σχέδιο δράσης είναι:

- «Το Συμβούλιο θα πρέπει να εγκρίνει την προτεινόμενη αναθεώρηση της οδηγίας για τη φορολόγηση των αποταμιεύσεων και να δώσει στην Επιτροπή τις εντολές να διαπραγματευθεί ισοδύναμες βελτιώσεις στις υφιστάμενες συμφωνίες με τις γειτονικές χώρες. Το σχέδιο συμφωνίας Ε.Ε. - Λιχτενστάιν για την καταπολέμηση της απάτης και τη φορολογική συνεργασία, καθώς και η εντολή για την έναρξη διαπραγματεύσεων με άλλες γειτονικές χώρες της ΕΕ θα πρέπει επίσης να εγκριθούν από το Συμβούλιο.
- Εν αναμονή των μέτρων για την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ ιδίως ο μηχανισμός ταχείας αντίδρασης θα πρέπει επίσης να εγκριθεί από το Συμβούλιο.
- Σύμφωνα με το σχέδιο δράσης της Επιτροπής για την ενίσχυση της καταπολέμησης της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής του Δεκεμβρίου 2012, τα κράτη μέλη θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα σε συγκεκριμένα επακόλουθα μέτρα. Η αρχή της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών εντός της ΕΕ θα πρέπει να επεκταθεί σε όλα τα σχετικά είδη εσόδων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα υποβάλει νομοθετική πρόταση για την τροποποίηση της οδηγίας της ΕΕ σχετικά με τη διοικητική συνεργασία με σκοπό να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών στο επίπεδο της ΕΕ. Στόχος είναι να εξασφαλιστεί η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με μερίσματα, κέρδη κεφαλαίου και άλλα

εισοδήματα από το 2015, την ημερομηνία κατά την οποία η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών θα καταστεί επίσης το πρότυπο της ΕΕ για τα έσοδα από εισοδήματα από την απασχόληση, τις αμοιβές διοικητικών στελεχών, τα προϊόντα ασφάλειας ζωής, τις συντάξεις και την κυριότητα ακίνητης περιουσίας και το εισόδημα από αυτήν. Η πρόταση θα αφορά επίσης την τρέχουσα επιλογή που έχουν οι φορολογικές διοικητικές υπηρεσίες να μην δηλώνουν πληροφορίες που δεν είναι «διαθέσιμες». Παράλληλα, οι εργασίες σε τεχνικό επίπεδο θα προχωρήσουν επειγόντως με την επέκταση σε όλες τις σχετικές μορφές εσόδων των ισχυόντων πρότυπων μορφοτύπων ΤΠ και των ασφαλών διαύλων επικοινωνίας που χρησιμοποιούνται για την ανταλλαγή πληροφοριών.»

5.2 Μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα λόγω του αυξημένου ποσοστού φοροδιαφυγής, κύριο μέλημα της εκάστοτε κυβέρνησης αποτελεί η καταπολέμηση της. Ιδιαίτερα στην σημερινή εποχή όπου όπως προαναφέρθηκε τίθενται μέτρα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής τα οποία καλούνται να εφαρμόσουν όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ένα παραπάνω η Ελλάδα η οποία λόγω του εξωτερικού δανεισμού βρίσκεται υπό επιτήρηση.

Με τον Νόμο 3943/2011 ο οποίος είχε ως θέμα «Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, στελέχωση των ελεγκτικών υπηρεσιών και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών» ψηφίστηκε ότι στα πλαίσια του Εθνικού Επιχειρησιακού Προγράμματος Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής, κάθε τρία χρόνια θα εκπονείται σχέδιο δράσεων για την αντιμετώπιση και την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, εισηγήσεις για θεσμικές αλλαγές και μέτρα για την αποτελεσματική και συντονισμένη λειτουργία των φορολογικών, δικαστικών και διωκτικών αρχών.

Επίσης στο ίδιο νόμο υπάρχει αναφορά για τις κυρώσεις οι οποίες επιβάλλονται, σε όποιον δεν καταβάλει για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τεσσάρων μηνών τα βεβαιωμένα χρέη προς το Δημόσιο, στις Διευθύνσεις Οικονομικών Υπηρεσιών, στα τελωνεία, στα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, στις επιχειρήσεις και στους οργανισμούς του ευρύτερου δημόσιου τομέα, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης:

- έως ένα χρόνο, εφόσον το συνολικό χρέος από κάθε αιτία, συμπεριλαμβανομένων των κάθε είδους τόκων ή προσαυξήσεων μέχρι την ημερομηνία σύνταξης του πίνακα χρεών, υπερβαίνει το ποσό των πέντε χιλιάδων ευρώ
- έξι τουλάχιστον μηνών, εφόσον το συνολικό χρέος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ανωτέρω περίπτωση, υπερβαίνει το ποσό των δέκα χιλιάδων ευρώ
- ενός τουλάχιστον έτους, εφόσον το συνολικό χρέος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην πρώτη περίπτωση, υπερβαίνει το ποσό των πενήντα χιλιάδων ευρώ
- τριών τουλάχιστον ετών, εφόσον το συνολικό χρέος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην πρώτη περίπτωση, υπερβαίνει το ποσό των εκατόν πενήντα χιλιάδων ευρώ (αρ.3, παρ.1, Νόμος 3943/2011).

Σε περίπτωση που κάποιος προκειμένου την μη πληρωμή φόρου εισοδήματος, ή την μειωμένη πληρωμή του, αποκρύπτει καθαρά εισόδημα, αποφεύγοντας να υποβάλει δήλωση ή υποβάλλοντας ψευδή δήλωση, τότε τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα ετών. Για τις περιπτώσεις αποφυγής πληρωμής Φόρου Προστιθέμενης Αξίας προβλέπεται επίσης κάθειρξη έως δέκα ετών (αρ.3, παρ.2, Νόμος 3943/2011).

Όπως έχει προαναφερθεί ένας από τους παράγοντες ο οποίος ωφελεί την φοροδιαφυγή είναι οι φορολογικές διαδικασίες, μέσω των οποίων πραγματοποιείται και ο φορολογικός έλεγχος των φυσικών και νομικών προσώπων. Σύμφωνα με μελέτη η οποία πραγματοποιήθηκε από το Οικονομικό Επιμελητήριο Αθηνών, πολλοί από τους φοροφυγάδες θεωρούν ότι υπάρχει μικρή πιθανότητα εντοπισμού τους από την φορολογική Διοίκηση. Στις 26 Ιουλίου του 2013 δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο Νόμος 4174/2013 με θέμα «Φορολογικές Διαδικασίες και άλλες Διατάξεις», με τον οποίο καθορίζεται εκ νέου η διαδικασία προσδιορισμού, βεβαίωσης και είσπραξης των εσόδων του Δημοσίου, καθώς επίσης και οι προβλεπόμενες κυρώσεις σε περιπτώσεις φοροδιαφυγής.

Ο νέος αυτός Νόμος καθορίζει όλες τις φορολογικές διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένου και του τρόπου με τον οποίο θα διεξάγονται οι φορολογικοί έλεγχοι, οι πληροφορίες οι οποίες πρέπει να αντλούνται από τα φυσικά πρόσωπα και από τις επιχειρήσεις, έτσι ώστε να μπορεί να υπάρχει διασταύρωση των απαραίτητων

στοιχείων και να διαπιστώνεται ευκολότερα το ενδεχόμενο φοροδιαφυγής ή φοροαποφυγής.

Ο Νόμος 4174/2013 σε συνδυασμό με τον Νόμο 4172/2013 ο οποίος αποτελεί και τον νέο Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, αλλά και ο Νόμος 4093/2012 ο οποίος περιλαμβάνει όλες τις διατάξεις για τον Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών, αποτελούν τις αλλαγές στην φορολογική νομοθεσία, στις οποίες προέβη η κυβέρνηση ώστε να υπάρξει απλοποίηση και εκσυγχρονισμός των φορολογικών διατάξεων της χώρας, όπως ορίζει και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Μερικές από τις ενέργειες στις οποίες έχει προβεί η κυβέρνηση τα τελευταία χρόνια για την πάταξη της φοροδιαφυγής είναι:

- Πραγματοποιήθηκε έλεγχος για υποθέσεις φυσικών προσώπων μεγάλου πλούτου, οι οποίες είχαν συγκεντρωθεί από την ομάδα ελέγχου φορολογούμενων μεγάλου πλούτου. Τα αποτελέσματα του ελέγχου παρουσιάζονται στην επόμενη ενότητα.
- Τέθηκαν υψηλοί στόχοι υποθέσεων, τόσο από αριθμητική άποψη όσο και από άποψη μεγέθους, για την Δ.Ο.Υ. Μεγάλων Επιχειρήσεων και για τη μονάδα ελέγχου φυσικών προσώπων μεγάλου πλούτου.
- Πραγματοποιείται έλεγχος εμβασμάτων στο εξωτερικό.
- Έγινε έλεγχος της λίστας Lagarde, η οποία περιλάμβανε 2.062 περιπτώσεις, από το Σ.Δ.Ο.Ε. Αρχικά στο πρώτο στάδιο έγινε ταυτοποίηση των φυσικών και νομικών προσώπων. Κατά το δεύτερο στάδιο έγινε άνοιγμα των λογαριασμών και σύγκριση με τα δηλωθέντα εισοδήματα.
- Πραγματοποιείται δειγματοληπτικός έλεγχος από ορκωτούς λογιστές, σε εταιρείες που υποχρεούνται σε έκδοση φορολογικού πιστοποιητικού.
- Συγκεντρώνονται και επεξεργάζονται στοιχεία τα οποία αφορούν εξωχώριες (Off-shore) εταιρείες με ακίνητη περιουσία. Λόγω του ότι ένας σύνηθες τρόπος φοροδιαφυγής είναι μέσω της αγοροπωλησίας ακινήτων με την χρήση μεσαζόντων.
- Γίνεται συγκέντρωση των απαραίτητων στοιχείων των δαπανών έτσι ώστε να γίνεται διασταύρωση με τις φορολογικές δηλώσεις. Όπως είναι το μέτρο συλλογής αποδείξεων από τους φορολογούμενους (koolnews, 14/4/2013).

- Εκτός από το Σ.Δ.Ο.Ε., τώρα δικαίωμα αναστολής λειτουργίας επαγγελματικών εγκαταστάσεων τα οποία ανήκουν σε παραβάτες επιτηδευματίες, έχουν και τα ελεγκτικά όργανα της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων.
- Οι φορολογικοί έλεγχοι πραγματοποιούνται επί εικοσιτετραώρου.
- Με έγγραφη εντολή οι ελεγκτές μπορούν να προσδιορίσουν το δηλωθέν εισόδημα, με οποιοδήποτε στοιχείο προσδιορίζει τις προσωπικές δαπάνες διαβίωσης του φορολογουμένου.
- Η Εφορία σε περιπτώσεις μεγάλης φοροδιαφυγής ύψους 150.000 ευρώ για Φόρο Προστιθέμενης Αξίας και 300.000 ευρώ για εισόδημα δύναται να μην παραλαμβάνει, ούτε να χορηγεί έγγραφα (ενημερότητα κ.λπ.) τα οποία απαιτούνται για την μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων (Σιωμόπουλος, 21/12/2013).

5.3 Αποτελέσματα ελέγχου για την φοροδιαφυγή του Κέντρου Ελέγχου Φυσικών Προσώπων Μεγάλου Πλούτου

Το Κέντρο Ελέγχου Φυσικών Προσώπων Μεγάλου Πλούτου (ΚΕΦΟΜΕΠ) της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων του Υπουργείου Οικονομικών, στα πλαίσια της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής πραγματοποίησε 181 ελέγχους από την αρχή του 2014 έως και το πρώτο δεκαήμερο του Μαΐου του 2014, οι οποίοι συνολικά βεβαίωσαν 25.430.558 ευρώ, εκ των οποίων έχουν ήδη εισπραχθεί το ποσό των 7.130.558 ευρώ. Ειδικότερα σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομικών:

- «Έλεγχος εμβασμάτων εξωτερικού»: Ολοκληρώθηκαν 91 έλεγχοι, οι οποίοι συνολικά έχουν βεβαιώσει 1.700.000 ευρώ εκ των οποίων έχουν ήδη εισπραχθεί 1.600.000 ευρώ και εκκρεμούν 12.473.500 ευρώ. Επιπλέον έχουν ήδη ξεκινήσει και βρίσκονται στο τελικό στάδιο ελέγχου 242 υποθέσεις.
- Έλεγχος Off-shore εταιρειών: Ολοκληρώθηκαν 18 τακτικοί φορολογικοί έλεγχοι, οι οποίοι συνολικά έχουν βεβαιώσει 5.700.000 ευρώ και εκκρεμούν για βεβαίωση 5.700.000 λόγω άσκησης ενδίκων μέσων. Επιπλέον έχουν ήδη ξεκινήσει και βρίσκονται στο τελικό στάδιο ελέγχου 60 έλεγχοι
- Έλεγχος με έμμεσες τεχνικές: Ολοκληρώθηκαν 2 τακτικοί φορολογικοί έλεγχοι, οι οποίοι συνολικά έχουν βεβαιώσει 430.558 ευρώ το οποίο έχει ήδη εισπραχθεί και 3 επιπλέον φορολογικοί έλεγχοι για τους οποίους έχει

συνταχθεί προσωρινό σημείωμα ελέγχου με προσωρινό διορθωτικό προσδιορισμό φόρου, ποσό 1.812.763 ευρώ. Επιπλέον έχουν ήδη ξεκινήσει και βρίσκονται σε διάφορα στάδια ελέγχου 47 τακτικοί φορολογικοί έλεγχοι με χρήση των έμμεσων τεχνικών.

- Έλεγχος υποθέσεων μεγάλου πλούτου (ΜΠΥΕ): Ολοκληρώθηκαν 70 υποθέσεις τακτικού φορολογικού ελέγχου, οι οποίοι συνολικά έχουν βεβαιώσει 17.600.000 ευρώ εκ των οποίων έχουν ήδη εισπραχθεί 5.100.000 ευρώ και εκκρεμούν για βεβαίωση λόγω άσκησης ενδίκων μέσων 5.400.000 ευρώ .
- Έλεγχοι μετά από Εισαγγελική παραγγελία: Έχει ανατεθεί με Εισαγγελική παραγγελία ο έλεγχος 25 υποθέσεων από την λίστα Lagarde οι οποίοι βρίσκονται στο στάδιο του ανοίγματος τραπεζικών λογαριασμών και της επεξεργασίας στοιχείων.»

Τα θετικά αποτελέσματα τα οποία επέφεραν οι έλεγχοι του ΚΕΦΟΜΕΠ για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, σύμφωνα με ανακοίνωση του Υπουργείου Οικονομικών:

- «Είναι προϊόν της βελτίωσης του θεσμικού πλαισίου σχετικά με τον τρόπο που διενεργούνται οι έλεγχοι. Ειδικά οι αλλαγές που επέφερε ο νέος Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας (Νόμος 4174/2013), εισάγοντας τη δυνατότητα μερικού ελέγχου από 1/1/2014, με σκοπό την ταχύτερη ολοκλήρωση των ελεγκτικών υποθέσεων. Επισημαίνεται ότι ο μερικός έλεγχος σε καμιά περίπτωση δεν σημαίνει ότι το Δημόσιο «αποποιείται» τη δυνατότητα του να επανέλθει μετέπειτα και για πιο ολοκληρωμένους ελέγχους, οι οποίοι ωστόσο καθυστερούν σε χρονική διάρκεια. Οι μερικοί έλεγχοι είναι πιο στοχευμένοι, αξιοποιούν άμεσα διαθέσιμα στοιχεία (π.χ. αρχείο εμβασμάτων εξωτερικού) και συνεπώς ολοκληρώνονται πολύ πιο γρήγορα, έναντι του πλήρους ελέγχου
- Στηρίζονται στην ηλεκτρονική διασύνδεση με τις τράπεζες, από όπου προκύπτει πρόσβαση των ελεγκτών στα υπόλοιπα τραπεζικών λογαριασμών των ελεγχόμενων. Οι σχετικές ηλεκτρονικές εφαρμογές επί του παρόντος επεκτείνονται έτσι ώστε μέχρι το τέλος του 2014 να υπάρχει πρόσβαση και στην αναλυτική κίνηση των τραπεζικών λογαριασμών των ελεγχόμενων, το οποίο θα αποτελέσει καταλυτικής σημασίας «εφόδιο» κατά της φοροδιαφυγής.

- Οφείλονται και στην αξιοποίηση νέων σύγχρονων τεχνικών έμμεσων ελέγχων, δηλαδή: Μέθοδος τεχνικής ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου, καθαρής θέσης του φορολογούμενου, ύψους τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά.»

Για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής το ΚΕΦΟΜΕΠ προχωράει στην δυναμική αύξηση των ελέγχων και συγκεκριμένα:

- στις 31/12/2013 οι έλεγχοι που ήταν σε εξέλιξη ήταν 108, ενώ στις 30/4/2014 είναι 1.307
- από 1/1/2014 έως και το πρώτο δεκαήμερο του Μαΐου 2014 ολοκληρώθηκαν, με τελική έκθεση και οριστική πράξη διορθωτικού προσδιορισμού του φόρου: 181 έλεγχοι και με προσωρινό σημείωμα ελέγχου και προσωρινό διορθωτικό προσδιορισμό φόρου: 302 έλεγχοι

Το ΚΕΦΟΜΕΠ στοχεύει μέχρι την λήξη του έτους 2014 να ολοκληρώσει τον έλεγχο 720 υποθέσεων εμβασμάτων και off-shore εταιρειών, καθώς επίσης κατ' ελάχιστο 40 υποθέσεις με μεθόδους έμμεσου ελέγχου, χρησιμοποιώντας όπου χρειάζεται και το πλαίσιο κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία μέσα από τα κεφάλαια και της ενότητες της ανέλυσε πλήρως το θέμα της φοροδιαφυγής. Ουσιαστικά, η φοροδιαφυγή είναι το σύνολο των ενεργειών τα οποία επιστρατεύουν τόσο τα φυσικά όσο και τα νομικά πρόσωπα με σκοπό την μη καταβολή των απαιτούμενων φόρων ή την εν μέρει καταβολή τους.

Πολλές φορές η έννοια της φοροδιαφυγής συγχέεται με την έννοια της φοροαποφυγής. Όμως αποτελούν δύο εντελώς διαφορετικές έννοιες και η διαφορά τους έγκειται στην νομιμότητα της κάθε πράξης, συγκεκριμένα η φοροδιαφυγή είναι το σύνολο των παράνομων ενεργειών οι οποίες χρησιμοποιούνται για την μη καταβολή των φόρων και διώκεται ποινικά, ενώ στην περίπτωση της φοροαποφυγής χρησιμοποιούνται νόμιμες ενέργειες για την αποφυγή πληρωμής των φόρων, δηλαδή είτε κενά της νομοθεσίας και "παραθυράκια" ή διατάξεις για φοροελαφρύνσεις, οπότε εφόσον οι ενέργειες οι οποίες χρησιμοποιούνται για την φοροαποφυγή είναι νόμιμες δεν προβλέπονται ποινικές κυρώσεις.

Όμως σύμφωνα με τα δεδομένα τα οποία παρουσιάστηκαν στην παρούσα εργασία για την φοροδιαφυγή και για την φοροκλοπή, είθισται η φοροαποφυγή να αποτελεί προνόμιο των φυσικών ή των νομικών προσώπων τα οποία διαθέτουν μεγάλα κεφάλαια και μεγάλα εισοδήματα, επομένως με την φοροαποφυγή έχουν και περισσότερα κέρδη. Αυτά λοιπόν τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα έχουν και την δυνατότητα να έχουν τους απαραίτητους οικονομικούς και νομικούς συμβούλους οι οποίοι με τις γνώσεις που διαθέτουν μπορούν να κάνουν χρήση των διατάξεων για φοροελαφρύνσεις ή χρήση των κενών της φορολογικής νομοθεσίας έτσι ώστε να αποφεύγεται η πληρωμή των φόρων.

Η πλειοψηφία όμως των φορολογούμενων συμπεριλαμβανομένων φυσικών και νομικών προσώπων, οι οποίοι και δεν είναι γνώστες των διατάξεων της νομοθεσίας για την φορολογία, καταφεύγουν στην φοροδιαφυγή η οποία πραγματοποιείται με διάφορους τρόπους όπως είναι:

- Απόκρυψη εισοδήματος
- Η χρήση πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων
- Η μη απόδοση του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας
- Η μη έκδοση αποδείξεων κ.τ.λ.

Όμως η φοροδιαφυγή είναι ένα φαινόμενο το οποίο δεν εμφανίστηκε για πρώτη φορά τα τελευταία χρόνια ή μόνο στις ανεπτυγμένες χώρες. Η φοροδιαφυγή έχει τις ρίζες της στα βάθη των αιώνων και οι φοροφυγάδες ανάλογα τις οικονομικές, πολιτικές και τις κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν ανά χρονική περίοδο, προσαρμόζουν και τις μεθόδους τις οποίες χρησιμοποιούν για την μη απόδοση των φόρων και για την απόκρυψη των εισοδημάτων τους. Η φοροδιαφυγή αποτελεί ένα παγκόσμιο φαινόμενο και οι παράγοντες που την επηρεάζουν ποικίλουν, όπως είναι:

- Οι κοινωνικοπολιτικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χώρα
- Η υψηλή φορολογία
- Η άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών
- Η διαφθορά
- Η κρίση εμπιστοσύνης των πολιτών προς την εκάστοτε κυβέρνηση και προς τους κρατικούς θεσμούς
- Το αίσθημα έλλειψης δικαιοσύνης από την πλευρά των φορολογούμενων
- Η συνεχής αύξηση της παραοικονομίας, καθώς και άλλοι παράγοντες για τους οποίους έγινε αναφορά στην αντίστοιχη ενότητα της παρούσας πτυχιακής.

Τα τελευταία χρόνια λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης τα φαινόμενα διαφθοράς, παραοικονομίας και τα ποσοστά της φοροδιαφυγής έχουν αυξηθεί. Ιδιαίτερα στην Ελλάδα η οποία λόγω του εξωτερικού δανεισμού της βρίσκεται υπό επιτήρηση και τις περισσότερες φορές για την εκταμίευση μιας δόσης, απαιτείται η έγκριση και η επιβολή νέων φόρων, έτσι ώστε να επιτευχθούν οι εκάστοτε στόχοι οι οποίοι τίθενται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Όμως η επιβολή νέων φόρων, έχει ως αποτέλεσμα ολόένα και περισσότεροι φορολογούμενοι να φοροδιαφεύγουν, λόγω του ότι βλέπουν συνεχώς τα εισοδήματα

τους να μειώνονται, είτε προέρχονται από μισθούς και συντάξεις είτε από την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας, ενώ αντιθέτως οι φόροι αυξάνονται. Οπότε με στόχο την εξοικονόμηση χρημάτων και κατ' επέκταση την αύξηση του εισοδήματός τους, καταφεύγουν στην φοροδιαφυγή.

Όλο αυτό λειτουργεί σαν φαύλος κύκλος, γιατί το κράτος επιχειρώντας να επιτύχει του στόχους οι οποίοι τίθενται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ενώ παράλληλα πρέπει να έχει έσοδα έτσι ώστε να παρέχει όλες τις υπηρεσίες του, όπως είναι η παιδεία, η υγεία κ.τ.λ., για να καλύψει όλες αυτές τις ανάγκες προβαίνει στην επιβολή των φόρων. Ένας μέρος των φορολογούμενων αδυνατώντας να πληρώσει τους φόρους στρέφεται στην φοροδιαφυγή, η οποία έχει ως άμεση συνέπεια την μείωση των εσόδων του κράτους, το οποίο με την σειρά του για να καλύψει το κενό αυτό των εσόδων επιβάλλει νέους φόρους με την μορφή έκτακτης εισφοράς.

Παρόλο που από τα αποτελέσματα της Μελέτης του Οικονομικού Επιμελητηρίου Αθηνών, σχετικά με την φοροδιαφυγή και την συμπεριφορά και την αντιμετώπιση της από τους φορολογούμενους, στην ερώτηση αν η φοροδιαφυγή είναι τόσο σοβαρή πράξη όσο η κλοπή, οι ερωτηθέντες απάντησαν ότι θεωρούν ότι η φοροδιαφυγή είναι εξίσου σοβαρή με την κλοπή. Όμως τα ποσοστά της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα παρουσιάζουν αυξητική τάση συνεχώς.

Η φοροδιαφυγή αποφέρει πολλές δυσμενείς συνέπειες, γι' αυτό η μείωση και η εξάλειψη της θεωρείται πρωταρχικός στόχος για την ύπαρξη οικονομική ανάπτυξη και για την έξοδο της χώρας από την κρίση.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα πλαίσια καταπολέμησης της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής έχει ανακοινώσει μέτρα τα οποία πρέπει να εφαρμοστούν από όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην παρούσα εργασία έγινε αναφορά στα μέτρα που προβλέπονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τόσο σε Εθνικό όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Το σημαντικότερο είναι ότι τα κράτη μέλη πέρα του ότι καλούνται να προβούν στις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις έτσι ώστε να υπάρξει χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών στις φορολογικές διαδικασίες, σημαντική επίτευξη θεωρείται η δυνατότητα ανταλλαγής πληροφοριών που αφορούν τους φορολογούμενους μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ελλάδα έχει εφαρμόσει όλα τα προβλεπόμενα μέτρα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Έχει προβεί σε σημαντικές αλλαγές στην φορολογική νομοθεσία όπως είναι ο νέος Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος, ο νέος Κώδικας Φορολογικών Διαδικασιών, η κατάργηση του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων και η υιοθέτηση του Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών.

Επίσης έχουν ενταθεί οι φορολογικοί έλεγχοι. Το Υπουργείο Οικονομικών με έγγραφο του προς τις ελεγκτικές αρχές ενημερώνει για τους επτά τρόπους φοροδιαφυγής, έτσι ώστε να επιστήσει την προσοχή για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, ανάμεσα στους επτά τρόπους φοροδιαφυγής, όπως αναφέρθηκε στην παρούσα πτυχιακή, συγκαταλέγεται και η αγοροπωλησία ακινήτων με την χρήση μεσαζόντων κάτι το οποίο δημιουργεί μεγάλα κενά στα έσοδα του κράτους.

Κατά την εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας παρουσιάστηκαν αρκετές δυσκολίες αφενός λόγω του μεγάλου όγκου πληροφοριών και δεδομένων τα οποία έπρεπε να μελετηθούν έτσι ώστε να διεξαχθεί η εργασία και αφετέρου λόγω του ότι τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα από το 2010 και μετά έχουν υπάρξει πολλές αλλαγές στην νομοθεσία οι οποίες σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με την φοροδιαφυγή. Οι αλλαγές αυτές σχετίζονται με:

- Τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος
- Τον Κώδικα Φορολογικών Διαδικασιών
- Τον Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών
- Τα μέτρα καταπολέμησης της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής σύμφωνα με τη Ευρωπαϊκή Επιτροπή
- Με το Εθνικό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής
- Με τον Νόμο 3842/2010 ο οποίος αφορά την αποκατάσταση της φορολογικής δικαιοσύνης και την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής
- Με τον Νόμο 3943/2011 ο οποίος αφορά την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής
- Με το Νόμο 4093/2012 ο οποίος αφορά την έγκριση του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013–2016 και στο οποίο επίσης περιλαμβάνονται μέτρα για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής

Όλα αυτά τα δεδομένα και οι πληροφορίες τα οποία έπρεπε να μελετηθούν έτσι ώστε να προκύψει μια σωστά δομημένη εργασία σχετικά με την φοροδιαφυγή. Η πλειοψηφία των αλλαγών στην νομοθεσία οι οποίες προαναφέρθηκαν, έχουν ισχύ από την 1 Ιανουαρίου του 2014, οπότε δεν θα μπορούσε να μην γίνει μελέτη και αναφορά των συγκεκριμένων στοιχείων και πληροφοριών.

Εν κατακλείδι, η φοροδιαφυγή αποτελεί ένα σαράκι της εκάστοτε χώρας και οικονομίας, το οποίο όσο πιο γρήγορα αντιμετωπιστεί τόσο πιο γρήγορα θα επέλθει η οικονομική ανάπτυξη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Έντυπη Βιβλιογραφία

1. Απόφαση Υπουργείου Οικονομικών , 10/5/2013, Αρ. Πρωτ. ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ 2013, "Εφαρμογή έμμεσων τεχνικών ελέγχου για τον προσδιορισμό φορολογητέου εισοδήματος φυσικών προσώπων "
2. Γεωργακόπουλος Θ., Πάσχος Π., 2003, "Εισαγωγή στη Φορολογία", Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα
3. Δαλαμάγκας Α. Βασ., 2003, "Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική" , Εκδόσεις Κριτική Α.Ε. σελ.178
4. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 22/05/2013, "Καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής"
5. Μανεσιώτης Β., 1990, "Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή: Μια Πρώτη Διερεύνηση της Μεταξύ τους Σχέσης", Εκδόσεις Κριτική
6. Μανεσιώτης Β., 1994, "Η Φοροδιαφυγή Στην Ελλάδα, στο Τα Δημόσια Οικονομικά στην Ελλάδα", Εκδόσεις Σμπίλια
7. Παυλόπουλος Γ. Παν., 2002, "Η Παραοικονομία στην Ελλάδα, Επανεξέταση", Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων, Αθήνα
8. Σιωμόπουλος Ντ., 21/12/2013, "Σκληρά μέτρα κατά της φοροδιαφυγής", Εφημερίδα Το Βήμα
9. Σταυρόπουλος Λ., 28/1/2014, Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, ένθετο Οικονομία "«Καμπανάκι» από το Γραφείο Προϋπολογισμού της Βουλής για την φοροεπιβάρυνση των πολιτών"
10. Χατζηνικολάου Πρ. εφημερίδα Η Καθημερινή, 12/6/2001, "Ποιες είναι οι συνηθέστερες μέθοδοι φοροδιαφυγής"

Ηλεκτρονική Ελληνική Βιβλιογραφία

1. Αλωνιάτης Α., 19/11/2013, "Φορολογία νομικών προσώπων για το 2013 (οικονομικό έτος 2014)"
<http://www.newmoney.gr/article/29927/forologia-nomikon-prosopon-gia-2013-oikonomiko-etos-2014>
2. Αναγνώστου Σπ., 2014, "Δικαιώματα και υποχρεώσεις Φορολογουμένων και Ελεγκτών κατά τον προληπτικό – προσωρινό και τακτικό φορολογικό έλεγχο"
https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0CCYQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.poedoy.gr%2Ffe%2Fforologies%2FARME%2FDIKAIWMATA_YPOXREWSEIS.doc&ei=ITEQVMjZGla9ygPFqYKgCA&usg=AFQjCN

H4p03ba93gbwNSfBR1TeLPr31bdQ&sig2=3ekuMDbsuc8N2Aeu-Ats0Q&bvm=bv.74649129,d.bGQ

3. Αστικός Κώδικας, "άρθρο 61"

<http://www.ministryofjustice.gr/site/kodikis/%CE%95%CF%85%CF%81%CE%B5%CF%84%CE%AE%CF%81%CE%B9%CE%BF/%CE%91%CE%A3%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%A3%CE%9A%CE%A9%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%91%CE%A3/tabid/225/language/el-GR/Default.aspx>

4. Έκθεση Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, 03/2012, IMF Country Report,

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2012/cr1257.pdf>

5. Ηλεκτρονική Εφημερίδα Ημερησία, 2/7/2011, "Φοροδιαφυγή, παράγοντες και συνέπειες"

<http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26533&subid=2&pubid=111509438>

6. Ηλεκτρονική Εφημερίδα Η Καθημερινή, 22/08/2014, "Ελληνική Οικονομία"

<http://www.kathimerini.gr/780594/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/prwta8lhtries-se-forodiatygh-oi-epixeirhseis-estiashs-kai-toyrismoy>

7. Ιστοσελίδα defencenet, 25/09/2013, "Κοινωνία"

<http://www.defencenet.gr/defence/item/%CE%BF%CE%B9-7-%CF%84%CF%81%CF%8C%CF%80%CE%BF%CE%B9-%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%AE%CF%82-%CF%83%CF%8D%CE%BC%CF%86%CF%89%CE%BD%CE%B1-%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%BF-%CF%85%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BA>

8. Ιστοσελίδα euro2day, 5/09/2012, "Ο χάρτης της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα"

<http://www.euro2day.gr/news/economy/124/articles/723273/Article.aspx>

9. Ιστοσελίδα koolnews, 14/4/2013, "Πολιτική"

<http://www.koolnews.gr/politiki/10-nea-metra-gia-thn-pataxh-ths-forodiatyghs/>

10. Ιστοσελίδα mazars, 2013, "Νέα", Φορολογία Εισοδήματος

<http://www.mazars.gr/Home/News/Our-publications/Newsletters/Tax-Newsletter-August-2013>

11. Ιστοσελίδα thedayaftergr, 8/4/2014, "Φοροδιαφυγή και αδικαιολόγητος πλουτισμός σε έλεγχο φυσικών προσώπων της Λίστας Λαγκάρντ από το ΣΔΟΕ"

http://thedayaftergr.blogspot.gr/2014/04/blog-post_8.html

12. Ιστοσελίδα taxheaven, 3/05/2011, "ΣΧΕΔΙΟ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ 2011-2013"
<http://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/12197>
13. Ιστοσελίδα taxheaven, 6/11/2012, "Οικονομικές Ειδήσεις"
<http://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/11245>
14. Ιστοσελίδα Wikipedia, 2014, "Φυσικό Πρόσωπο"
<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%89%CF%80%CE%BF>
15. Ιστοσελίδα Wikipedia, 2014, "Φορολογία"
<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1>
16. Ιστοσελίδα Wikipedia, 2014, "Φοροδιαφυγή"
<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%AE>
17. Ιστοσελίδα Wikipedia, 2014, "Φοροαποφυγή"
<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%AE>
18. Ιστοσελίδα Wikipedia, 2014, "Φοροκλοπή"
<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BA%CE%BB%CE%BF%CF%80%CE%AE>
19. Κανέλλης Βασ., 2014, "Εκτεταμένη φοροκλοπή σε βάρος χιλιάδων ιδιοκτητών ακινήτων "
<http://www.yougles.com/m/articles/view/Ektetamenh-forokloph-se-baros-xiliadwn-idiokthtwn-akinhtwn>
20. Κορομηλάς Γ. – Γιαννόπουλος Χ., 2014, "Φορολογικός Έλεγχος Επιχειρήσεων", Σημειώσεις Σεμιναρίου Φορολογικός Έλεγχος Επιχειρήσεων
http://www.epimetol.gr/aitniaimages/Forologikoselenchos_1_F9987.pdf
21. Νάστας Ευαγγ., 2014, "Το Θεωρητικό Πλαίσιο της Διάκρισης Ανάμεσα στην Φοροδιαφυγή και την Παραοικονομία "
http://e-ist.teiath.gr/issue_4_2007/nastas_4.pdf
22. Νόμος 2238/1994
<http://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/7>

23. Νόμος 3842/2010
<http://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/189>
24. Νόμος 3943/2011,
<http://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/307>
25. Νόμος 4093/2012
<http://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/474>
26. Νόμος 4172/2013
<http://www.ydmed.gov.gr/?p=5593>
27. Νόμος 4174/2013
http://www.capital.gr/tax/news_tax.asp?id=1842893
28. Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας (Ο.Ε.Ε.), 2011, "Έρευνα για την Φοροδιαφυγή"
http://www.oe-e.gr/ereyna_forodiatyghs.html
29. Πάντειο Πανεπιστήμιο, 8/6/2014, "Η Φοροδιαφυγή των Μεγάλων Επιχειρήσεων"
<http://kratoskaidikaio.blogspot.gr/2014/06/blog-post.html>
30. Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 26/07/2013, "Δημοσιεύσεις", "Νόμος 4172/2013"
<http://www.ydmed.gov.gr/?p=5593>
31. Υπουργείο Οικονομικών, 12/5/2014, " Αποτελέσματα του Κέντρου Ελέγχου Φυσικών Προσώπων Μεγάλου Πλούτου στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής"
<http://www.minfin.gr/portal/el/resource/contentObject/id/74947747-5981-46da-bcfa-57b1cc75d5d8>

Ξενόγλωσση Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία

1. Friedrich Schneider, 2012, "The Shadow Economy and Work in the Shadow:What Do We (Not) Know?"
<http://ftp.iza.org/dp6423.pdf>
2. The Guardian, 25/5/2012, "Christine Lagarde: can the head of the IMF save the euro?" <http://www.theguardian.com/world/2012/may/25/christine-lagarde-imf-euro>

3. The New York Times, 12/05/2013, "Greek Crackdown on Tax Evasion Yields Little Revenue"
<http://www.nytimes.com/2013/05/13/business/global/greek-tax-crackdown-yields-little-revenue.html?pagewanted=all>
4. Smriti Chand, 2014, "Important Characteristics of a Good Tax System | Taxation"
<http://www.yourarticlelibrary.com/tax/important-characteristics-of-a-good-tax-system-taxation/26287/>
5. Ιστοσελίδα Investopedia, 2014, "Taxation"
<http://www.investopedia.com/terms/t/taxation.asp>
6. Ιστοσελίδα tax71, 16/6/2009, "Concept, Nature and Characteristics of Taxation and Taxes"
<http://tax71.blogspot.gr/2009/06/concept-nature-and-characteristics-of.html>
7. Ιστοσελίδα Wikipedia, 2014, "Tax"
<http://en.wikipedia.org/wiki/Tax>